Knud Rasmussen

Under Nordenvindens Svøbe

Knud Rasmussen

Under Nordenvindens Svøbe

VESTGRØNLÆNDERE

STORFANGEREN OJUVAINATH

„Hallo! Solen er godt paa Vej opefter!“

En inderlig Gaben var Svaret.

„Op med jer! Vi skal videre!“

Et Par stive Arme straktes ledknagende i Vejret, og to søvndrukne Skikkelser kravlede frem fra en lille Fjældhule.

„Tænd op og lav Kaffe, Alafitdle!“

„Kaffen er færdig!“

Ah — qujanaq! Den sidste Replik virkede. Vor Gaben blev til Latter, og Kuldegysene skylledes hurtigt ned med den varme Drik. Efter en 14 Timers Rejse i Kajak sammen med to Fangere fra Kangamiut, Carl og Alafitdle, havde jeg søgt Hvile paa det lange, flade Næs, der danner Skællet mellem Søndre-Strømfjord og Kangerdluarsunguark. Turen havde været anstrengende og Overfarten over Strømfjorden meget trættende. Den 25 Mil lange Fjord munder ganske smalt ud med en Elvs rivende Strøm. Skønt det, da vi satte over, var ganske stille, slog Strømsøerne dog over Kajakerne, og der stod et Brus ind over Fjorden som fra et oprørt Hav.

Vi havde lagt os ind lige ved Mundingen, og et Stykke fra os kogte Strømmen i Hvirvler.

„Hører du den?“ sagde Alafitdle og saa ud over Fjorden. „Det er som Lyden af et Vandfald langt borte. Den kan kun befares med Strømmen; derfor maa vi rejse Dag og Nat i Træk, naar vi skal ind til Bunden, og sover da kun, mens vi venter paa Strømkæntring. De 25 Mil kan vi rutche igennem paa tre Dage under heldige Forhold. Det er en vovelig Fart om Efteraaret, naar det begynder at blive mørkt. Jeg husker en Nattetur, hvor det var saa mørkt, at vi knapt kunde skimte hinanden i Baaden. Vandet fossede om os, og vi fløj af Sted. Jeg var Styrer. Vi kunde ikke se Land og hørte ikke andet end Strømbruset, og saa min Stemme, naar jeg gav en Kommando. Hele Besætningen havde tabt Mælet og sad ganske tavse i Baaden. Det galdt om at holde sig midtsøs — paa maa og faa bare, og Skær og Drejninger kunde jeg jo ikke se noget til i Mørket, blot et Strejf, saa var der Hul i Baaden.

Saadan gled vi Natten igennem ned ad Strømmen, og da det lysnede, og vi begyndte at skimte Kystens Omrids, fløj vi saa ikke nok saa nydeligt af Sted lige midtsøs! Og gladest af alle var vist Styrmanden, men heller ikke

saa lidt vigtig.“

Kun et lille Stykke af Strømfjorden var synlig fra vor Lejrplads; høje, spidstakkede Fjælde med Topsne spærrede Udsigten. Fjorden saa næsten ud som en stor Elv, der snoede sig mellem Klippestykker.

Man fik en nysgerrigs Lyst til at komme ind bag disse Fjælde, der skjulte Rensjægernesfrodige Land, — men Rejseplanen lød paa: ret frem og videre Nord paa. Vinterkvarteret laa over 100 Mil mod Nord, og det skulde naas, inden Efteraarsstormene blev alt for vilde. — Vi fik Kajakerne paa Hovedet og bar dem ned til den lille Sø, som gennemskar Næsset, satte over den, bar dem igen et Stykke over Land og var saa endelig nede ved den Fjord, som var vor Rejses endelige Maal. Inde i Bunden, en god Mils Vej indefter, havde Storfangeren, Ojuvainath, sin Teltlejr. Og det var ham, vi skulde besøge.

Fjorden laa blank og stille; vore Kajaker skød lydløst gennem Vandet. Solen var allerede højt over Fjældene, og Kingatsiaqs røde Stenrauser kastede et flimrende Farveskær over Søen. En Delfin dukkede op forude. Carl satte efter den; men den saa ham og forsvandt. Langsomt gled vi indefter uden at tale videre sammen. Aareslagene skræmmede ikke engang de Søfugle bort, som svømmede rundt om vore Kajaker. Unge Maager lettede sig nysgerrigt og sejlede lige ind paa os; men ingen Fuglepil blev løftet, intet Skud blev løsnet.

„Aah, det kan jo være det samme i Dag,“ sagde mine Kajakmænd, hver Gang Vildtet var ved at friste dem.

„Saadan stod vist Solen, da den dræbte den gamle Mand fra Arsuk,“ sagde Alafitdle.

„Ja, du kender vel Sagnet? Da han saa Solen over sin egen Hjemstavn, følte han en saadan Glæde, at hans Hjærte brast.“

Næs for Næs roede vi om, langsomt, saaledes som Mennesker, der nyder. Endelig gik en hvid Røgsøjle til Vejrs forude; den kom fra Teltlejren.

„Nu sætter de Velkomstgryden over Kog,“ sagde mine Kammerater og satte Farten op. Lidt efter lod vi vore Kajaker løbe langt op i det hvide Sand ved Siden af den Elv, hvor Ojuvainath havde slaaet sig ned for Sommeren. I fem Dage var jeg hans Gæst, og i den Tid blev der fortalt mig mange Historier fra Grønlændernes Sommerliv.

Ojuvainath var 40 Aar, men saa ud som en Mand paa knapt 30. Han var dansk-grønlandsk Blanding, middelhøj og ualmindelig harmonisk bygget. Hans Ansigtstræk var ikke stærkt markerede, men fine; et sort, kruset Haar faldt ned over en høj, hvælvet Pande; Øjnene var brune og spillende, Næsen skarp, næsten lige, og den energiske Mund var halvt dækket af et tætklippet, rødblond Fuldskæg. Hans Gang var spændstig, Holdningen statelig. Han var stærk og forstod at benytte sig deraf; hans Tanker var klare, og han gav dem altid Udtryk i et elegant grønlandsk. Mod havde han i Overflod og lagde heller ikke Skjul derpaa. Sine Landsmænd var han overlegen i alt, hvad der vedrørte Kajakfangst, og han var sig sin Position

bevidst. Han førte sig med en Værdighed, der ellers er Grønlænderen ganske fremmed, og man mærkede uvilkaarligt, at ingen af hans Landsmænd godvilligt turde gaa ham imod i noget, og hvor han bød, fulgte øjeblikkelig Handling.

Til mange velhavende Beundrerinders Raseri havde han giftet sig med en fattig Pige, som selvfølgelig dyrkede ham som sin Gud; der var noget sydlandsk over den underdanige Glæde, hvormed hun adlød hans mindste Vink. De havde en lille Søn og en Datter, som endnu ikke var fyldt Aar.

Sønnen, den vordende Storfanger, var deres Stolthed; allerede i hans tredie Aar vilde Faderen lave ham hans første Kajak.

Ojuvainath var en lykkelig Mand; Hjemmet, Børnene og Konen tog alle hans Tanker og al den Tid, han ikke var paa Fangst.

„Du har vist lagt Mærke til, at jeg altid er glad,“ sagde han en Dag til mig, „det er deres Skyld der, Smaabørnene og saa min Kone.“

Han nævnte altid Konen efter Børnene.

„For nogle Aar siden var det ikke saadan. Da var Glæden gledet bort mellem Fingrene paa mig, og den var svær at fange igen. Ser du, lige efter hinanden døde min Fa'r og Mo'r, som jeg altid havde været hos, og som jeg holdt meget af; og lige efter min første Kone, uden at have givet mig nogen Søn. Jeg var alene lige med eet, og selv mine Fangstkammerater saa sjældent noget til mig. Da var alle mine Tanker sørgelige, det mørknede om mig, og jeg troede, at jeg var bleven gammel med det samme.

Skulde det engang gaa dig paa samme Maade, saa skynd dig at fange friske Tanker, saa længe du endnu har dine friske Kræfter. Man tror, det er umuligt; men det er bare, fordi man ikke vil tro andet.

Det begreb jeg langt om længe og søgte mig en ny Kone; og i Sandhed, jeg kom mig, som man kommer sig efter en en Sygdom. Nu begriber jeg ikke længere min Sorg, ikke engang naar jeg tænker paa mine Forældre og min afdøde Kone, — de, som før sad mig i mit Aandedræt og min Graad.

Du synes maaske, det er underligt, men jeg siger dig kun Sandhed. Saadan er vi: vi glemmer. Med mine Børn og min anden Kone blev jeg ung igen; jeg føler kun Glæde om mig, og selv om jeg mindes dem, jeg engang begræd, saa er det med Glæde; og hvorfor ikke med Glæde, for det er jo da kun gode Minder.

Derfor siger jeg dette: I Sandhed, Sorg kan du komme til at føle; men husk da, at den Glæde, du mistede, ikke er Livets eneste, — og tror du det, og det vil du en Tid, saa skal du senere forstaa, at det sværeste og tungeste i din Sorg var din egen Stædighed.“

Ojuvainath boede i et rummeligt Skindtelt; den brede Briks, hvor vi laa om Natten, han selv, hans Kone, Børn og jeg, var tæppelagt med Renskind, der gjorde den blød og behagelig. I et Hjørne af Teltet, paa højre Side af Briksen, stod en stor Vægstenslampe, som brændte baade Dag og Nat.

„Herinde sover man godt,“ plejede han at sige. — „Elven synger os i Søvn alle sammen. Hør efter, naar du lægger dig, saa skal du se, hvor dens

Plasken lukker Øjnene paa dig.“

Et halvt hundrede Skridt fra Teltet faldt den skummende ud i Fjorden. Langs Elvkanten opefter gik Børnene Dagen igennem og stangede Laks med en Slags lange Hager; det var morsomt at se de smaa, barbenede Drenge springe rundt om paa de vaade Sten midt i Fossesprøjtet med en Mands Sikkerhed. Ude ved Mundingen var de store Garn udspændte, som tog Laksene, naar de gik op i Elven ved Højvande. I Juli og August søger Laksene op i to med hinanden forbundne Fjældsøer for at gyde deres Rogn. I disse Søer, særlig den øverste og største, — den er godt og vel en halvanden Mil lang — holder Laksene til Vinteren over, nogle hele Aaret. En Del af dem gaar tidligt om Foraaret ud i Fjorden, og naar de, fede deraf, vender tilbage, fanges de ved Elven. I omtrent tyve Aar er der af Ojuvainaths Fader og siden af ham selv ført Regnskab over den aarlige Fangst.

Langt fra at tage af synes de tvertimod at være i Tiltagende. Den aarlige Fangst (Tidsrummet 15. Juli til Slutningen af August) varierer mellem 60 og 100 Tønder — med en daglig Fangst af to—fem Tønder.

Selvfølgelig er det kun en meget ringe Del af de Laks, der gaar op, som fanges. De to Søer bliver derfor ligesom store Beholdere, der aldrig tømmes. Paa en Kajaktur gennem dem saa jeg, særlig i den øverste, vældige Laksestimer, der kunde gøre Søens Bund fuldstændig usynlig.

Vort Telts Beliggenhed var overordentlig smuk. Til den ene Side laa Fjorden, omgiven af lave Fjælde; langt nede ved Mundingen skimtedes det aabne Hav. Bag ved os laa Søen med en vild og storslaaet Fjældmark som Baggrund. Og der var lunt derinde, og frodigt som i alle Fjordbunde, fuldt af brogede Blomster, Krækebær og Blaabær.

Dagen gik med Laksefangst; tidligt om Morgenen purredes der ud, og Vagter udsattes ved Garnene. Ojuvainath havde en hel Baadbesætning til sin Raadighed af lejede Folk. Naar Arbejdet var endt, efter Aftenflod, samledes vi enten inde i Teltet eller ogsaa udenfor ved Tøndestablen. Og der fortalte saa hver og en, der havde en Oplevelse bag sig. Og det havde de alle sammen.

Jeg vilde have noget at vide om Sommerens Nomadeliv og sad en saadan Friaften ude og lod dem fortælle.

Kolonierne og Udstederne, ikke at tale om de smaa Bopladser, er næsten mennesketomme om Sommeren her i Sydgrønland. Rensjægerne tager ind til Fjordenes Opland, andre tager paa Laksefangst ved Elve, nogle igen paa Havkatfangst i Vigene. Fiskene vindtørres og hengemmes som Vinterforraad: Renskødet ligeledes. Man drager ud mod Midten og Slutningen af Juni, bliver ude hele Sommeren i Teltlejr og kommer som Regel først hjem igen med Efteraaret i September. Grønlænderne elsker dette omstrejfende Liv, og naar Talen falder paa Oplevelserne, kommer der Fart i Beretningerne. Fortælleren opildnes af de mange Øjne, der rettes mod ham; han gestikulerer illustrerende til sin Tekst, der snart paahøres i

aandeløs Stilhed, snart ledsages af Latter og Tilraab. Det er ikke en tillæst Viden, der opremses, det er en Stump af hans eget rastløse Liv, der repeteres for Kammeraterne, — og Emnet er det for Grønlænderne evigt aktuelle, derfor samler Ordene altid Stimmel og Liv — eller ogsaa Andagt.

Ojuvainath sad paa en af sine Laksetønder og pustede Piberøgen ud for sig i Ringe. Arbejdet var endt, og Folkene stod rundt omkring ham.

Ved at se paa ham, kom der over mig en besynderlig Stemning fra gamle Dage, som jeg straks ikke rigtigt kunde gøre Rede for.

Teltlejren bag ved os, og denne smukke, slanke Mand med de stærke Skuldre, det solbrændte Ansigt med den skarpe Profil, jo, nu forstod jeg det! Han mindede mig om gamle Homers Kraftkarle. Saadan tror jeg, de saa ud.

Og den stolte, hidsige og smukke Storfanger Ojuvainath, den vældige Harpunkaster, den fodrappe Rensjæger — Akilles, Akilles! Og jeg kunde aldrig siden faa dette Billede ud af Hovedet.

„Fortæl os lidt om dine Rensjagter, Ojuvainath!“

„Det er vanskeligt saadan ligetil,“ svarede han og saa hen for sig. „Og der er jo ikke saadan noget mærkeligt at fortælle; bagefter synes man jo, at det ene Aar var lige som alle de andre. Og dog er jo hver Dag ny i selve Jagttiden; hver Dag har sine egne Glæder, Skuffelser og Strabadser.

Jeg har jaget i 20 Somre. Knapt 14 Aar begyndte jeg. Den Gang var jeg i den Alder, hvor man vil kappes med de raskeste, og da der gik Frasagn om Nordgrønlænderne, tog jeg derop sammen med en Onkel — som simpel Roer i hans Konebaad. Det var til Nordre-Strømfjord, helt ind i Bunden. Næste Aar rejste jeg Nord paa igen, denne Gang som Herre og Styrer i min egen Konebaad. Jeg var da 15 Aar. Til mit 36. Aar har jeg hver Sommer været paa Rensjagt her i vore egne Distrikter ved Søndre-Strømfjord; og det er først nu, at jeg har slaaet mig paa Laksefangsten. Det betaler sig bedre.

Nordgrønlænderne, maa jeg sige, er raskere til Bens og livligere end vi Sydgrønlændere; de er næsten for kappelystne. I Kajaken derimod er vi de dygtigste. Isen lukker jo Havet for dem om Vinteren.

Men Rensjagterne i Søndre-Strømfjord!

Det er vist det bedste Rendistrikt i hele Sydgrønland, især naar man tager helt ind til Bunden. Og det er en Tur, man ikke glemmer. Den kan kun foretages i Konebaad. Du vil faa en Fornemmelse af, at din Baad staar stille — og at hele Fjorden rutcher forbi dig i svimlende Fart. Og Farten vil vokse et Stykke indefter. Og naar du nærmer dig Fjordbunden, og Landet om dig bliver fladere og frodigere, vil det ligesom pludseligt blive lyst om dig, og du vil synes at glide ind i et Land, der er lysere og skønnere end det, du forlod. Bag ved dig — langt, langt ude — ser du Mundingsfjældene, høje og mørke; Fjældryggene tegner sig indefter, bugtende med Fjorden, som en Revne i et eneste, vældigt Fjæld, der skraaner indefter; og helt inde kommer saa Bunden, som en bred og frodig Dal, der løber lige op i

Indlandsisen.

Dernede gaar vi paa Rensjagt med Kone og Børn fra Juni til September. Konebaaden lægges op paa Land, fortøjes forsvarligt og forlades for et Par Maaneder. Som Regel medføres intet uden Bøsserne, Kaffe og Tobak; undertiden ogsaa et lille Tøjtelt. Naar man paa Vandringerne kommer til gode Renfelter, slaar man Lejr. Kvinder og Børn efterlades, og Mændene gennemstrejfer i flere Dage Omegnen. Byttet bæres hjem til Lejren, og Kødet skæres i tynde Kager, der lægges til Vindtørring paa Klipperne. Et helt Rensdyr paa Ryggen en hel Dag igennem — over et besværligt Bakkedrag — regnes ikke for noget, naar det da ikke er en alt for stor Tyr.

Ved de forskellige Lejrpladser — man drager jo længere og længere ind i Landet — dannes Forraadsdepoter af det tørrede Kød, som paa Hjemvejen bæres ned til Konebaaden. Det er lange Dagsmarcher — fra tidlig Morgen til sen Aften — og ofte kan det jo være haardt nok for 5—6 Aars Purke; men de bliver ogsaa Rensjægere, før de har staaet for Præsten.

Kvinderne døjer ogsaa ondt, før de faar øvet sig op; de maa jo bære adskillige Pund paa deres Rygstykker. Saa hænder det ikke sjældent, at de læner Byrden mod en Sten og giver tabt. Og naar man saa vil være rigtig ondskabsfuld, behøver man blot at sige til dem: „I stakkels Kvinder, der maa døje saa meget ondt! Tænk bare paa dem derhjemme, der driver paa Briksen uden at være det mindste trætte!“ — Saa brister de i Graad og er ikke saadan at trøste. Og de forbander Jagtlivet og lover sig selv, aldrig at ville tage med mere. Men snart vænner de sig til at ligge ude uden Telt, til at gaa langt og bære meget, og saa glemmes alle Genvordigheder og Løfter med det samme. Og næste Aar, ved første Rensjagt, er Kvinderne altid de første, som vil med. Og naar Konebaadsbesætningen saa er fuldtallig, og vi forlader Husene, saa er der mange, der græder, af de Kvinder, der ikke kom med.

En Række Solskinsdage, hvor man nyder Livet; Regnvejrsdagene enten i Telt eller i Klippehule, hvor man maa holde Humøret oppe; Dage, hvor der fanges i Overflod; Dage, hvor man jager forgæves; Held og Uheld; Livsfare engang imellem; ja, en hel Bunke af den Slags Ting ind imellem hinanden — det er det Liv, vi Rensjægere lever. Alle sammen elsker vi denne Tid, og vi længes efter at komme af Sted hvert Foraar.“

„Ja, det er sandt nok, men vi er ogsaa glade ved at komme hjem igen“, faldt Alafitdle ind og fortsatte leende: „I husker nok den Tid, da Kaffen for længe siden er drukket, og vore gamle Piber forlængst er udstykkede som Skraa. Aah, en lille Pibeflis, blot saa meget, som kan dække en Kindtand, er ikke til at betale med Renkød. Og naar de gamle først har faaet knust deres Kridtpiber og snust dem op, saa kan det saamænd være sløjt nok. Men alligevel, jeg har ikke været paa Rensjagt i Aar og længes derind, nu da jeg ser Fjældene.“

„Aa ja, Rensjagttiden!“ sagde en ung Pige, og der kom Liv i hendes Øjne, „langt, langt derinde, nær Isblinkene, bag ved høje, høje Fjælde og

store Søer, der ser ud som vældige Gryder, fyldte med Vand.“

„Ja, der er mærkeligt derinde, og der er mange Ting derinde, som man aldrig bliver rigtig klar over,“ sagde en gammel Mand. „Som nu det, gamle Evale og hans Kone fortalte. De saa mange mærkelige Ting i Renlandet, de to gamle. Hver Sommer tog de derind, til sidst ganske alene, da deres Børn var døde. Hjemme vilde de slet ikke blive, naar det først blev Sommer, og saa levede de inde i Fjorden ganske alene til Efteraaret. Selv da han blev for gammel til at jage, tog han derind alligevel.

En Nat, da de laa og sov under en stor Sten — helt oppe i Bunden af Kangerdluarsuak — hørte gamle Evale pludselig en Lyd, han ikke forstod. Den kom, syntes han, oppe fra den Sten, hvorunder de laa. Lyden voksede. Den blev til en Musik saa dejlig, at han grædende vækkede sin Kone, for at ogsaa hun kunde høre den. Og hun lagde sit Øre mod Stenen og hørte det samme som sin Mand. Det var, ligesom Melodierne drev i Taage et Sted langt borte, fortalte de.

Og som de lyttede, liggende paa Jorden, sprang mellem Tonerne en enkelt, som blev kraftigere og stærkere end de andre. Og den voksede, kom dem nærmere og nærmere, og til sidst forstod de, at den Lyd kom fra et Menneske, der sang; men der var mange, der fulgte hans Sang med Spil. Og de hørte Ord, Sangens Tekst, og forstod den. Og Manden, som sang, ligesom sang for de to gamle; for han blev ved med at gentage samme Sang og samme Ord. Til sidst lærte gamle Evale den og gav sig til at synge med — Ord og Melodi.

„Sangen, de lærer os, er deres Gave,“ sagde de til hinanden, og deres Glæde var stor.

Saa med eet tager Konen sin Mand i Armen og raaber: „Se der!“ Og de saa begge frem for sig et Land, vidunderligere og frodigere, end de nogen Sinde før havde set. Og saa drev det — ligesom Sangen — i Taage gennem Luften.

Og de to gamle raabte hinandens Navne af Glæde og blev ved med at le og at le. Og de vilde gaa henimod det, men da gled det om bag Fjældene og blev borte; og Sangen døde bort.

Endnu en Gang sang gamle Evale den nye Sang for sin Kone; og han sang den med alle Ordene. Saa følte de sig trætte af alt, hvad de havde hørt og set, og lagde sig til at sove. Men da de vaagnede næste Morgen, havde de glemt Sangen begge to, ganske som man om Morgenen kan glemme det, man drømte om Natten. Og alt, hvad de huskede, var, at den var saare dejlig.

Og om de nu virkelig bare havde drømt det hele, — visselig, da havde jo Mand og Kone drømt den samme Drøm paa samme Tid, og heller ikke det forstaar vi.“

„Men ogsaa andre Gange har jo gamle Eval og hans Kone oplevet Ting paa deres Rensjagter, som de aldrig kom til Klarhed over,“ sagde en anden. „I kender vel Historien om den store Sten med Indskriften? En Dag fandt

de paa et Sted, hvor de ofte havde været, en stor Sten, som de aldrig før havde set. Stenens ene Side var ganske glat og fuldstændig overskreven med en Mængde Tegn, de ikke forstod. Stenen var sort og meget fint forarbejdet. Da de kom hjem, fortalte de om deres Fund, og man medgav dem næste Aar, da de rejste, Papir og Blyant, for at de kunde tegne Stenen efter.

Men da de kom til det Sted, hvor den havde ligget, fandt de den knust i smaa bitte Stumper. Ikke et Bogstav var at finde igen, alt var tilintetgjort. Man havde vist ikke villet, at den skulde komme i Menneskeeje.

Og gamle Evale havde sin egen Mening om den Sag. Han troede, at der derinde levede Væsner, som kun vilde Grønlænderne godt. Stenen havde sikkert været meget kostbar, sagde han; og begyndte man først at finde Kostbarheder i Grønland, vilde sikkert fremmede Folk komme til Landet. Og da vilde det gaa Grønlænderne ilde, og de vilde maaske snart ikke findes mere. Derfor holdes Kostbarhederne skjulte for Menneskene!“ —

„Visselig, saadan er det,“ sagde mange i Munden paa hinanden. „Vi har jo hørt om, at det er gaaet mange Folk saaledes. Og det er ikke længe siden, at vi hørte, at man langt Syd paa var ved at udrydde et helt Folk, fordi deres Land var rigt paa Guld. Den stærke tager fra den svage. Og vi er jo kun faa heroppe. Derfor vaages der over vort Land. Vel, om der aldrig maa findes kostbare Stene heroppe. Os vil de intet godt bringe.“

— — — Solen var gaaet ned. Et koldt Pust strøg ind over Fjorden og mindede Menneskene om, at Nat afløste Dag.

„Aah, — de Rensjagter, de Rensjagter!“ sagde Ojuvainath, da vi gik ind i hans Telt.

MENS JORDEMODEREN VENTER

Regnen skyllede ned! Naar Skyerne trak sig sammen i tunge Byger og tømte sig ud over Jorden, sang det hen over Fjældene af smeldende Draaber.

Den sommertørre Jord kunde ikke suge al Himmelens Overflod i sig; Smaasøer gik over deres Bredder, og grumsede Elve jog ind i Pløret mellem Husene.

Regndraaberne faldt saa tæt og tungt, at de slog sære Klange af Havet, der vred sig i lange Dønninger. Hundene luskede om med vaade Pelse og krumme Rygge og smaapeb; de gad ikke engang æde af de friske Affaldsdynger paa Møddingerne.

Kun Menneskene tog slet ikke Regnen højtideligt, men styrtede festklædte fra Hus til Hus. Unge Piger med Silkeanoraker, Spragleskinds Bukser og lange hvide Støvler trippede over Elvene og forsvandt i Husgangene, — unge Mænd fulgte efter.

Alle de lange, smalle Skorstene pulsede Røg i Vejret, og hver Gang Vinden stod paa, lugtede det saa voldsomt af brændte Kaffebønner, at man snerrede Næseborene sammen.

Paa Pladsens eneste offentlige Bygning vajede Dannebrog; thi det lille Udsted havde Besøg af sin Præst, og i Dag fejrede man Konfirmationsfest .....

Præsten var saa hensynsfuld at holde Konfirmation om Efteraaret under det gode Hvalrostræk; saa havde alle godt om Kontanter. Dagen forinden var hele Konebaadsladninger med Spæk førte til Handelsstedet for at omsættes i Festmad, brogede Tøjer og Tørklæder. I alle Huse var der Overflod paa Kød, Laller og sejge Tyggestrimler af Hvalroshud. Lige siden den hellige Akt var afsluttet i Kirken om Middagen, havde man „arbejdet“ rundt om ved Gildebordene; der var rig Lejlighed til Overmættelse, og Kaffen smagte saa dejligt efter alt det grove Kød.

Men nu var Aftenen kommen, og Dansen skulde begynde.

Raab engang en Indbydelse til Dans ud over en grønlandsk Boplads! Raab det, hvis du vil se en hel lille Bys Indbyggere vælte ud af Husgange og trimle hen ad Vejene i ubehersket Henrykkelse. Raab det, hvis du en mørk og stille Aften vil opleve at høre Grønlands gamle Grundfjælds-Klipper ryste paa Hovedet i Ekko over unge Kvinders Glædeshyl. Og følg saa Strømmen, bland dig med de unge, og dans halvpaaklædt i den trykkende Hede, saa længe du har Kræfter til at svinge de glade Piger .....

Bødkerværkstedet var renset i Dagens Anledning; og da Tranlamperne blev tændte, og Harmonikaen lod sin første Vals høre, var der allerede saa fuldt med Mennesker, at de, der vilde danse, maatte tilkæmpe sig Plads med Albuerne; Luften i Rummet blev snart saa fortættet, at man kunde bide i den.

Da det blev uudholdeligt, var vi hen paa Aftenen nogle Par, der svigtede det officielle Lokale for at søge et bedre ude i Byen. Det var ravende mørkt, og Regnen smeldede ned. Kvindernes kostbare Festdragter blev vaade, de lo blot deraf; vi traadte ud i Mudderpøle, vi ikke kunde se, og vi endte med at tage vore Damer paa Armene og bære dem over de mange nydannede Elve; det var en besværlig Ekspedition, men Humøret gik ikke i Rette med Genvordighederne. Hvad gjorde det saa forøvrigt, at jeg faldt ned ad en Fjældskraaning og sammen med min Dame rullede ud over en Afsats ned i en tom Trantønde!

Guderne — hvor saa vi ud, da vi kravlede op!

Man standsede uden for Malakias's Hus, det var det største paa Pladsen, og derinde vilde vi danse. Man blev enig om, at min Baldame og jeg skulde gaa ind og parlamentere med Familien. Det var jo allerede sen Aften.

Vi krøb ind gennem den lange, opblødte Husgang og kom ind. Paa Briksen sad et Par gamle halvnøgne Mænd og deres Koner. De gloede forbavset paa os, da vi kom ind, og slog maabende Mundene op, da vi frembar vort Ærinde; det varede længe, før de kunde samle sig til et Svar. Saa var der endelig en af de gamle Kællinger, der rejste sig, gik hen til en af Lamperne og pillede Vægen højere op af Trannen; — da først havde hun faaet kædet sine Tanker sammen til Svar. Hun stillede sig lige foran os, pegede ind paa Briksen og hviskede hovedrystende:

„Tja — det kommer jo noget an paa hende der; for vi sidder jo bare her og venter paa, at hun skal faa Brug for Jordemoderen!“

Min glade Rebekka saa sønderknust paa mig:

„Det er sandt!“ mumlede hun, „Barbara ligger jo for Barsel!“

„Der findes da ogsaa andre Huse!“ foreslog Kællingen paa Gulvet.

„Jah — men Malakias's Hus var jo det største,“ sukkede Rebekka.

„Saa forsøg paa at gaa til Malakias selv,“ foreslog den gamle, som hed Medea.

Og det gjorde vi saa.

Malakias fandt vi blandt Danserne i Bødkerværkstedet. Han var en fornuftig Mand, det nok gik an at forhandle med; men ak — Smilet stivnede om hans Mund, da han hørte vort Forslag, og der laa Alvor i hans Stemme, da han sagde:

„Det er jo det, at Jordemoderen allerede i et Par Dage kun har ventet paa Øjeblikket, saa jeg ved ikke rigtigt! Spørg først hende!“

Vi forfulgte Sagen til sidste Instans; og nu gik vi til Judithe, Jordemoderen, som skulde afgøre vor Aftens Skæbne. Ogsaa hun var blandt de dansende.

„Vi skulde spørge dig fra Malakias, om — — —“

„Naa, er det nu endelig galt fat der! Det skal da ogsaa altid — —“

Hendes sidste Sætning kvaltes i de unge Pigers Latter.

„Nej, nej, vi skulde bare spørge, om det gik an at danse derhenne i Aften?“

Judithe's Ansigt klarede op til at stort Smil, og vi havde Tilladelsen med det samme.

„Barbara maa da oven i Købet være glad for den Tidkort!“ mente hun.

— — Nu blev Gulvet fejet, og Husets Børn og ældste klædte sig af og lagde sig paa Briksen.

Men Musiken — der fandtes kun en eneste Harmonika paa Pladsen! Gamle Essaias reddede nu Situationen. Han havde en Violin; det var flere Aar siden, at han havde spillet paa den; og da den blev hevet frem fra hans store Værktøjskasse, manglede alle Strengene! Men Instrumentet blev i en Fart støvet af, og en af de unge Piger lavede Strenge af Hvalrossener. Buen var i Orden. Og saa kunde Dansen endelig begynde .....

Mærkelige Grønlændere! Ingen kan som I glemme al Livets Møje i en Dans. Ingen kan som I lægge en Lemmernes Ekstase ind i en Reel!

Vi dansede til langt ud paa Natten. Gamle Essaias gned de kaadeste Dansemelodier ud af Hvalrossenerne; han kunde aldrig blive træt. Og Aftenen igennem var der over hans rynkede Ansigt et Udtryk saa mildt og forklaret, som om han sad fordybet i Andagt.

Først da Jordemoderen fandt det passende at byde op til Afdansning, tømtes Malakiæ gæstfri Hus.

Efter Dansen stod vi ude og „dampede af“, da en ældre Mand, min Ven Mikael Frederiksen, kom hen og slog mig hemmelighedsfuldt paa Skulderen. Han trak mig til Side og hvidskede, at Udstedsbestyreren havde budt os ind paa en Romtoddy.

Ja, sandelig — en Romtoddy skulde gøre godt i Aften, gennemvaad og svedt som man var!

Imidlertid var Dansen trukket saa længe ud, at „Udliggeren“ var gaaet i Seng; men i sin Stue havde den gode Mand ladet Lampen brænde, og paa Bordet stod varmt Vand, Sukker, Rom og Cigarer!

Mikael fniste ubehersket, da vi satte os ved Bordet. Vi blandede os en Drik og hilste paa hinanden.

Ah! Det er, som om alle Nydelser komprimeres her i Grønland!

Det havde været en bevæget Dag i Dag — med alle disse Masse-Kaffe-Gilder! Og min Ven lod Munden løbe. Saaledes sad vi en Times Tid.

Da pludselig springer Mikael op og staar stiv og bleg foran mig.

„Men hvad gaar der dog af dig, kære Frederiksen?“ spurgte jeg beroligende; det smigrede ham, at jeg tiltalte ham med hans Efternavn.

„Min Kone!“ sukkede Manden; og Rædselen jog Blodet fra hans Ansigt. Hans Kone var netop Pladsens første Autoritet: Jordemoderen.

„Min Kone — ganske vist! forstaar du? Min Kone har ganske vist ikke Kommandoen, men alligevel — — —“

Frederiksens sidste Kræfter var udtømte; han skæver over til sit Glas, der er tømt, fylder det, og drikker det ud med det samme.

„Ser du, Kvinderne har det nu paa deres egen Maade — — ganske vist, min Kone har ikke Kommandoen hos os —“

Frederiksen ser paa mig for at overbevise sig om sine Ords Virkning og slaar sig for Brystet.

„Kvinderne forstaar ikke os Mænd, de er saa lunefulde og urimelige; de taaler slet ikke at blive vækkede om Natten!“

Frederiksen har opgivet sin Helteposition, og han ser mig bønfaldende ind i Øjnene, da han siger:

„Men alligevel, det vilde vist gaa bedre, om du fulgte med mig hjem i Aften.“

Jeg lovede, at jeg skulde følge ham helt ind i Huset.

„Men, hm! Kvinderne er saa besynderlige.“

Han pegede paa Romflasken.

„Ja selvfølgelig, vi skal tage en med til din Kone — — og den og jeg i Forening, — ikke sandt?“

Han lo over hele Ansigtet, slog mig paa Skulderen og bryggede en høj Romtoddy.

„Hi, hi, hi! — Ja, du forstaar nok, det er jo mig, der har Kommandoen alligevel!“

Saa brød vi op og balancerede ud i Mørket; endelig stod vi velbeholdne foran Malakias's Hus.

„Hm! Nu er det vist bedst, at du gaar foran,“ foreslog Frederiksen; jeg kravlede ind. Endnu medens vi var dybt inde i Husgangen, raaber han højt:

„Judithe, Judithe! Fine Gæster! Sjældne fremmede!! Puh, den var ellers drøj at fragte herop; ser du, jeg har ikke glemt dig!“

Og han rakte hende straalende Toddy'en ud.

Judithe rystede leende min Haand. Hun havde sovet og var i bar Særk. Frederiksen var saa overgiven over den gode Modtagelse, at han lo saa højt, at hele Huset vaagnede.

Judithe drak Glasset ud paa een Gang. Sejren var vunden.

Briksen var fuld af sovende, og Gulvet med; mange tilrejsende havde søgt Ly her for Natten.

Judithe, der følte sig oplivet af Toddyen, gav sig til at fortælle Sagn med den Motivering, at havde hendes hensynsløse Mand nu først vækket dem allesammen, saa maatte hun vel efter gammel eskimoisk Skik forsøge at fortælle dem i Søvn. Jeg lagde mig nu ned mellem Klyngerne paa Gulvet, mens Frederiksen kravlede op til sin Ægtemage paa Briksen.

Judithe fortalte fortræffeligt, og jeg faldt snart i Søvn.

Ud paa Morgenen vaagnede jeg forfærdet ved, at den frugtsommelige vaandede sig. Hun rejste sig fra sit Leje og vraltede hen til den store Urinspand henne under Vinduet og satte sig paa Kanten; jeg gned Øjnene, jo sandelig — hun var falden i Søvn derhenne!

Det saa foruroligende ud, og jeg rejste mig over Ende; men i det samme blandede en beroligende Hvisken sig i den almindelige Snorken, og Ordene lød, som følger:

„Sov kun! Jordemoderen vaager!“

Det var Judithe; da forekom det mig, at jeg som Husets Gæst med god Samvittighed kunde føje ogsaa min Snorken til det store Kor — i den sikre Forvisning om, at intet vilde komme bag paa os.

Jordemoderen ventede …

DA GAMLE EVA SMAGTE PAA DØDEN

„Tænd Baal! Tænd Baal! Nu staar Solen op!“ var der en, der raabte.

„Lyng! Lyng! Klæd Varden i Lyng!“ skreg de unge Piger i Munden paa hinanden.

Et Par store Sten rullede ned ad Fjældet, og Ekkoet drønede ud over Fjorden; det var Vardetinden, der blev væltet, og tunge, duftende Lyngduske dannede Top i Stedet. Brændende Kvas dængedes over, og frisk Lyng kastedes paa.

En tyk, hvid Røgsøjle slog lige op mod Himlen, og spillende Ildtunger slikkede hen over Vardens Sten.

Røde Skyer flammede op i Horisonten, og Hjortetaksfjældet skød sin hvide Hue ned i Nakken og strakte sig i Morgenrøden.

Fjorden laa hvid af Storis; og Skosserne, der langsomt drev indefter, legede med deres Skygger i det blanke Vand.

— — Der for et sitrende Gys gennem den lette Morgenluft, og Lyngbaalets Ild blegnede, da Solen gled op over Fjældene og dyppede alle Tinder i sit Lys …

— — — — —

Der havde været Dans ved Kolonien, og hen paa Morgenen var alle unge gaaet til Fjælds for at koge Morgenkaffe. Sammen med Solen kom gamle Eva opover; hun skulde langvejs ud for at samle Kvas, men da hun saa de unge og lugtede deres Kaffe, lagde hun Vejen op over Fjældet; og hun satte sig straks ned iblandt os for at vente paa sin Omgang.

„Hør, Eva, du skulde fortælle os om den Gang, „du smagte paa Døden“!“ foreslog en.

„Saa skal du faa Kaffe af første Kog!“ føjede en anden til.

Gamle Eva lo, da de unge sluttede Kreds om hende, og uden Indvendinger gav hun sig straks til at fortælle:

„Mine Aar tæller tre Menneskers Fingre og Tæer; jeg har aldrig lidt af Sygdomme eller Hjærtesorger og har derfor altid været let til Bens og fornøjet. — —

Men det var jo om den Gang, jeg smagte paa Døden, I vilde høre lidt. Ja, det kunde du saamænd godt lave en svær Bunke Skriverier om og tjene mange Penge paa,“ sa' hun leende, henvendt til mig.

„Ser I det blaa Fjæld der? Det var jeg gaaet over. Naturligvis havde jeg Kaffe med mig, og det varede jo ikke længe, før jeg fik Lyst til at ta' mig en Taar, og saa gjorde jeg Ild op.

Nu lægger jeg Mærke til, at det begyndte at trække op; Himlen var bleven en hel anden; men da jeg var gaaet ud for at plukke Kvaner og var meget lysten efter dem, gik jeg blot videre uden at bryde mig om, hvad der gik for sig i Skyerne. Vi gik og gik — jeg havde Sofia Lisbath med mig —; vi gik nedad mod Fjældet, hvor vi skulde plukke Kvaner, kom til en meget stor

Slette, satte over den og landede ved Fjældene paa den modsatte Side. Saa gav vi os til at plukke Kvaner, medens Regnen begyndte at falde og ganske langsomt sivede gennem vort Tøj. Vi plukkede og plukkede, gjorde vor Bunke noget vel drabelig og vandrede saa hjemad.

Da vi kom op i Fjældet, var det, lige som om man garvede tørre Vandskind omkring os; det var Kastevindene! Allerede paa Toppen klistrede alt vort Tøj fast til Kroppen; og saa lang en Vej vi havde igen!

Da ser vi en Rype med sine Kyllinger, lader Kvanerne ligge og giver os til at forfølge dem, men vi fik dem naturligvis ikke.

Saa gik vi videre med vore Kvaner, opad og opad, til vi blev siddende paa en Skrænt uden at kunne komme videre; — saa ned igen gennem Elven, da der ikke var anden Vej; her maatte vi slæbe Kvanerne med os og hisse dem ned ad Fjældsiden.

Saa kom vi ned til en stor Sø og tog den langs Bredden mod Solsiden. Vi gik og gik ad Smaaelvene; de vaade Kamikker søgte vi at snøre fast, men det lod sig ikke gøre: vore Fødder blev kolde. — Saa kom vi til en Fos; det var det bare Skumsprøjt!

„Vi har ingen anden Vej,“ sagde jeg til Sofia Lisbath, „vi maa midt ud i den.“

Jeg snørede mine Støvler fast oven over Knæene, tog Kvanerne paa Ryggen og plumpede ud. Straks vi kom ud, var det umuligt at se frem for sig; Fossen havde alt for stærk Fart, og Regndraaberne ovenfra løb ligesom oven i hinanden som en Straale, der aldrig knækkede over. Fossen var os egentlig lovlig bred og dyb, Vandet gik os til Livet, men vi kom dog over; saa var det ogsaa, ligesom om vort Tøj selv var bleven til Fosse, saadan drev Vandet af os. Og da jeg jo var en gammel Kælling, begyndte jeg at fryse, og jeg mærkede, Kræfterne svigtede mig.

„Ja, nu er jeg ikke ganske sikker paa mig selv mere,“ sagde jeg til Sofia Lisbath, „jeg tror næsten, dette her er Død for mig.“

Men op ad Fjældet slæbte jeg dog Benene og kravlede til sidst helt op til Toppen. Jeg kunde ikke gaa paa Benene og krøb derfor videre paa Knæene, men endnu havde jeg dog mine Kvaner paa Ryggen; og hvorfor skulde jeg vel ogsaa kaste dem fra mig?

Det sidste Fjæld, vi skulde over, kom nu til Syne. Jeg kravlede fremad, Fjældet var temmelig højt. Jeg lagde Mærke til, at Sofia Lisbath gav sig til at plukke Lyng, — som jeg siden fik at vide, for at putte det ind paa Kroppen under det vaade Tøj; selv var jeg for udmattet til at gøre det. Da vi kom op paa Toppen, kunde vi se Landet om Godthaab. Vinden blæste saa stærkt, at det lød, som om man slæbte gamle, tørre Konebaadsskind hen over Fjældene. Og Regnen! — Ja, det var, som om man sparkede løs paa mig. Men jeg kravlede bare fremefter.

„Gaa du bare forud, Sofia Lisbath,“ raabte jeg saa til sidst, „Amos vil blive alt for bedrøvet, hvis ogsaa du bliver heroppe.“

Men hun vilde ikke forlade mig og gav sig til at stoppe mit Tøj ud med

Lyng. Jeg havde endnu mine Kvaner paa Ryggen; give tabt vilde jeg ikke, og jeg gav mig til at ryste Skuldrene ligesom i Vrede.

„Gaa nu hjem, Sofia Lisbath.“

Men hun vilde ikke gaa ned til Godthaab, fordi hun ikke mente, at man vilde finde mig levende. Og naar jeg talte til hende, gik hun bare baglæns uden om mig. Saa til sidst maatte jeg standse, jeg havde ikke flere Kræfter; og det kunde man jo ikke sige noget til, skønt det nu skulde koste mig Livet.

„Gaa nu hjem, Sofia Lisbath!“ raabte jeg igen, og for at ikke ogsaa hun skulde lægge sig til at dø heroppe, gav jeg mig til at skælde hende ud:

„Du har dog en Broder, Sofia Lisbath, jeg har jo ingen! Du vil bare bedrøve ham. Og hvis vi begge to bliver borte, vil de ikke finde os. Vi gik jo over Kruersuk-Fjældet, — og her gaar vi nu hjem ad Kvanevejen!“

Men hun gik som sædvanlig et Stykke baglæns og vilde ikke gaa hjem.

Mine Klæder var fyldte med Vand, og saa kold blev jeg, at jeg syntes, min bare Krop gav sig til at raabe paa mig. Baandet var gledet af min Haartop, og Haaret var faldet ned.

Sofia Lisbath gav sig til at græde, da jeg igen sagde til hende, at hun skulde gaa hjem, og med Hænderne for Øjnene forsvandt hun hulkende bag et Fjæld. Et Øjeblik standsede hun dog og saa sig om efter mig. Det var, sagde hun senere, for at se mig sidste Gang i Live. — Ja, og saa lod hun mig tilbage.

Da jeg nu var alene, blev jeg snart søvnig. Jeg brød mig ikke mere om mig selv, jeg havde kun ondt af min lille Søster, der skulde lede efter mig. Men da jeg til sidst ikke kunde andet, sagde jeg bare til mig selv: „Naa, lad mig saa blot sove!“ Og saa lagde jeg mig ned. Det var lige i en Sø, kunde jeg mærke, men saa ved jeg ikke af mere.

Jeg sov og sov meget længe, men da jeg saa skulde til at aabne Øjnene — en Fugl var det ikke, det var Menneskestemmer! Og saa Stormen, der peb! Jeg drejede mig om paa Maven og saa fire Mennesker; tre af dem havde hvide Anorakker, den fjerde var min lille Søster. Hun brast i Graad, hun begræd mig allerede.

Jeg var saa vaad som en druknet Kajakmand. Mit Haar havde skilt sig, mine Hænder var opsvulmede, og der var dybe Furer i Huden. Det var, ligesom jeg havde vasket en hel Dag; men saadan var jeg forøvrigt over hele Kroppen.

De trak Tøjet af mig og gav mig andet paa, og saa bar de mig hjemad. Det blev ved med at regne. Jeg mistede atter Bevidstheden.

Da jeg kom til mig selv igen, saa jeg opad — og se: jeg havde over mig en Himmel af Bjælker; jeg troede jo, jeg var død, og at det var Himlen. Men saa hører jeg en sige: „Eva, skal du ikke smage paa disse Lækkerier?“ og saa kom jeg med et til at tænke paa, at vi Mennesker har til Vane at spise; det havde jeg ligesom helt glemt. Jeg havde fastet en Nat og to Dage.

Saa spiste jeg, hvad jeg orkede, og kom mig snart igen.

Her ender min Fortælling.

Siden har jeg været mange Gange ude efter Kvaner uden at lade mig skræmme; men det er ogsaa en dejlig Vej mellem Fjælde deroppe, kan I tro, saa smukt ved Solnedgangstide! Folk ler ofte ad mig, naar jeg siger det, men hvad gør det? Man er jo en gammel Kælling, og saa gør det jo ikke saa meget, at man er en Nar.“

FATTIGFOLK MELLEM „DE ONDE VINDES FJÆLDE“

Ikamiut, 8. August 1902.

Et lille bitte Hus.

Døren ind til Husrummet er ikke større end et Æskelaag; man kommer kun ind gennem den, kravlende sidelæns paa Kant. Rummet er saa lavt, at man siddende har Hovedet i Loftet. Gulvet er Kampesten. Væggene Tørv og Sten. Loftet brede Tørvestykker, lagte over Flydetræ. Briksen paa tværs saa smal, at man kun kan sidde tre Side om Side, Kakkelovn findes ikke. Lys og Varme kommer fra en Vægstensskaal, hvis lille Transø er kranset med Væger.

Stedet hedder Ikamiut og hører ind under Sukkertoppens Distrikt. Her bor for Tiden fem Familier, fordelte i tre smaa Jordhuse og en lille Tue, der ikke kan kaldes for Hus.

Jeg kom hertil efter en halv Dags Rejse i Kajak fra Sukkertoppen.

Manden, jeg bor hos, hedder Vittoralak; Familien er meget fattig, men de giver mig det bedste, de har: tørret Torsk og Lodder, Krækebær i Leversylte. Kaffe medbringer jeg selv.

Husets ældste Datter er atten Aar; hun gik om bag Huset og græd af Befippelse over det usædvanlige Besøg.

Vittoralak sætter smilende Mad frem til mig; jeg nikker, spiser og ler ad ingenting. Saadan skal en Gæst være, siger Grønlænderne.

Vi gaar tidligt til Ro, kravler op paa Briksen og lægger os til Rette; Vittoralak, hans Søn, Kone, Datter og jeg. Jeg ligger noget uden at kunne falde i Søvn. De synger, liggende paa Briksen, en Aftensalme; sjældent har jeg overværet Salmesang med større Andagt!

Ikamiut, 9. August.

Vi kom ikke af Sted i Dag. Til en Begyndelse var det ikke saa let at lystre mine to Kajakledsagere: tidlig Morgen, blikstille, rolig Himmel, Solskin, — og dog vilde de ikke af Sted og bad mig se Vejret lidt an; de ventede Regn og Blæst, og kun i Magsvejr turde de sammen med mig passere Syltops-Fjældet med dets Isblink.

Naa, ja — saa maatte vi se Tiden an!

Frokost: vindtørret Sælkød, tørrede Lodder, to kogte Tejstunger, tørrede Torsk og Kaffe!

For at faa Tiden til at gaa gik jeg op til Udsigtsfjældet, sammen med Vittoralak's Søn, Anase, en ung Mand paa tyve Aar. Herop gaar Fangerne for at holde Udkig, naar Vejret bliver uroligt; herfra afgøres det, om det er Fangstdag, Fiskevejr eller „Overliggerdag“. Udsigten er Bestigningsbesværlighederne værd.

Ned for sig mod Sydøst har man Isblinks-Vigen med en stor revnefuret Bræ, der taber sig ind over Indlandsisen som en hvidblaa Taage. Vigen er klemt inde mellem høje Alke- og Maagefjælde, der er toppede med grønlige

Jøkler.

Mod Sydvest: Imarssuaq, en bred Bugt, der munder lige ud i det aabne Hav, som en magelig Landevej for Sydvestbølgerne.

Rundt til Siderne høje, stejle Fjælde. Der var „Krumknivsfjældet“ og „Syltinden“, for blot at nævne de højeste. Kangerdluarsukfjorden mod Øst med en Mur af Fjælde bag sig; og langt nede en lille, flad Tange med nogle smaa Jordtuer, der ser ud som Vorter heroppefra: det er Ikamiut, som ligger der, omsust af „de onde Vinde“ fra Fjældkæmperne rundt omkring.

Anase fortæller mig om det Liv, som leves dernede; og hans Fortælling kommer uvilkaarligt til at handle om Kamp og Død. Fjældenes Aande er Død for Menneskene, siger Anase.

„I den Vig der blev Amose pludselig kæntret af en Kastevind; han blev derude en Novemberdag.

Derude brød i Vinter nedstrømmende Kastevinde ud over Isen, som sønderflængedes; det kostede Sebat Livet.

Her i Isblinksvigen roede for mange Aar siden to Venner ind paa Sælfangst i smukt Magsvejr. En Sydveststorm brød pludselig ned fra Krumknivsfjældet og piskede Havet hvidt. Vennerne var Stedets bedste Kajakroere, de kunde tage de stærkeste Braadsøer, kæntrede, med Bunden af deres Kajak i Vejret. Men alligevel, Menneskearm magter ikke Kastevindspresset. Hele Fjorden kan den gøre til en rivende Fos, hvis hvide Braadkamme sprænges i Knald mod hinanden. Den ene af Vennerne blev slaaet ind paa en mennesketom Kyst og maatte blive der et Par Dage, til Stormen lagde sig. Den anden, for Resten den yngste og stærkeste, blev der. Han brød sin Aare under en Kæntring mod en Braadsø, og man fandt ham siden fastsurret til Kajakken, med en knækket Aare stukket ind i Kajakremmene. Han havde forsøgt at binde Stumperne sammen; Forsøget var mislykkedes. Saa havde han surret sig fast med sin Fangerem, for at man engang kunde finde ham og faa ham begravet.

Saadan er Vindene her; de hænger over os, selv i stille Vejr. Derfor har man kaldt Ikamiut for „Landet med de onde Vinde“. I gamle Dage skal det have været endnu værre. Vore ældste mener, at Verden bliver gammel og ligesom svagere af Ælde …

Ser du det store Fjæld deroppe? Tinden er skarp som en Harpunspids: Det er Glemselens Fjæld. Med dens Kastevinde mistede for mange Aar siden en gammel Mand sin eneste Søn. Af Sorg unddrog han sig Menneskene og gik til Fjælds. Og for at glemme Ulykken gav han sig til at klatre op ad det ubestigelige Fjæld. Han vilde bringe sig selv i Livsfare for at glemme Tabet af sin Søn, sagde han.

Og deraf har Fjældet siden faaet Navn.

Ude paa Næsset staar der to Varder, der lige skimtes heroppefra. Dem byggede to Venner. Den af dem, som levede længst, skulde mindes den afdøde, hver Gang han saa Varderne.“

Og medens Anase fortæller, vokser Vinden; Den kaster sig ned fra

Fjældene og jager som en lang, sort Skygge ud over Fjordene. Det er Norden for Sylspidsfjældet og Østen for Isblinkvigen, der prøver Kræfter. Men langt ude over Imarssuaq-Bugten trækker Taagen ind over Land. Bugten er allerede hvid yderst ude. Det er den haardeste og stædigste af alle Vindene, Sydvesten, der nu kommer brølende ude fra Davisstrædet. I eet Nu er Taagen inde. De sidste Solglimt forsvinder ind over Indlandsisen, der længe lyser solbeskinnet gennem Taagen.

Men snart styrter Regnen ned. Tre Vinde mødes; Syltoppens Norden og Isblinkens Østen smækkes ligesom til Bunds i den skummende Fjord, og Sydvesten brøler sin Sejr ud over Fjældene. Den piber hvislende og gurglende op af en Kløft lige neden for os, og vi hører et Skrig som fra et Menneske.

„Er det Vinden?“ spørger jeg Anase.

Men han er ligbleg sprungen op og giver sig til min store Forbavselse til at raabe ned mod Kløften:

„Haa, haa! Vi er kristent Folk! Du skræmmer os ikke med dit Hyl. Kom kun, hvis du tør!“

Jeg springer op og løber hen til ham.

„Hørte du ham ikke ganske tydeligt?“ raabte han stakaandet. „Ja, kom kun frem, vi er ikke bange! Bilder du dig maaske ind, at du skræmmer os som Tøse eller som Hedninger? Kom kun og tag Tag, om du tør!“

Anase's Ansigt blussede af Ophidselse, og han svarede slet ikke paa mine Spørgsmaal.

„Hvis han ikke forlængst har forskrevet sin Sjæl til Fanden, skal vi nok faa ham fat; men er han allerede solgt, saa kan han gøre sig usynlig, selv om han staar lige imellem os. Aa, det er dig, dit Spøgelse, som er Skyld i alt dette daarlige Vejr. Kom bare frem, hvis du ikke allerede er djævlebunden — for saa tør du jo ikke vise dig for kristne!“

„Hvem, hvem?“

„Et Fjældmenneske, naturligvis! Han er kommen herop Sønden fra.“

Og Anase giver sig igen til at true og skælde. Hans Ophidselse var saa umiddelbar, og Skældsordene vældede ud af ham med saadan en Oprigtighed, at det hele begyndte at virke paa min Fantasi. Nu troede jeg selv, at det var et Menneske, vi havde hørt, — et Spøgelse eller en Aand eller …

„Vi maa lige ned i Kløften,“ foreslog jeg.

Anase blev staaende oppe paa Toppen. Han vilde holde Udkig i Tilfælde af, at nogen skulde forsøge at smutte uden om os.

„Her! Der ser jeg hans Hule,“ raabte Anase ude af sig selv. „Kom nu bare ud, nu har vi fundet dig! Leg ikke længere Skjul!“

Nu saa jeg ogsaa selv Hulen. Jeg var efterhaanden bleven saa ophidset af Anase's Raab, at jeg virkelig, da jeg nærmede mig Hulen, selv ventede, at der skulde være Troldtøj derinde. Og Anase's stadige Tilraab om, at jeg skulde være meget forsigtig, overbeviste mig om, at jeg gik en Tvekamp i

Møde. Jeg trak min lange Bjørnekniv frem og stillede mig ved Indgangen, rede til alt!

„Vaaben bider ikke paa saadan noget!“ raabte Anase, „hvis du ikke bliver bange, skal du bare brydes med ham.“

Hulen løb langt ind i Fjældet, men Indgangen var saa snæver, at jeg ikke kunde presse mig igennem. Jeg stak Hovedet derind, der lugtede klamt og fugtigt.

„Pas paa, at han ikke smadrer Hovedet paa dig med en Sten!“ raabte Anase forskrækket og kom løbende ned til mig. Han stillede sig hen for Hulen og raabte Kristi Navn. Det gav et rungende Ekko derinde, saa han, forskrækket over sin egen Stemme, røg et Par Skridt tilbage.

„Han skal ud!“ skreg han, tog en Sten og slyngede den derind; den peb ind i Mørket og faldt raslende ned et Sted langt inde. Humøret havde ganske forladt Anase. Fjældmanden kom ikke, og vi forlod Hulen, efter at han først havde fyldt Indgangen til med store Sten.

„Nu maa du selv om, hvorledes du vil slippe ud!“ vrængede han, da han gik.

Vi gik nu ned ad Fjældet. Anase sagde ingenting; naar jeg spurgte ham om noget, svarede han ikke engang. Saa standsede han med eet og saa igen op mod Hulen, der gloede paa os som et stort Øje i Fjældet.

„Hørte du ikke ganske tydeligt Lyden før?“ spurgte han.

„Jo! — men tror du ikke, at det var Vinden?“ føjede jeg til, „Kløften vendte jo lige mod Sydvest. Se engang derud!“

Taagen stod tyk over Jorden, og Regnen smeldede ned over Fjældene. Men Anase værdigede mig ikke et Svar. Endnu en Gang saa han op mod Hulen og sagde lige som for sig selv:

„Jeg tror, det var Fanden selv!“

„Fanden! Hvad mener du?“

„Ja Fanden, Djævlen, den skinbarlige selv, selvfølgelig! Han forfølger os ofte heroppe i Fjældene for at friste os. Vi ser ham aldrig, vi hører ham blot.“

Og nu fortalte han, hvorledes Fanden en Dag havde været efter ham oppe mellem Fjældene. Han kunde tydeligt mærke, hvorledes han hoppede om ham, saa det hvæsede hen over Stenene. Somme Tider var det som Jern, der slæbtes hen over Stenene, somme Tider som en Rævs Murren og Gøen. Til sidst mærkede han en Haand under sin Trøje.

„Jeg blev saa angst,“ fortalte han, „at jeg begyndte at ryste over hele Kroppen; jeg troede, at han allerede var kravlet ind paa mig og havde forgiftet mig med sin Ondskab; — for det er det, han vil, fortæller de gamle. Og saa gav jeg mig til at synge Salmer, saa højt jeg kunde — og alle de Vers, jeg kunde udenad. Saa blev jeg ganske rolig igen, og Fanden havde mistet sin Magt over mig.“

— — — „Arit!“ (Der kan du se!) sagde mine to Kajakmænd til mig, da jeg gennemblødt kravlede ind i Hytten. „Om vi var komne af Sted i Dag, havde

Syltindens Kastevinde været stive, kan du tro.“

Vi fik det vaade Tøj trukket af os og kravlede op paa Briksen.

„Du faar det trist i Dag,“ sagde Vittoralak, „vi har ingen Spæk til Lampen, og det bliver tidligt mørkt.“

„Saa meget desto bedre! Saa kan I fortælle uhyggelige Historier om Fjældmennesker; vi har lige set en.“

„Naa ja, sagde jeg ikke nok, at han havde taget Kvanerne fra Pigebørnene?“ sagde Vittoralak. Og saa fortalte Anase løs. Man hørte paa ham med stor Opmærksomhed, og selv mine Kajakmænd var meget ilde berørte deraf. Alle blev til sidst enige om at give Fjældmanden Skylden for det daarlige Vejr, der havde raset der i længere Tid, thi det følger altid med dem.

„Gud vil bringe dem til at angre,“ sagde de.

Naar en Grønlænder bliver ked af Livet sammen med sine Kammerater, bliver han Qivitok: han forlader Menneskene og lever som Eneboer oppe mellem Fjældene. En saadan Eneboer bliver Egnens Rædsel; det rygtes hurtigt langvejs, at en Mand savnes et Sted, og Rædsel griber alle; thi det er ikke godt at møde et Fjældmenneske …

Vittoralak fortæller. Ude er det halvmørkt, inde helt mørkt. Spækket er sluppet op, Lampen staar tom. Vejret tager til. Kastevindene slaar ned mod Huset, og Regnen siver gennem Tagtørvene.

Vi ligger halvnøgne oppe paa Briksen og hører paa den ene, som taler. En Gang imellem rejser den gamle stakaandede Alina sig op, gnider sine røde, rindende Øjne med Haanden og bøjer sig hen over mig og stopper noget Tagdryp med en Tørv eller en gammel Klud. Saa sætter hun sig ned paa Briksen igen — paa Hug, bøjet forover med Hovedet mellem Benene og falder i Søvn.

„Det er først, naar Djævlen kryber ind i Qivitoken, at han bliver farlig,“ siger Vittoralak; „men det sker før eller senere med dem alle. Man har ganske vist fundet døde Qivitoker, der har endt deres Liv som gode kristne, men det er sjældent. De findes da gerne i en Bjergkløft, vendte mod Øst, med Hænderne foldede over Brystet.

Saaledes blev for flere Aar siden en Fanger fra Kangek, Boas, Qivitok. En Stormdag om Vinteren blev han set af Fangerne uden for Sukkertoppen, langt til Søs, uden for Isen, paa Flugt Nord efter. Men ingen turde vove sig saa langt ud i Stormen, og han blev borte for dem ude mellem Søerne. Et Aarstid efter fandt man ham inde i Bunden af en af Fjordene i Holstensborgs Distrikt, en 60 Mil fra min Hjemstavn, oppe i en Fjældkløft, med Hænderne foldede over Brystet og Hovedet vendt mod Øst. Han var død som en kristen. Men det hænder kun sjældent. For i Reglen bliver de saa onde, at de ikke engang kan dø, og saa tager Fanden dem levende til sig.“

„Ja, men tror du ikke, at mange af de Qivitoker, som I kalder for djævlebesatte og udødelige, ganske simpelt er forsvundne — forulykkede

til Fjælds eller til Søs?“

„Nej!“ svarer Vittoralak bestemt, „det forholder sig, som jeg siger, og du behøver ikke at være bange for, at vi farer med løs Tale. Fjældmennesket forlader altid Menneskene i Vrede, og derfor har Satan let Spil med ham Og desuden vil de fleste Qivitoker gerne i Lag med Fanden; thi de ved, at han giver dem store Trolddomsevner. De kan løbe som Rener og flyve op ad de stejleste Fjælde som Fugle, — og de kan forvandle sig til Dyr. Mange har set dem forvandle sig til Ræve og pludselig forsvinde i Jorden.

Og at de ikke kan dø, det ved vi ogsaa. Mange har talt med dem, før de for stedse drog bort til deres eget Land; thi naar de bliver meget gamle, rejser de langt mod Nord — til et Land, hvor alle Fjældmennesker samles. Der er idel Mørke, aldrig Lys. Men før de drager derop, maa de skrifte deres Synder for et Menneske. De maa angive sig selv, sige, hvem de er, og hvorfor de gik til Fjælds. Naar de har faaet sagt det, kan de drage mod Nord og vil da aldrig siden blive set af noget Menneske.

Sidste Gang et Fjældmenneske skal vise sig, behøver man ikke at være bange, thi han vil da intet ondt. Først fløjter han længe som en Fugl; han har glemt at tale som et Menneske. Derefter begynder han at fremstamme enkelte Ord; og under meget Besvær faar han endelig Magt over sin Tunge. Han beder da først det Menneske, han skal tale med, om at gaa et Stykke bort fra sig, helt op mod Vinden, helst paa et Fjæld; selv stiller han sig paa Læsiden nedenfor. Alt dette gør han, for at ikke nogle af hans slette Tanker med Vinden skal føres hen til Mennesket og smitte. Saa angiver han sig, skrifter og tager Afsked med Menneskene.

Folk, som har set dem, mener, at de i dette Øjeblik fortryder alt det onde, de har gjort; det er Herrens Vrede, der hviler over dem, thi de vrider deres Ansigt og deres Krop — ganske som om Huden snevrede ind og sved. Og de stønner og ryster over hele Kroppen. De græder ogsaa, men uden Taarer, under stærke Smerter; thi Huden om Øjnene er sprængt.

Et saadan Møde ender altid med, at Fjældmanden pludselig giver et Hop i Vejret, som greben af en usynlig Haand, og løber til Fjælds nordefter med en underlig kaglende Lyd“ …

Der lægger sig altid efter dystre Fortællinger en Uhyggefølelse over Tilhørerne. Da Vittoralak tav, blev der stille i Huset. Man forsøgte at tale om andre Ting, men altid endte man i de lange Pavser, der følger efter alle Spøgelseshistorier.

„Kan I ikke synge en Sang?“ spurgte Datteren.

„Jo, det skal jeg!“ sagde gamle Alina og rettede paa sig. „Jeg skal synge en Sang, som vi sang her ved Ikamiut, da jeg var Barn; jeg kan kun lidt af den, min Hukommelse svigter mig.“

Og saa gav hun sig til at nynne. Stemmen kom langt borte fra, og det anstrengte hende at faa den frem. Det var underligt at høre dette gamle, nedbrudte Menneske synge. Hun sad halvnøgen paa Briksen med korslagte Ben; det var, som om hendes Knogler skulde bore sig igennem Huden, saa

mager var hun. Øjnene lukkede hun halvt til, medens hun vuggede Hovedet frem og tilbage og sang. Det var en høj Fistel, der somme Tider knækkede over, skrøbelig og skælvende som hun selv. Og dog fyldte den Mørket om os med Toner; en vemodig Melodi, der greb os i hendes simple Foredrag. Hun sang:

„Naar du kommer til Ikamiut Norden fra,
vil et stort Fjæld komme til Syne;
stejlt falder det i Havet.
Tinden staar i Skyer.
En dejlig Kvinde
styrtede fordum ned fra Tinden.
Derfor er Fjældet endnu blodigrødt.“

„Moder, kan du ikke mere af den Sang?“ spurgte Datteren.

„Nej, nu har jeg glemt den, men Sangens Indhold kan jeg fortælle jer:

I gamle Dage boede der her ved Ikamiut en Mand, Ordlêna, som havde en meget smuk Kone, Panôna. Skønt han holdt meget af hende, handlede han dog ilde mod hende, maaske af Skinsyge, fordi alle beundrede hendes Skønhed. Værst blev det, da han begyndte at pine hende. Han stak hende med sin Kajakkniv, saa Blodet flød. Men da han til sidst tog sin takkede Hvalkniv og jog den i hendes Krop, flygtede hun bort. Hun løb op ad „Syltinden“ her lige overfor. — Deres Huse laa ved Foden. — Men Manden satte efter. Hun var svanger og skulde snart føde, derfor gik det kun langsomt op ad det stejle Fjæld. Og Manden vandt ind paa hende. Han raabte hendes Navn og lovede, at han herefter altid vilde være god imod hende. Hun naaede Toppen, og før han kunde faa hende fat, tog hun Tilløb og styrtede sig ud over Afgrunden. Hun knustes, og hendes Blod randt ned ad Bjergets Side. „Syltinden“ kender I jo alle. Tindens Sten er røde; man siger, at Panôna's Blod farvede dem. Og det staar der jo ogsaa i Sangen.“ ....

Vi var allerede faldne i Søvn, da et Raab gennem Vinduet bød mig til kogt Helleflynder hos Evali's, inde i Huset ved Siden af. Det var blot nogle faa Spring fra Husgang til Husgang, saa var jeg derovre.

Deres Hus var større, det dryppede ikke fra Taget, og der var et vældig Blus paa deres Vægstenslampe. Paa Gulvet i et stort Lerfad stod Fisken og dampede. Saa langede vi til med Fingrene og naaede snart Fadets Bund. Vi var komne til Kaffen, da Evali's Kone giver et Skrig fra sig:

„Der er nogen ved Vinduet!“

Og halvnøgen farer hun gennem Husgangen. Et Øjeblik efter kommer hun ind med en ung Kvinde, jeg ikke før havde set. Stormen havde revet hendes Haartop løs, og det vaade Haar hang ned over hendes Ansigt. Hun havde bare Ben, og hendes Fødder var svulne af Kulde og Vand. Da hun rystede sig henne ved Døren, stod der en Sø paa Gulvet. Men hun saa slet ikke forkommen ud og lo over hele Ansigtet, da hun fortalte, at hun hørte til en Konebaadsbesætning, der var taget ud fra en af Fjordene til Morgen,

medens Vejret endnu var godt. Op ad Dagen var Stormen faldet over dem, og de havde maattet søge Land i en Vig langt inde og var nu derfor kommen gaaende til Ikamiut.

Hun fik tørt Tøj paa, laante noget hos Evali's, noget hos mine Kajakmænd og spiste vore Levninger med den glubende Appetit, en Dags Rejse i Storm og Regn giver .....

Da jeg mod Midnat kravlede ind til mine Værtsfolk, sov de alle. Hen under Taget over mit Leje var med rørende Omhu fastbundet smaa Daaser for at beskytte mig mod Tagdryp.

Midt om Natten vaagnede jeg ved, at nogen puslede over mig. Det var gamle Alina, som ikke undte sig selv Nattero for at tømme Daaserne, naar Tagdryppet havde fyldt dem til Randen. Saa bøjede hun sig ned over mig for at se, om jeg sov, og krøb saa sammen i sin Krog, paa Hug med Hovedet mellem Benene. Jeg rejste mig op og forsikrede hende, at jeg ikke brød mig det mindste om Tagdryp, og bad hende om at lægge sig ordentligt til Ro. Hun rejste sig og lagde sig ved Siden af sin Mand. Men lidt efter, da hun troede, at jeg var falden i Søvn igen, saa jeg hende rejse sig og liste hen i sin Krog.

Gamle Alina vilde vaage, og hun ofrede den Hvile, hendes gamle Lemmer saa haardt trængte til, for at skærme sin Gæst mod Stænkene fra Taget .....

Kangâmiut d. 11. August 1902.

Endnu en Dag maatte jeg ligge over i Ikamiut. Vinden var taget af, men Regnen vedblev. Først i Nat Kl. 3 blev jeg vækket af mine Kajakmænd, der havde været til Fjælds og nu endelig meldte godt Vejr. Solen var ikke oppe endnu. Havet var stille, og Himlen klar.

Saa kogte Alina Kaffe, og Klokken halv fem sad jeg i min Kajak.

Den fattige Familie, jeg havde boet hos, tog en rørende Afsked med mig. Af de faa Madvarer, de ejede, gav de os det bedste med. Og ned i Kajakerne puttede de tørrede Lodder, Torsk og en tørret Alk.

Da jeg sagde Farvel, havde de to gamle Taarer i Øjnene.

„Jeg skal tænke paa dig og din Moder til Vinter, naar det bliver koldt og mørkt, og jeg skal bede til Gud, at du maa komme rask hjem til dem, du holder af,“ stammede gamle Alina.

„Mine Tanker kender du,“ sagde Vittoralak, „jeg behøver ikke at sige dig noget.“

Da vi var komne ud paa Fjorden, faldt der et Skud, hvis Ekko sprang ind over Fjældene.

Det var Vittoralak's Farvel, — og jeg vidste, det var hans sidste Knaldhætte.

EN MODERNE JOMFRU MARIA

Det var engang, at jeg kom langvejs fra til en lille afsides Boplads i Nordgrønland.

Bopladsen fejrede Gæstens Ankomst, og der blev kogt Bjørnekød og Kaffe hele Aftenen igennem. Da vi alle var mætte og glade, kom der Bud fra det mindste og yderste af Husene; ogsaa der vilde man gerne se den fremmede og høre nyt. De bad mig paa kogte Ulke — det eneste og det bedste de havde.

Samtalen var levende, og der blev let rundtom i Huset. Men somme Tider kom der en Hosten inde fra det inderste af Briksen — helt derinde fra, hvor der altid er mørkt, og den tørre sviende Hoste kunde blive saa voldsom, at den ofte overdøvede vor Tale.

„Hvem er den syge, der sidder derinde?“ spurgte jeg til sidst. Jeg skimtede gennem Halvmørket en mager, sammenfalden Skikkelse, der sad paa Hug; de knoglede Ben var krummede, og et Par indfaldne Kinder hvilede paa Knæskallerne. Hun havde vist siddet der saa længe, at hun ikke længere kunde strække Ryg og Ben. Hendes hudløse Øjne lyste røde af Betændelse.

„Ej — kender du ikke hende?“ svarede man forbavset.

„Næh!“

„Det er jo Jomfru Maria!“ sagde en og fniste.

„Tys! — Tys! Det er Synd, hun kunde jo dog høre det!“ afbrød en anden.

„Ork nej! Hun er jo syg og døv og begriber intet mere. Og for Resten — sandt er det jo!“ ...

Men her blev Samtalen afbrudt af en ny Besøgsslæde, og vi kom ikke til at tale mere om den gamle, syge Jomfru Maria. Næste Morgen forlod jeg Bopladsen og rejste til Upernivik ...

Jeg havde ganske glemt den syge Kvinde, da jeg en Aften sad og talte med den gamle grønlandske Præst om alt det, der gennem mange Aar var hans brogede Oplevelser.

„Ja, men det mærkeligste af alt det, jeg har været med til, var dog den Gang for mange, mange Aar siden, da en Kvinde i min Menighed bildte sig ind, at hun havde født Frelseren til Verden.“

„Var det Jomfru Maria?“

„Ja netop! Det var hende, der kaldte sig Jomfru Maria.“

„Aa, fortæl endelig om hende! Jeg har set hende og vilde saa gerne høre noget om hende.“

„Jeg husker ikke længere Enkelthederne i denne mærkelige Sag, men jeg skal læse min gamle Dagbog for dig, hvis du vil høre det,“ sagde Præsten; og saa fik han et gammelt, gult Hefte frem og begyndte at læse af det.

Jeg fik senere en Udskrift baade af Dagbogen og af Kirkebogen, og jeg

skal i det følgende gengive det, som den gamle Præst selv kalder „en uhyggelig Tildragelse“, med hans egne Ord, paa hans noget stive, højtidelige Dansk:

„I mit første Præsteaar 1875, omtrent midt i Januar Maaned, havde vi faaet Efterretninger Nord fra, der havde lydt forunderlige, nemlig, — at en ung Pige ved Udstedet Tasiusaq havde faaet Folk til at tro, at hun til Fjælds havde født et dødt Barn, der talede og kaldte sig selv Jesus; og disse uhyggelige Rygter stadfæstedes et Par Dage derefter, idet jeg havde modtaget to Skrivelser, skrevne af Læseren ved Tasiussaq efter Pigens Ønske og Diktat.

Indholdet af den ene Skrivelse var saaledes:

„Jonasine Maria Annine's Drøm skal Præsten høre: Et Barn, der er udgaaet af Aanden, af Gud, sagde:

„Min Moder Maria, du skal have Penge, 100 Rigsdaler.“

Den vedkommende unge Pige hedder efter Kirkebogen ikke Maria, men Jonasine Annine Amalie, født i 1852.

„Barnets Moder skal leve af dem, de er givne af Gud. Dersom Præsten ikke tror det, skal Danskernes Land forgaa. Præsten maa tro disse Penge, thi dem har Jesus lovet hende.““

I Skrivelsen havde hun videre sagt, at Barnet talte, da det blev undfanget i Moderens Liv, og dersom hun ikke fik sine Penge, skulde Himlen og Jorden forgaa, Gud skulde borttage Sæden paa Marken i Danskernes Land. Da Barnet blev født, svøbte Moderen det i en Klud, og det talte. Hun havde ogsaa sagt, at Barnet sov, da hun tog det, men det var dødt. Det sagde dog uden at aabne Øjnene:

„Moder, Faderen velsigner dig, et Barn aabenbarer sig paa Jorden; Moder, det er mig, Jesus, din Søn. Nu forlader jeg dig, fordi du skammer dig ved din Sygdom (Fødsel), og fordi Faderen kalder mig.“

Paa hendes Spørgsmaal, hvorledes dette var sket, hørte hun en Røst, som sagde:

„Denne er min Søn, den elskelige, i hvem jeg har Velbehagelighed. Faderen velsigner dig til evig Tid.“

Moderen skulde efter Barnets Sigende bo ved Kolonien, naar Præsten tror hende, fordi Faderen har sagt det; og naar hun fik disse Penge af Præsten (hun havde bildt Folk ind, at jeg som Formand for Forstanderskabet vilde lade hende faa Penge af Kolonikassen), saa vilde Gud give de danske Sæd og Penge og Grønlænderne Sælhunde.

I en anden Skrivelse havde hun sagt:

„Naar Barnets Ord høres ved Upernivik, maa Præsten adlyde dem, saafremt han da kender de tre Trosartikler.

Barnet vil, at der skal skydes med Kanoner tre Gange.

Da alle nu ere døbte, skulle Menneskene ikke mere gøre onde Gerninger. Barnet har udgydt den Helligaand. Barnet vil ikke bryde sig om Menneskene, naar de gøre det onde; han frelste dem ved sin Lidelse paa

det, at de ikke skulde fortabes. Naar de ere fortabte, støder han dem ud fra sig og lader dem komme til Pine i Djævelens Rige. Djævelen er en stor Slange, en Forfører; han kommer til Menneskene med sine Fristelser; hans Gerning er at fordærve. Han fristede ogsaa Jesus ved sin onde Tale; han er ikke Gud, men en ond Aand til evig Tid.

Jesus Kristus vil ikke, at Menneskene skulle adlyde Djævelen, fordi de som Guds Skabninger skulle tjene ham alene; han bespiser dem med sit sande Legem og Blod, fordi de ere kristne.

Da Jesus steg op af Vandet, blev hans Daab ogsaa Menneskenes; og han blev al Skabningen til Frelse. De skulle besjæles af den Helligaand, og naar de ikke følge deres onde Lyster og Begærligheder, skulle de faa det gode, Salighed. Barnet har sagt det. Og Barnet er kommet for at velsigne Menneskene. Den hellige vil komme til at lide alene.

Mange Kateketelever skulle tro Barnets Ord; de forføre sig selv, naar de følge deres egne Lyster og adlyde deres Præst.

Barnet vilde, at Ordene sluttes her."

Dette er Pigens Ord eller Barnets Ord, som Moderen havde talt, og som ere oversatte ordret fra det grønlandske.

Pigen blev kaldt hertil, hvor hun fremstilledes i en Forsamling, bestaaende af Udliggeren ved Tasiussaq, Forstanderen sammesteds, Forstanderen ved Upernivik, Kateketen, Kolonibestyreren og mig. I dette Møde oplæstes de Skrivelser, som hun havde dikteret, og det blev, dels ved det Pigen underkastede Forhør, dels gennem de af de to tilstedeværende Mænd fra Tasiussaq afgivne Forklaringer, konstateret:

1) at Pigen, da hun var ene paa Fjældet, havde aborteret, nedgravet Fosteret under for faa Stene, saa det ikke senere kunde findes og maatte formodes at være spist af Hunde;

2) at hun ikke kunde antages at have lidt af nogen Sindssygdom, men at hun kun i interesserede Øjemed havde ladet sin løgnagtige og frække Karakter træde tydeligt frem;

3) at alle Grønlændere ved Tasiussaq havde troet paa hende, ikke alene paa, hvad hun gennem Skrivelserne havde spaaet, men paa meget andet; og at de i eet og alt havde adlydt hendes Befalinger, af hvilke navnlig skulde fremhæves den, at alle Kvinder uden Undtagelse skulde nedlægge deres Top og anlægge Fletninger for at tilintetgøre deres Daab.

Da Fruentimmeret selv sluttelig erkendte at have løjet for at undgaa Miskendelse over sin Frugtsommelighed, og da Afgørelsen af denne Sag laa over Forstanderskabets Kompetence, blev hun af Kolonibestyreren og mig foreløbig tilbageholdt her ved Upernivik, hvor hun var udelukket fra alle Handelens og Missionens Bygninger — Kirken alene undtagen — og afventede sin endelige Dom.

Men idet jeg maatte erklære, at der efter alt oplyst ikke forelaa noget egentligt Tilfælde af Barnefødsel i Dølgsmaal, men en slet og ret Abort, havde jeg i Forening med Kolonibestyreren ganske henstillet Sagen til

Inspektørens Overvejelse og Afgørelse.

Foranstaaende er taget af min Dagbog, som den Gang blev sendt til Kirkeministeriet.

Da Inspektoratets Bestemmelse var modtaget, blev hun straffet med Slag og med at skære hendes Top af, ikke under hejset Flag, men inde i Værkstedet. Jeg havde kæmpet imod hendes Uvæsen og tilintetgjort det.

Hun levede siden efter den Tid skikkeligt og har været gift. Nu er hun Enke og har Børn, som avledes i Ægteskabet.“

Ved et Tilfælde kom jeg endnu en Gang til den lille Boplads, hvor Jonasine Amalie boede.

Jeg var igen Gæst i hendes Hus, og de levede som sædvanlig af Ulke. Konen var endnu mere forkommen og sammenfalden end første Gang, jeg saa hende.

Ved min Afrejse gik jeg op og spurgte, om der ikke var noget, jeg kunde hjælpe hende med. Det gav et Ryk i den gamle Jonasine Amalie, og hun rakte mig sin knoglede Haand.

„Tak! — Tak! Gud være lovet, han, som ikke glemmer en gammel Synderinde .... Men ser du: Klæder trænger jeg ikke til; jeg vil aldrig mere faa Himlen og Havet at se! Og Mad behøver min Krop næsten heller ikke; det er kun Livsaanden, der holder mig borte fra Graven.

Men — men — bliv ikke vred! Du er jo en fin Herre!“ Og atter rakte hun mig sin skælvende Haand og slog Øjnene ned af Undseelse, da hun langsomt hviskede:

„Aa, giv mig blot en stor, stærk Skraa! Det er saa længe, længe siden ...“

Det var gamle Jomfru Maria's sidste Ønske.

MOSES

Den nordgrønlandske Vinter er Maane- og Stjernelysets Tid. Naar Dagene kortes til et Par Timer, spiller Dagslyset ikke længer nogen Rolle. Selv midt paa Dagen skal Lamperne dog brænde, om et eller andet Arbejde skal udføres. Skal Grønlænderne paa Fangst, slaar Dagen heller ikke til. Det vilde være mørkt, inden han havde naaet sit Fangstdistrikt, om han vilde slaa sin Lid til den Smule Lys, der i den mørke Tid kastes ud over Landet.

Han maa vænne sig til det matte Skær, der ydes af Maane og Nordlys, og blot søge at udnytte Dagslyset, saa længe han er paa selve Fangstpladsen. Han maa tage ud og tilbage i Mørke.

Det er en Kendsgerning, at intet i Længden virker paa den grønlandske Fantasi med en saa stor Magt, som det dæmpede Maanelys. Alt ude bliver fantastisk og hemmelighedsfuldt. De vældige Fjælde bliver endnu stummere, de store Isørkener endnu mere uendelige.

Der lægger sig en højtidelig Stilhed over Naturen. Og Skyggerne! — Fjældene kaster mørke Spøgelser om sig, og Slæden eller Mennesket, som bevæger sig ude, forfølges af sin sorte Skygge i den hvide Sne.

De grønlandske Nætter kan være dejlige; men de faar dog en trykkende Magt over de Mennesker, der stadig skal opleve dem. Stilheden og Ensomheden lægger sig over Sindene. Hos de danske heroppe bliver det til Nervøsitet, hos Grønlænderne til Overtro.

Sent om Aftnerne samles Familierne. Saa kommer Mændene hjem med deres Fangst, som flænses og koges. Efter Maden — og der spises i Reglen saa meget, at der kommer et sandt Mættelses-Velvære over hele Huset — klæder Kvinder og Mænd sig halvnøgne og kravler op paa Briksen. Mændene anbringer sig i magelige Stillinger, Kvinderne trækker deres fine Skindbroderier frem fra Dragkisterne, og medens Kvinderne arbejder og Mændene hviler ud til næste Dag, fortælles der for at faa Aftenen til at gaa. Og det varer sjældent længe, før Fantasierne er vel ophidsede.

I Vinterens Løb har jeg tilbragt mange Aftner saaledes i grønlandsk Hjemmehygge; og de fleste af mine ejendommeligste Indtryk skriver sig fra disse Fortælle-Aftner. Snart er det Sagn, — og Handlingen i disse Sagn er Udslag af den vildeste Fantasi: Stærke Mænd, der udfører mærkelige Bedrifter; Troldmænd, der kogler en hel Boplads sønder og sammen; Historier om underjordiske, om Dværge, Kæmper og Menneskeædere. — Snart er det Selvoplevelser: Fangsthistorier, Spøgelseshistorier eller andet overnaturligt og utroligt. Grønlænderne føler Trang til at gyse; Fantasi har de, og en Spøgelseshistorie forstaar de at udlægge saaledes, at Dødsstilhed følger efter.

Engang opholdt jeg mig nogen Tid ved Udstedet Claushavn i Nordgrønland.

En Eftermiddag kører jeg ud for at samle Hellefisk til mine Hunde, og da

jeg kommer paa Tassingortaq, Søen bag Claushavnshusene, tager en lille Fyr — Moses tror jeg, han hed — fat i mine Slædeopstandere og beder mig, om han maa køre med. Han faar Tilladelsen paa Betingelse af, at han viser mig en god Kørevej i en Retning, hvor jeg ikke før har været.

Moses var en lille, snavset Fyr, daarligt klædt og værre vant. Han var uden Forældre og behandledes som et overflødigt Lem af alle sine Husfæller, der kun taalte ham iblandt sig, fordi han dog Dag imellem kunde fiske nogle Ulke. Jeg anslog ham til at være ti Aar gammel, men det viste sig senere, at han var sytten. Intet lod til at være ham undt i denne Verden, ikke engang det at vokse.

Han viser mig Vejen over Autdlariarfik-Søen, ad hvilken Grønlænderne om Sommeren tager paa Fangstrejser op til Tassiusaq, en dyb Sidearm til Jakobshavns Isfjord.

Det er stærk Frost, og Hundenes Aande ryger som Taage foran os. Høje, taageslørede Fjælde slutter os inde: Kørevejen er fortræffelig, Hundene i Galopade-Humør. Moses bliver højtideligt stemt af Stilheden om os og de høje Fjælde med de bratte Vægge, der i Halvmørket synes at hælde helt ud over os. Og han giver sig til at fortælle.

„Har du hørt tale om Hulen langt inde mellem Fjældene her? Der skal bo et Uhyre deroppe. Man har fundet halvspiste Rensdyr i Nærheden, men ingen har vovet sig helt hen til Hulen. Man mener, det er en Kæmpe, der forstaar sig paa Trolddom.“

„Skal vi slaa Hundene deropefter, Moses?“

Han værdiger mig ikke Svar paa sligt halsløst Forslag.

Lidt efter begynder han igen. Han kan ikke lide, at ingen af os taler. Men mod hans Vilje tvinger hans Fantasi ham stadig ind paa, hvad han nødigt i Øjeblikket vil beskæftige sig med.

„Kan du se Uren om os? Fortrinlig egnet til Fjældaands-Huler!“

Han flytter sig nærmere hen til mig. Hundene galloperer med strakte Haler og lyttende Øren.

Og saa fortæller Moses en Historie om en stor, hvid Mand, der engang kom svømmende op ad den samme Sø, som vi kørte paa, medens nogle Bærplukkere opholdt sig ved Kanten. Han saa dem ikke og lagde sig ned for at sole sig lige i Nærheden. Han havde langt, lyst Haar, blaa Øjne og et smukt smilende og mildt Ansigt. Bærplukkerne flygter over Hals og Hoved, men en af dem, en Tosse, vender sig om og ler. Aanden opdager dem og forsvinder lige ned i den bare Jord.

En Flok Ryper flyver larmende op foran os, Hundene halser af Sted, og Moses, der stadig synes at finde Stilheden trykkende, begynder paa en anden Historie:

„Heroppe mellem Fjældene er gode Tilflugtssteder for alle den Slags Væsner, som man ikke kan blive klog paa. Du har vel hørt Otto fortælle om …“

Moses standser i sit Spørgsmaal, ser sig om og rykker lige ind til mig.

„Fortæl, Moses!“

„Hør du! Det er ikke, fordi jeg er bange for Fjældmennesker; du skal ikke le ad mig. Jeg er ikke det mindste bange, det er vist Usandhed alt sammen, hvad man fortæller. — — — Men sig mig bare, synes du ikke, at det er en mærkelig Sten, den der foran os? Den bevæger sig, den rører sig; kan du ikke se, den forandrer sig?“

„Fortæl nu bare videre om Ottos Kapkørsel! Hvad du ser foran os, er en Sten. Forstaar du ikke, Moses, at det er os, som bevæger os?“

„Naa, ja, du har Ret! He — he! Ottos Kapkørsel, det er noget af det ufatteligste. Det var Nytaarsaftenen, Otto vilde ud at se til sine Sælgarn.

„Du skal ikke køre ud Højhelligdagsaften, for saa er der saa meget unaturligt paa Færde; du vil opleve noget uhyggeligt!“ siger Moderen.

„Mo'r, har du set mig bange nogen Sinde?“ siger Otto og kører ud.

Han faar tilset sine Garn, fanger en Sæl og er paa Hjemvejen, da det sker. Allerbedst som han kører, giver Hundene sig til at gø, stikker Halen mellem Benene, standser pludselig og er ikke til at drive af Stedet. Otto vender sig om, men kan intet se. Med eet stikker saa Hundene af i vildt Løb, stadig hylende af Angst og med sænkede Haler. Han mærker et stærkt Ryk i Pisken, vender sig om, ser intet, men opdager, at Pisken staar stift i Vejret, som om nogen trak i den. Han er lige ved at slippe sit Tag, men snor et Stykke af Snærten om sit Haandled og rykker den saaledes løs igen.

Pludselig mærker han noget som et Vindpust til venstre for sig — alt Djævelpak kommer altid fra venstre — og han vender sig om og ser en Skikkelse skyde frem foran Opstanderen hen mod Hundene. Det var umuligt at blive klog paa Ansigtet; højre Arm var løftet op derfor, og Hovedet var bøjet ned mod Brystet ....

Han var klædt i Skind, der ikke var syede, men sammensnørede. Særlig Støvlerne havde forbavset Otto. De var flettede af Straa med et meget smukt Mønster. Manden for af Sted, men ingen Bevægelse var at mærke; det ene Ben holdtes løftet i bøjet Stilling, og saaledes skar han ganske lydløst gennem Luften. Somme Tider naaede Skikkelsen helt frem til venstre Fløjhund, og denne snerrede og knurrede da og pilede af.

Aanden fulgte længe med Slæden; til Tider søgte den at komme helt ind over Manden, men det lykkedes aldrig. Først nede ved Angmalortoq — Bakken ganske nær ved Husene — var Otto igen alene.

„Hvad tror du nu, at det kunde være for noget?“ spørger Moses mig hviskende.

„Tror du ikke, at Otto har været træt, og at hans Øjne har narret ham?“ foreslaar jeg.

„Men Hundene da? Hvad tror du, det kunde være, de gøede saa voldsomt ad?“ spørger Moses indtrængende.

„Asukiaq!“ (Det ved jeg ikke!) var det Svar, Moses maatte lade sig nøje med denne Gang; jeg var optagen af at styre Hundene.

Vi fløj hen over Isen. Hundene slikkede hverandre om Snuden, viftede

med Halerne og strakte ud i Galop. De var i det rette Farthumør, og det var en Fornøjelse at køre med dem."

Men Moses, som ikke har mere at fortælle, fortaber sig i Betragtninger over alt det, hans lille Hjerne ikke kan begribe.

Det er sen Aften. Taagen ligger over Fjældene, og Maanen, som ikke kan bryde rigtig igennem Skyerne, lyser dæmpet over Landet, der er saa ufattelig skønt i sit vilde Øde. Fjældene ruger om os; det er, som om de med et stille Smil ser ned over det Smaakravl, der farer af Sted for deres Fødder ….

KOGLERIER FRA GAMLE DAGE

„DET AABNE ØJE"

Gamle Beate havde ligget i mange Aar paa sin Briks og ventet paa, at Døden skulde komme og tage hende. Det var saa længe siden, hun havde været ude, at hun nu kun ejede Sengetøj. Hun sad længst tilbage i Huset, bøjet sammen med korslagte Ben, og rettede sig kun ud, naar hun skulde sove. Hendes Øjne saa ikke mere, og Stemmen var bleven hviskende af Ælde.

Dagen igennem hørte ingen hende nogen Sinde tale; men en Gang imellem, ud paa Aftnerne, kunde hun endnu leve op. Det var, naar hendes Børn og Børnebørnsbørn samlede sig om hende og bad hende fortælle Sagn fra gamle Dage.

Da rettede hun sig op i Sædet, førte de hentørrede, knoglede Fingre hen over de rindende Øjne og hostede anstrengt for at faa fat paa sin sidste Smule Rest af Stemme.

Gamle Beate levede ikke længere med de levende Mennesker, og naar hun vaktes til Live, var det kun for at tale om dem, som længe havde været døde.

Men for os andre manede hun sin første Samtids Genfærd frem, hver Gang hendes hæse Stemme begyndte at skælve i Ekstase over Minderne; da kunde der komme en sær Glans over de blinde Øjne, de slappe, magre Arme fik Kræfter til malende Gestus, og der laa Aarhundreders Mystik over hvert eneste af hendes Ord .....

— — —

Det var hen paa Efteraaret — under de korte Dage og det gode Klapmydsetræk. Grønlænderne levede i foreløbig Overflod og var glade. Den store Kødgryde havde staaet over Ilden hele Eftermiddagen og havde mættet mange Munde. Nu var det Aften. Gamle Beate havde lovet at fortælle, og det store Hus var fuldt af Gæster. Kaffekopperne havde lige været Omgangen rundt. Alle tav stille, da Beate begyndte at fortælle:

„I min Moders Barndom var hendes Bopladsfæller, som boede ved Isunguaq paa Disko, engang tagne paa Rensjagt til Oplandet ved Sarqaq paa Nugsuaqhalvøen.

Under Jagterne der havde en faderløs Dreng nedlagt et Dyr, og hans Moder blev saa glad over denne hans Første-Ren, at hun sønderskar Kødet og delte det ud, for at alle kunde smage det.

Men der var mange Mennesker, og ved en Fejltagelse glemte hun ganske at give en gammel Kælling noget.

Kællingen blev vred og gav sig til at synge Tryllesange over Blod og Sælknogler. Saaledes skabte hun en „Ulykkes-Sæl", som skulde ombringe Drengen, naar han en Dag var ude i Kajak.

Men nu hændte det, at Tryllesangen tog saa voldsomt paa Kællingen, at hun døde, samme Dag som hun fik sat sin Sæl ud i Havet. Sælen var lige ved at falde sammen, da hun døde, men den kom sig dog igen og forfulgte nu daglig Drengen.

Drengen begyndte at sygne hen, og da man ikke kunde forstaa, hvad der gik af ham, bestemte man sig til at sende Bud efter en stor Aandemaner; og straks udsendte de to Kajaker, der skulde hente Uvinep, „det aabne Øje“, som var bekendt for at være en stor Troldmand.

Endelig hørte man dem komme — flere Konebaade i Følge kom de roende; Besætningerne sang Trommesange i Kor. Saa kom de frem, lagde til Land, gik op i Husene og ventede paa, at det skulde blive Aften.

Det var paa de Tider, da allerede nogle af Menneskene var døbte.

Ud paa Aftenen anbragte man derfor alle de kristne paa Sidebriksen henne ved Vinduet og hængte Skindtæpper for, saa de intet kunde se. Man tændte en stor, spækfyldt og vægekranset Lampe inde hos dem og satte frem for dem et Fad hugget Is, for at de kunde køle Munden, hvis de blev skræmte af Aandebesværgelserne.

Inde i det store Hus var alle Lamperne slukkede.

„Det aabne Øje“ hængte et gennemtørret Vandskind for Indgangshullet og begyndte sine Besværgelser, siddende paa Gulvet. Men ingen forstod, hvad han sagde; det var, som om det var en Dansker, der talte.

„Solen — Solen!“ var det eneste, de forstod; og det blev han ved med at gentage.

Min Moder var den Gang kun et Barn; da Aandemaneren begyndte, gemte hun sig bag sin Moder af Skræk og gav sig til at hulke. Men Bedstemor talte hende til Rette og bad hende om endelig ikke at græde — og saa turde hun ikke andet end slubre Graaden i sig.

Min Onkel, som havde lagt sig paa Briksen mellem Bedstemors Ben, var derimod straks falden i Søvn; — det var Englene, som holdt deres Haand over ham, at han ikke skulde se de formastelige; thi ikke lang Tid efter at dette havde fundet Sted, blev han omvendt til Kristentroen.

Men min Bedstefader, Ugtokoq, der ikke troede paa Uvineq's Trolddomsmagt, havde sat sig nede ved Husgangen og haanede det, som gik for sig.

„Det aabne Øje“ besvor sine Hjælpeaander; det var, som om han var ved at omkomme af Kulde, saadan klaprede Tænderne i Munden paa ham.

Moder vendte nu tilfældigt Hovedet i Vejret, og se: Husets Tag løftede sig, og Himlen kom til Syne!

Men oppe fra Himlen dalede en underlig Skikkelse ned; Hænderne var som Sælluffer, vredne indefter, og Haandfladerne var dødbringende. Den, som de berørte, maatte dø!

Nu svævede Trolden om i Huset og begyndte at kredse hen over Menneskene. Til sidst stak den sine frygtelige Hænder ind under Brikseskindet og løftede alle Menneskene op!

Hu! — Hu! Hele Huset genlød af Skrig.

Og hver Gang Menneskene løftedes op, raabte alle Hjælpeaanderne i Munden paa hinanden, og Huset rystede.

Midt under alt dette begyndte ogsaa Husstolperne at give Lyd fra sig; det var, som om man stak dem ned i frossen Sne og kørte dem rundt, saadan fløjtede de!

Alle rystede af Skræk og holdt sig for Ørene.

Men nu hændte der noget, der spilede alle Øjnene op mod det Sted, hvor den vantro Ugtukoq sad. En forfærdelig Stemme lod sig høre, og se: Et Genfærd viste sig i Døren. Det var „det aabne Øjes“ Oldemoder: Underkæben var falden ned, og det afskyelige Gab savlede.

„He — he — he! Hvor er den vantro?“ hvidskede hun; og saa strakte hun sine døde Fingre ud i Mørket.

Pludselig standsede hun foran Ugtukoq, overfusede ham med Skældsord; saa nær holdt hun sit Fjæs ned til ham, at der faldt en sand Støvregn af Spyt over hans Ansigt.

Ugtukoq blev ligbleg og skreg, saa højt han kunde, at nu troede han; han skulde aldrig mere tvivle! Og han rystede over hele Legemet.

Saa forsvandt Genfærdet.

Endelig bad Uvineq om at faa Lamperne tændt; han var færdig. Og de kristne kunde igen komme frem fra deres Skjul. Ingen af dem havde set eller hørt noget.

Derpaa fortalte Uvineq om, hvad han havde faaet ud af sine Aandebesværgelser. Det blev opklaret, at det var den afdøde Kælling, der havde lavet Ulykkes-Sælen; Drengen vilde en Tid sygne hen, men saa vilde der pludselig komme en Bedring i hans Tilstand, og han vilde blive rask.

Derpaa rejste den store Aandemaner bort, og alle bragte ham Gaver for det, han havde gjort.

Og hans Spaadom gik i Opfyldelse. Drengen sygnede først hen; hans ene Ben blev sygt, alt Kødet raadnede bort, og alle Senerne laa blottede. En Dag, da det var aller værst, skulde man se til det: Ia — ia — ia! Tænk, da faldt der store Maddiker af den Slags, som plejer at være paa Menneskelig, ud af Saaret.

Men fra den selvsamme Dag begyndte Bedringen. Der dannede sig nu friskt Kød; i Begyndelsen fine smaa Prikker som Naalehoveder; saaledes voksede det ud. Dog blev Benet aldrig saa tykt som det raske, og Drengen blev halt …

Ja — alt det kom der ud af en gammel Kællings Misundelse!“

— — — Her bad gamle Beate om en frisk Kop Kaffe for at klare Stemmen; hun fik den og slubrede den langsomt i sig. Der var ingen af de mange Gæster, der mælede et Ord; man sad og ventede paa, at hun igen skulde tage fat. Fortællingen havde gjort dem alle maalløse. Det var ikke saa meget Indholdet, men det var den aandeagtige, hypnotiserende Hvisken — og saa disse vidtaabne, røde Øjne, der syntes at se meget mere

end vore friske; det var, som om de borede sig gennem alt — ned til det, vi andre ikke kunde se.

Beates Hvisken fangede atter al Opmærksomhed.

„Min Bedstemoder hed Mamuaq.

Engang blev hun syg af Mavepine; da man nærmere undersøgte hende, opdagede man, at hun havde spist Ting, som var hendes afdøde Navne forbudte. Maven blev stenhaard, og Livsaanden gik somme Tider helt fra hende.

Ja, det var saa mærkeligt med hendes Livsaande; man kunde høre, hvorledes den gik ned i Jorden, længere og længere ned, og saa kom den tilbage igen.

Min Bedstemoder havde en Tvillingesøster, men hun var død for mange Aar tilbage.

Da Bedstemor skreg højest af Smerte, raabes det pludselig fra Vinduet, at hun skulde komme ud. Det var Tvillingesøsterens Genfærd.

Hu! — Alle Munde snerredes sammen inde i Huset; ingen sagde et Ord.

Men Bedstemor rejste sig og gik ud.

Genfærdet tog hende ved Haanden og løb ned til Stranden med hende. De løb og løb — og med eet løber de lige ned i Jorden; der løb de videre. Og nu kommer de til en stor rullende Sten. Den var fuld af Blod; det saa ud, som om det var Sælblod.

Genfærdet tager et Tilløb, springer over den og løber videre; Bedstemor fulgte efter.

Nu møder de to Kællinger, der var ude at sanke Kvas; men de strøg bare forbi dem. Lidt efter saa de to gamle Mænd, der var ude at skyde Ravne med Bue; men de standsede ikke, før de kom frem til Hus.

De gik ind.

Der var fuldt af Mennesker, og Bedstemor genkendte øjeblikkelig sin Oldemoder; hun kendte ogsaa mange af de andre afdøde.

Henne ved Husindgangen stod en vanskabt Kælling; Kroppen var vreden om paa hende, og saa manglede hun Fødder.

Hun fikserede Bedstemor saadan, at det kildrede inden i hendes Marv, og saa sagde hun:

„For tidligt spiste du Lunge —
for tidligt spiste du Luffer —
Se paa mine Fødder!“

— — — Alle Tæerne manglede.

Oldemoderen rejste sig og greb ind under Briksen, og saa trak hun et Fad frem, fyldt med noget, der var hvidt som Sne.

„Spis af det!“ sagde den gamle; og Bedstemor spiste, rystende af Skræk; hun krøb helt ind til sin Oldemoder, der saa venligere ud end de andre.

„Skynd dig nu! Man taber dig ganske af Syne deroppe, og din Slægt paa Jorden begræder dig!“ raabte nu Tvillingesøsteren ind ad Vinduet.

Bedstemor for sammen og turde ikke røre sig af Stedet.

Men nu rejste Oldemoderen sig og strøg hende over Ryggen:

„Nu maa du gaa; du kan jo komme igen,“ sagde hun.

Da var det, som om Bedstemor pludselig vaagnede af en Døs; hun sprang op og flygtede ud. Tvillingesøsteren tog hende ved Haanden, og nu løb de opad mod Jorden. Til sidst standsede de foran en ganske snever, rund Aabning, der lignede Mandshullet i en Kajak.

„Der maa du krybe igennem, ellers faar du aldrig din Livsaande tilbage!“ sagde Tvillingesøsteren.

Bedstemor mærkede, hvorledes hendes Strube strammede sig sammen, saa at hun ikke kunde faa Vejret.

Ej — eja — ej! … Aah! Endelig slap hun igennem og aandede tungt. Men i samme Øjeblik var det, som om hun begyndte at vaagne af en Drøm; hun hørte Graad omkring sig og Hvisken; til sidst kunde hun skelne de enkelte Ord. Hun aabnede Munden for at tale, men Tungen var som Bly. Hun anspændte alle sine Kræfter, og endelig lykkedes det hende at hviske:

„Græd ikke, jeg skal ikke dø!“

Nu kunde hun mærke, hvorledes de tumlede med hendes Mave.

„Nej, se — se! Nu er den ikke saa haard mere! Hævelsen falder!“ raabte de pludselig.

Og samtidig grebes Bedstemor voldsomt af den Trang, som ofte følger med Mavepine; og man løftede hende op og bar hende hen til Urinspanden.

Men nu brød hele Huset ud i Forbavselsesraab — for det, der kom, fulgte med hendes Vand og kom slet ikke gennem Tyktarmen. Plump! der faldt Lungen og Lufferne ud af hende. Og tænk! det var saa friskt, som om det lige var skaaret ud af en Sæl.

Aa — ja, ja! Det var i de Tider, da saadan noget kunde ske“ ….

— — —

Under den sidste Halvdel af Historien havde gamle Beate rejst sig halvt op paa sine Knæ, og hendes underlige Fagter fik uvilkaarligt Tilhørerne til at rykke tættere sammen.

De blinde Øjne saa alt det, hun fortalte om; og hendes Hvisken gik gennem vor Rygmarv.

Ingen havde tænkt paa at passe Lamperne; Mosvægerne var forkullede, og der var bleven halvmørkt i det store, menneskefyldte Rum. Maanen strøg ind gennem Vinduet og faldt paa Beates Ansigt, — hendes indfaldne Kinder var feberrøde.

Hun lignede en gammel hedensk Præstinde, der havde forkyndt Folket en Aabenbaring …

Et stærkt Hosteanfald knækkede hende sammen, og snart sad hun igen ubevægelig paa sin Briks, som den gamle Oldemoder, der blot ventede paa den barmhjertige Død.

Men Børnebørnene skyndte sig hen til Lamperne for at faa Lys i Huset …

„STØVLEMANDEN“

Der gaar endnu Sagn om en Storfanger, man har kaldt „Støvlemanden“, fordi han engang kom til Rigdom gennem hvide Mænd.

Men Historien gik for sig i de Tider, da vi endnu ikke havde hvide Mænd fast boende iblandt os.

En Dag tog han i Vrede ud i Kajak Nord paa; han roede ud langs Landene og kom om et Næs. Der laa Nysne paa Jorden, og han saa mange Rævespor.

„Det er jo Dyr, man plejer at fange i Fælde!“ tænkte han; og da han var gnaven og trængte til at give sit Sind Luft, gik han i Land og byggede sig en Fælde af store Sten.

Derpaa roede han hjem og fangede undervejs to Sortsider.

Der gik nogle Dage, — saa tog han ud for at se til sin Rævefælde, fuld af Nysgerrighed og Spænding! for han havde aldrig før ejet en saadan Tingest. Han gik i Land: Aha! Indgangsstenen var falden i. Han kiggede ind i Fælden, og to blanke Øjne stirrede ham i Møde.

Naa, saadan saa altsaa en Ræv ud paa nært Hold! Men hvordan skulde han faa den ud? For han turde ikke rigtig tage fat i den. Han gik rundt om Fælden og kiggede ind fra den anden Side. Ei — ej! Ha — ha! Der sad jo ogsaa en Ræv og gloede!

„Støvlemanden“ slog sig paa Laarene af Glæde og løb ned til sin Kajak. Dyrene derinde maatte harpuneres! Saa gik han op igen, løftede Indgangsstenen og stødte sin lange Lænser lige ind i Rævens Hjerte. Forsigtigt lod han nu Stenen falde til igen og gik om paa den anden Side og kiggede ind. Men hva'? Der var jo ingen!

Fæhoved! Der var selvfølgelig kun een Ræv; den havde bare drejet sig om i Fælden, saa at han havde troet, at der var to.

Nu trak han den dejlige Blaaræv ud af Fælden, holdt den op i Halen og saa længe paa den. Saadan en havde han aldrig set før.

Saa roede han hjem med sin Fangst.

„Støvlemanden“ var ugift, og hans Moder beredte Skindet.

„Landene Nord paa anløbes af store Skibe hver Sommer,“ sagde Moderen; „de hvide Mænd skal nok være rent tossede efter Blaaræv.“

„Ja saa!“ sagde „Støvlemanden“ ligegyldigt; men Moderens Ord gjorde dog et stærkt Indtryk paa ham; for det havde længe været hans højeste Ønske engang at blive Ejer af en af de hvide Mænds Bøsser.

Vinteren gik, og Sommeren stundede til. Og da de Tider var inde, da Menneskene begynder at tage paa Fangstrejser, lavede „Støvlemanden“ sig en Konebaad.

Paa samme Boplads boede der en Storfanger og Kæmpe, som havde en meget smuk Datter. „Støvlemanden“ havde længe gaaet og set paa hendes svulmende Barm og hendes dejlige Lænder, men han havde aldrig talt,

fordi han vidste, at Faderen vilde nægte at give hende bort; Datteren selv vilde heller ikke giftes. Mange af Distriktets bedste Fangere var komne langvejs fra for at bejle; der havde ogsaa været „stærke Mænd“ mellem Bejlerne; men naar de frembar deres Ærinde, havde Pigen selv taget dem i Skuldrene og kastet dem ud af Huset. Derfor havde „Støvlemanden“ længe været tavs.

Men nu var Sommeren inde; det var paa de Tider, da Menneskene tager paa Fangstrejser langvejs langs Kysterne, og Konebaaden var færdig.

En Dag tog „Støvlemanden“ sit Blaaræveskind frem og strøg sin ene Haand hen over de blanke Haar.

„Mor! Er det sandt, det, du sagde, om de store Skibe og de hvide Mænd?“ sagde „Støvlemanden“ langsomt; han havde ikke tænkt paa andet, medens han lavede Konebaaden.

„Ja, mangen en har hentet sig Rigdom hos de hvide Mænd,“ svarede Moderen.

Den Aften gjorde „Støvlemanden“ sig rejseklar.

Næste Morgen var han ude, endnu før end nogen anden paa Pladsen, og han gik frem og tilbage mellem Husene, som om han tænkte paa noget. Fangerne vaagnede og tog paa Fangst; men da ogsaa „den stærke Mand“ var tagen ud, satte „Støvlemanden“ sin Konebaad i Vandet og bad sin Moder sætte sig ved en Aare. Selv ordnede han Roret; men da han satte endnu en Aare ud, spurgte Moderen:

„Hvorfor gør du det? Du har jo kun mig til at ro.“

Sønnen svarede ikke og gik i Land. Men da Moderen saa ham forsvinde ind i „den stærke Mand“s Hus, blev hun bange for, hvad der vilde ske, og begyndte at ryste over hele Kroppen. Et Øjeblik efter kom han ud, og da havde han „den stærke Mand“s smukke Datter under den ene Arm, ganske som om det kunde være en Bylt Skind. Pigen raabte og skreg. „Støvlemanden“ lagde hende ned i Bunden af Konebaaden, stødte fra Land og bad sin Moder om at ro til. „Den stærke Mand“s Datter laa i Bunden af Konebaaden og vrælede.

Da de kom ud i rum Sø, syntes „Støvlemanden“, at det kunde være nok, og sagde:

„Ro nu, du kommer saamænd nok hjem igen!“

Og da han sagde det, havde hun ikke mere Vand at udgræde, tog sin Aare og begyndte at ro.

De havde roet Dagen ud, kom til mange Mennesker og slog Lejr. Da Folkene kom gaaende ned mod Konebaaden, lagde „Støvlemanden“ vel Mærke til Kvinderne og udsøgte sig i Stilhed den, som havde de største Bryster og de bredeste Hofter. Saa gik de til Ro og sov til næste Morgen. Moderen, som vidste, at „den stærke Mand“ vilde sætte efter dem, havde ikke Ro paa sig, men gik stadig ud for at spejde. Endelig kom hun ind og sagde:

„„Den stærke“ er i Sigte!“

Sønnen var lige glad og rørte sig ikke af Stedet. Først da Moderen kom ind og sagde, at „den stærke Mand“ var lige inde under Land, rejste han sig fra sit Leje, tog sin lille Tarmskinds Trøje paa og gik ud.

Nede ved Strandbredden vendte han Ryggen til Havet og smed sig ned, saa lang han var. Da „den stærke Mand“ saa det, standsede han og satte Odden paa sin Harpun; og saa kastede han med al sin Kraft Harpunen lige ind imellem „Støvlemandens“ Skulderblade. Harpunen ramte, men faldt tilbage igen, sønderbrudt i mange Dele.

Saa greb „den stærke“ sin tunge og aldrig svigtende Lænser og drev den af al Kraft ind i Ryggen paa Manden. Ogsaa den faldt magtesløs og brudt tilbage.

Da vendte „den stærke Mand“ sin Kajak om og roede hjem uden at have været i Land; men Folk, som stimlede til, saa, at de vældige Kast ikke engang havde sat Mærker i „Støvlemandens“ Tarmskinds Skjorte.

Derpaa satte han sin Konebaad i Havet og gjorde sig rejseklar. Han satte en tredje Aare ud, og da han gik op og tog den største og smukkeste Kvinde, var der ikke een paa Pladsen, som vovede at kny.

„Hun kan jo nok komme tilbage engang,“ sagde han og roede bort.

Saaledes rejste han endnu tre Dagsrejser og tog for hver ny Dagsrejse en Roerske.

Endelig naaede han frem til de Lande, de hvide Mænd plejede at anløbe. En Aften han lagde til Land med sin Konebaad, styrtede mange Mennesker ned for at tage imod ham. Han fik knapt Tid til at lægge til, saa var Konebaaden allerede trukken paa Land; han fik næppe vendt sig om, saa var hans Telt allerede rejst af de fremmede, og mange kom og indbød ham til Madgilde, og „Støvlemanden“ gik fra Hus til Hus og spiste; men han var tavs, for han tænkte kun paa det, som nu skulde hænde ham med de hvide Mænd.

Sent paa Aftenen lød der et Raab over Landet. Alle Mennesker styrtede ud af Husene, og „Støvlemanden“ forstod ikke, hvad der gik for sig. Men med eet hørte han inde i Raabene Ordet: Skib! — — —

Da „Støvlemanden“ kom til sig selv igen, sad han ganske alene paa et Fjæld og saa paa, at et stort Skib laa for Anker lige ud for hans Telt. Det var Nat, og alle Mennesker sov …

Næste Morgen tidlig bad han sin Moder om at give sig Ræveskindet og et smukt Sortsideskind. Og da Solen stod saa højt paa Himlens Bue, at han ansaa et Besøg paa Skibet for passende, roede han ud. Han lagde sig ved Siden af Skibet og ventede længe, før nogen viste sig.

Endelig stak en Matros Hovedet frem fra Rælingen, og „Støvlemanden“ viste ham det smukke Sortsideskind. Der kom stærk Begærlighed over Matrosens Øjne, og han rev Skindet til sig. Nu stimlede der flere og flere Matroser sammen paa Dækket, men de hviskede alle saa underligt i Munden paa hinanden, fordi de var bange for, at deres Kaptain skulde høre det. Tiden gik, og til sidst mente „Støvlemanden“, at det var bedst, at han

trak sin Blaaræv frem, for at der kunde blive noget af Handelen. Han holdt Ræven op i Luften, og Matroserne rakte sig ved Synet af den helt ud over Havet, stadig hviskende af Angst for, at de skulde blive hørte af Kaptainen.

Pludselig hørte man Tramp fra Skibets Agterdæk, og Kaptainen stod blandt Matroserne; men ingen lagde Mærke til ham. Han spurgte, hvad der var i Vejen, og da ingen svarede ham, men alle fortsatte med deres Hvisken, drev han dem nogle vældige Slag hen over Bagstykkerne. Matroserne røg fra hinanden, og Kaptainen vristede Skindene fra dem. Han bad straks „Støvlemanden" om at komme op paa Dækket. Matroserne halede ham op i Kajaken.

Næppe stod „Støvlemanden" paa Dækket, før han faldt i dybe Tanker over alle de snildt ophængte Remme, der var mellem Skibsskrog og Master. Saadan noget havde han aldrig før set.

„Det var dog besynderligt," tænkte han. Til sidst blev han ganske svimmel af at se op i Masterne. Han vaagnede pludselig ved et Vræl lige ind i Ørene: det var Kaptainen, som var bleven utaalmodig, og som nu tog ham i Skulderen og førte ham ned i sin Kahyt, for at de kunde handle.

Nu faldt „Støvlemanden" først for Alvor i Staver af Forbavselse over alt det vidunderlige, han saa. Han kiggede rundt i Rummet og saa paa alle de ubegribelige Ting, der var derinde. Han fik Øje paa en lille Indgang, som førte ind i et andet stort Rum; men da han forsøgte paa at trænge derind, rendte han voldsomt mod en Person, der stillede sig i Vejen for ham. Han saa frem for sig og kom til at skælve over hele Kroppen af Rædsel: Det var ham selv, og han begreb ikke, hvorledes han kunde være inde i to Rum paa samme Tid.

„Støvlemanden", der følte sig uhyggelig til Mode over alt dette Trolderi, vilde rende sin Vej, da han bliver opmærksom paa noget, som bevæger sig frem og tilbage paa Væggen under en stadig Dikken. Det var et Ur, men saadan noget havde „Støvlemanden" aldrig set, og han faldt igen i Staver.

„Hvornaar mon den Tingest vil standse?" tænkte han og blev staaende, gloende, midt paa Gulvet.

Under alt dette havde Kaptainen forgæves forsøgt paa at slaa en Handel af med ham om Ræveskindet og Sortsideskindet; han havde talt og gestikuleret, men „Støvlemanden" havde været saa optaget af alt det besynderlige, at han hverken havde hørt eller set noget. Til sidst tabte Kaptainen Taalmodigheden og kommanderede sine Matroser ned.

Inden „Støvlemanden" havde faaet Tid til at besinde sig, følte han sig løftet i Vejret af mange Arme og baaren op paa Dækket; men han var endnu saa betaget af alt Trolderiet paa Skibet, at han kun fandt det rart at blive baaren.

„Ak, det var ganske som i min Barndom, da Mor slæbte rundt med mig", tænkte han.

Matroserne stillede ham lige midt paa Dækket og bandt ham et tykt Reb om Livet. Derpaa samlede de sig i en Klump et helt andet Sted og gav sig til

at hale i et Reb alle sammen.

Men hvad var dog det? „Støvlemanden“ følte pludselig, at man begyndte at lette ham fra Dækket, og saa gjorde han sig haard. Matroserne raabte, skreg, — men de rokkede ham ikke af Stedet. Til sidst gav de sig til at synge en Opsang:

„Evinigo didambisto!
Hulla, hulla!
Miardo ardluarsuk!
Evinigo didambisto!“

Endelig fik de lettet ham fra Dækket, og han røg lige op i Bramraaen. Saa gjorde man Rebet fast, og Kaptainen forsvandt ned og kom op igen med Favnen fuld af Bøsser, som han delte om til Matroserne. Der blev ladet, og saa kommanderede han, at de efter Tur skulde skyde til Maals efter „Støvlemanden“.

De unge begyndte, men ingen kunde gøre „Støvlemanden“ noget; alle Kuglerne røg tilbage. Han hang deroppe med Ryggen mod Bramraaen og grinte af alle deres Anstrengelser.

Saa blev to meget gamle Matroser kommanderede frem. De skottede til hinanden og saa forlegne ud, for de havde vist aldrig nogen Sinde i deres Liv fyret en Bøsse af.

Naar „Støvlemanden“ senere fortalte om den Oplevelse, plejede han at kalde den ældste og fedeste af Matroserne for „Skabningen“.

„Skabningen“ skred alvorligt frem med Bøssen i Haanden, men da han skulde til at trykke af, blev han nervøs og vendte Hovedet bort fra Løbet. Bøssen, der af de mange Skud var bleven fuld af Sod, gav ham et saadant Slag, at han røg bagover og satte sig paa Enden, lige idet Bøssen gik af, og „Støvlemanden“ tog sig et ordentligt Grin oppe i Masten. Saa kom den anden gamle frem. Han havde vist hørt de unge snakke om, at det undertiden kunde hænde, at Knaldperlerne ved Knaldet røg op i Øjnene, og han holdt derfor sin Bøsse saa langt til Siden, at Skuddet gik hen over Dækket og nær havde ramt Kaptainen.

Nu blev Kaptainen vred for Alvor og gav Kommando til, at man skulde skyde i Løb. Matroserne stillede sig hen paa Agterdækket og løb een for een hen over Dækket. I det Øjeblik de kom hen under „Støvlemanden“, skulde de fyre lige op i Luften.

Det gik meget godt — det vil sige, der var ingen, der ramte — indtil „Skabningen“s Tur kom. Han greb sin Bøsse og for hen over Dækket; men han var saa optaget af „Støvlemanden“ oppe i Masten, som han nu ansaa for en meget stor Troldmand, at han slet ikke saa sig for, hvor han traadte, og løb lige op i noget Tovværk, der laa paa Dækket. Skuddet gik af midt ind imellem Matroserne.

Da nu Kaptainen indsaa, at denne Krig blev farligere for hans egne Folk end for „Støvlemanden“, der hang oppe i Masten og lo af det hele, saa gik

han midt ud paa Dækket og gav sig til at skælde alle sine Folk Huden fuld. Derpaa gik han hen og løste en Tovende og hejste „Støvlemanden“ ned paa Dækket.

Nu var han bleven venlig og spurgte igen „Støvlemanden“ om, hvad han vilde have for sit Ræveskind. „Støvlemanden“ pegede paa Bøsserne, Kaptainen kom med dem alle sammen, og han valgte sig den bedste ud. Der var slet ingen Ende paa alt det gode, de nu vilde gøre ham, og alle de hvide Mænd frembar een for een deres Gaver. „Støvlemanden“ puttede det bare ned i sin Kajak, indtil han indsaa, at han ikke vilde kunne flyde paa Vandet, hvis han fyldte mere i; saa kravlede han i Kajaken, iførte sig Fangepels, snørede den godt sammen og lod sig hejse ned i Vandet af Matroserne. Der steg Bobler op af Havet, da man slap ham, og alle troede, at han var gaaet til Bunds, tynget ned af alt det, han havde faaet i sin Kajak. Men da de saa nærmere til, saa de dog, at lige akkurat hans Næse stak op af Vandet.

Han bevægede sig langsomt indefter. Ingen paa Land havde lagt Mærke til ham, da hans Moder pludselig raabte:

„Se der, der kommer „Støvlemanden“!“

Alle saa udefter, men opdagede kun en svag Krusning i Vandet. Saa stødte han mod Land, og Moderen trak ham op.

Dette var „Støvlemandens“ store Oplevelse paa de hvide Mænds Skib.

Allerede Dagen efter rejste han Syd paa til sin Boplads. Undervejs afleverede han alle de unge Kvinder, han havde laant. I Nærheden af sin Boplads hørte han, at „den stærke Mand“ var bleven syg af Sorg over Tabet af sin Datter, og han var lige død, da de naaede hjem.

„Støvlemanden“ bar nu Liget op paa et Fjæld for at stensætte det, og han lagde saa store og saa tunge Sten hen over Liget, at Blodet til sidst flød hen ad Klipperne.

„Du mente mig det godt, da du harpunerede min Ryg; ogsaa disse Sten er dig vel undte!“ sagde „Støvlemanden“, da han var færdig, og derpaa gik han hjem.

Siden efter levede han mange Aar i Glæde med „den stærke“s Datter og blev gammel.

Fortalt af Gamle Jua fra Kangeq.

KVINDEN, SOM BLEV TIL ILD

Der var engang to unge Piger, som altid boede sammen. De var fra Atanikerdluk, og den ene hed „Langsom“, den anden „Let“.

Paa de Tider, da Bærrene modnes, var de altid oppe i Fjældene.

Alle troede, at de gik derop alene for at samle Bær; ingen anede, at de øvede sig i Trolddomskunster.

Men hver Gang de saa et lille Dyr, kappedes de i Løb for at faa det til Hjælpeaand.

„Den skal være min Hjælpeaand!“ sagde den ene.

„Og her er noget til mig!“ raabte den anden.

Og saaledes løb de om i Fjældene og gjorde sig usaarlige for de Ulykker, der plejer at ramme Menneskene.

Engang var de som sædvanlig oppe i Fjældene for at plukke Bær, og da de havde samlet alt, hvad de kunde bære, gav de sig paa Hjemvejen. Pludselig stod de stille begge to og lyttede; de var langt fra Husene og Havet, men den Lyd, de hørte, var som Bølgers Skvulp mod grundstødte Isfjælde.

Lyden kom fra Husene; det var Kys fra elskende, der efter gammel Skik af Undseelse favnede hinanden under Briksen.

Saa forfarne i Trolddomskunst var de nu, at de hørte alt paa de længste Afstande.

Det stundede mod Foraar, og Folk gjorde sig rede til de store Rensjagter ved Ivugsugssat, Vesten for Atanikerdluk.

De to Kvinder bad, om de maatte følge med, og saa drog de bort med Mændene.

Da de kom ud i Rendistriktet, spredte Jægerne sig ud over Jagtmarken, og det varede ikke længe, før de to Kvinder blev borte for dem.

Pigerne søgte nu tilbage til Fjældhulen, hvor Rensjægerne plejede at sove; men Mændene blev borte, og til sidst havde de intet at spise.

De gik ude paa en Slette og spejdede efter dem, der skulde komme tilbage, da de med eet faar Øje paa to fremmede Mænd, som kom lige hen imod dem; de var store som Kæmper. Pigerne blev forfærdelig bange og flygtede hen i Hulen, da de fremmede forsvandt ned i en Dal. Saa bange var de, at de sloges; ingen af dem vilde være øverst, den ene vilde stadig gemme sig under den anden.

Da Kæmperne standsede foran Hulen, mistede begge Bevidstheden.

„Langsom“ vaagnede op af sin Afmagt inde i et stort Hus; man havde trukket Tøjet af hende og med snærende Baand surret hendes nøgne Legeme fast til Husstolpen.

Hun gav sig nu til at kalde sine Hjælpeaander frem, een for een. Men hver Gang de nærmede sig, skræmte Kæmpen hende med et Raab. Til sidst kunde „Langsom“ ikke huske flere af sine Hjælpeaander. Men da kom hun

pludselig til at tænke paa en Hjælpeaand, hun havde faaet af sin Bedstefader; det var Indlandsisens vældige Aand, som ikke kendte Nederlag. Ham anraabte hun.

Der lød et Bulder oppe fra Bræen; og Lyden, som rystede Fjældene, kom nærmere og nærmere. Snart begyndte Husets Stenmure at vakle; men hver Gang en Sten faldt ned, kastede Kæmpen den ud.

Buldret kom stadig nærmere; flere og flere Sten ramlede ned, og Kæmpen fik travlt, men ikke et Ord mælede han.

Pludselig begyndte det at synge i den Kobberem, der holdt „Langsom“ fastbunden til Husstolpen; med en saadan Fart løsnede den sig i Sving om Stolpen.

Saaledes slap „Langsom“ fri og styrtede ud af Huset, nøgen som hun var. Udenfor løb hun lige paa „Let“, der ogsaa var nøgen, og de flygtede nu sammen, alt hvad de kunde.

Med eet hørte de Susen bag efter sig; Lyden kom nærmere og nærmere.

Da de vendte sig om, saa de deres Bukser komme flyvende gennem Luften. De tænkte blot, at det kunde være rart at have dem paa, og straks sad de om deres Lænder, uden at de havde standset deres Løb.

Saaledes kom ogsaa deres Støvler flyvende gennem Luften, og lidt efter deres Pelse; og saa var de igen fuldstændig paaklædte.

Paa deres Vej kom de til et Hus og gik derind. De traf en gammel Mand, hans Kone og deres Børn. Man satte et lille Fad for dem, for at de kunde spise.

„Aa, spis det endelig ikke op;“ bad de, „vi har haft det i mange, mange Aar, uden at det er sluppet op.“

Det var noget sødt noget, som mindede om Honning.

Saa spiste de ganske lidt af det og skød Fadet fra sig; derpaa tog de Afsked og løb videre.

Det var Bier i Menneskeskikkelse, de havde besøgt.

Da de igen kom til et Hus, standsede de. Udenfor stod der en Kvinde, og hun bad dem gaa ind.

Inde i Huset var der lutter Kvinder; paa Briksen laa der noget, man havde dækket med Skind, men de kunde ikke blive kloge paa, hvad det var. Husets Beboere var meget alvorlige. Den Kvinde, som havde bedt dem om at komme ind, satte nu et lille Fad for dem og bad dem om at spise; det mindede om Indholdet af en Rypekro.

„Spis ikke for meget, for saa vil I faa Mavepine,“ sagde Kvinden.

Da de havde spist, sagde hun videre.

„Jeres Slægt vil snart begræde jer! Skynd jer nu hjem; hvis vore Mænd træffer jer her, vil de vist ikke lade jer leve.“

Saa gik de ud og løb videre.

Det var Ryper i Menneskeskikkelse, de havde været hos. De antog nu, at det, de havde set tildækket med Skind paa Briksen, maatte være Menneskelig.

I Løb naaede de nu frem til Manik, Norden for Atanikerdluk, og var fremme ved Havet. De satte sig ned et Stykke fra Stranden, og „Langsom“ sagde:

„Gid Røg maatte rejse sig paa Toppen af det Isfjæld dernede, saa at det kalvede, og Søerne trak os ud i Havet!“

„Ja, gid det maatte ske,“ sagde „Let“.

Og straks rejste der sig Røg paa Toppen af Isfjældet, og det kalvede sammen til lutter Smaastykker.

„Vent, vent, „Let“! Lad os først se lidt paa Søerne, som rejses; de vil se saa dejlige ud!“

Straks rejste Søerne sig, og da Brændingen brød anden Gang mod Land, trak den dem med sig ud i Havet.

„Langsom“ blev et Øjeblik svimmel, men snart gik det over, og da hun kom til sig selv, var „Let“ borte.

Hun gik nu ned gennem Havet; men der var en, der tog fat i hendes Skulder og førte hende af Sted. Hun kendte Stemmen, det var hendes Bedstefaders; han hjalp hende. Nu kom de gennem en Flok Myg, der kløede og kildrede, saa det var forfærdeligt; det var Tanglus.

Saa kom de gennem store Skove, og i Skovene gik Hunde; det var Tangplanter og Hajer. Et Øjeblik blev hun svimmel igen og dukkede op tæt ved Stranden; da hun saa sig om, var „Let“ lige ved Siden af hende. Og saa kravlede de op.

Først trak de Tøjet af sig for at faa det tørret en Smule, inden de gik ind; men de gad dog ikke vente, til det blev tørt, og kravlede ind, som de var.

Derinde lagde slet ingen Mærke til dem; de havde ikke spist i saa lange Tider, at der nu kun var Skygger tilbage af dem. Saa gik de ud igen og fandt en Gryde. Den var fuld af Sælsuppe, og oven i Suppen havde der samlet sig et tykt Lag Fedt; de stak nu begge Fingrene ned i Gryden og slikkede noget af den fede Suppe i sig. Det gjorde dem atter synlige.

Saa gik de ind igen, og „Langsom“s Moder vaagnede ved deres Komme; hun rejste sig fra sin Soveplads og bad dem lægge sig.

„Hvorfor er jeres Klæder saa vaade?“ spurgte Moderen.

„Aa, vi har haft vort „maanedlige““, svarede de.

Næste Morgen rejste de atter tilbage til Atanikerdluk.

Inden ret længe giftede baade „Let“ og „Langsom“ sig med to Mænd, der ligesom de selv var store Troldmænd.

De to Kvinder var forlængst blevne gamle, da „Langsom“ en Morgen vækkede „Let“ og sagde:

„Jeg har haft en Drøm!“

„Saa fortæl mig den!“ svarede „Let“.

„Jeg drømte,“ fortalte saa „Langsom“, „at jeg skal dø tre Gange, før jeg faar Hvile i min Grav. Man fortalte, at Frelseren ikke vilde tage mig til sig, fordi jeg havde givet mig saa meget af med Trolddom.“

Denne Historie gik nemlig for sig, dengang man var ved at indføre

Kristendommen i Grønland.

Men „Langsom“ gik det, ganske som hun havde drømt.

Hun blev syg og døde.

Da man skulde sy Ligskindene om hende, begyndte pludselig hendes Aarer at svulme, og snart levede hun op igen.

Saaledes gik det hende ogsaa, anden Gang hun blev syg og døde.

Men da hun tredje Gang blev syg, havde hun igen en Drøm paa sit Leje.

Hun drømte, at nogen sagde til hende:

„Naar du nu dør, og man lægger dig i Ligskindene, maa de give dig et Stykke brændt Spæk fra Lampen i Munden, og derpaa skal de brede et Edderfugleskind over dit Ansigt. De skal dernæst støde dig mod Briksen og føre dig tre Gange rundt til venstre om Husstolpen; og naar Folkene saa fører dig ud af Huset, skal en bære et Ben derop paa din Grav. Paa dette Ben skal siden din Sjæl ride ud i Havet.“

Denne Drøm fortalte hun til „Let“, blev derpaa syg og døde, og man begravede hende.

Men en saadan Rædsel efterlod „Langsom“ blandt Menneskene, at der var gaaet fire Dage og fire Nætter der paa Pladsen, uden at nogen havde lukket et Øje.

Hendes Mand var den eneste, som et Øjeblik lukkede Øjnene; men da han gav sig til at skrige i et Mareridt, skyndte man sig at vække ham. Da han vaagnede, sagde han:

„Nu maa vi flygte til Tartunaq. I Nat vil hendes Genfærd komme. Men naar vi skal forlade Bopladsen her, maa Kvinderne trække deres Støvler af og vade over det Sted ved Fjæren her, hvor Vandet plejer at gaa op ved Flod. Men Mændene skal blotte deres venstre Fod i deres Kajaker.“

Thi det er almindelig Tro heroppe, at naar man blotter den venstre Fod, „kan intet ondt komme frem der, hvor man har traadt“.

Saa rejste de bort.

Mændene kastede en Affaldsspand uden for Huset, da de skulde efterlade deres Hunde; og saa gik to Mænd gennem Huset og Husgangen, den ene væbnet med en Kamiutstok (anvendes til at blødgøre Sælskindsstøvler med, gør her samme Virkning, som hvis man hos os vilde væbne sig med en Støvleknægt), og den anden med et Stykke Træ, som brugtes til at vende Kød med i Gryderne. Og saa pryglede de løs, den ene fremefter, den anden bagud hele Huset igennem og Husgangen med, som for at jage den onde Luft ud.

Derpaa rejste de bort til Tartunaq, men hele Vejen kastede Mændene deres Harpuner op i Luften for at holde det onde borte. Saaledes naaede de vel frem.

Og ganske rigtigt! Ud paa Aftenen viste en Brand sig ude paa Havet, og den bevægede sig i Retning af Husene ved Atanikerdluk. Snart gled den ned under Søerne, snart var den synlig over dem.

Saa kom den op paa Land og lyste snart henne ved Konebaadsstilladset,

snart over Huset, og ofte lyste den som en Regnbue, der strakte sig fra Huset til den friske Grav. Til sidst gik Genfærdet ind i Huset, og saa stærkt var Lyset fra Flammen, at Huset blev gennemsigtigt, som om det var af udspilet Tarmskind. Overalt søgte Flammen efter Mennesker og forfulgte somme Tider Hundene langt ind i Landet.

Hver Gang den forsøgte at følge de flygtede Menneskers Spor, maatte den vende om, naar den kom til de Steder, hvor de havde vadet med deres venstre Fod.

Endelig fandt den en Overgang, og alle ved Tartunaq blev slaaede med Skræk, da Flammen nærmede sig.

„Nu kommer hun for at skræmme os ihjel!“ raabte man.

Nogle samlede Spækstykker fra Lamperne og gik Genfærdet i Møde.

Den Slags Spæk kan onde Aander nemlig ikke lide.

Luften harpunerede de overalt med deres Spyd for i alle Retninger at holde onde Aander borte.

Da Flammen naaede frem, viste det sig at være en Hund, der gennem Trolddom var bleven glødende.

Saaledes hændte det flere Gange, at Genfærdet sendte glødende Hunde til Tartunaq.

I fem Dage hærgede den fredløse Sjæl ved Atanikerdluk og først paa den sjette fik man Fred.

Da et Par Mænd nogen Tid efter tog over til de hærgede Huse, var alt inde i Husene opbrændt. Naar man stødte til Murene, dryssede der Aske ned.

Da „Langsom“ nu var død, flyttede „Let“ til Bopladsen ved Nugssuaq, og her hændte der hende det samme, som tidligere var gaaet forud for „Langsom“s Død.

Hun drømte, at Frelseren talte til hende og forkyndte hende, at hun tre Gange skulde dø. Først naar hun havde afkastet alle sine Hjælpeaander og aflagt sine gamle Synder, vilde han tage hende til sig; og det vilde ske, at hun vilde skifte Hud, og hendes nye Hud, der skulde være skær som et Barns, skulde være hende Tegn paa hendes Syndsforladelse.

Dette var hendes Drøm; og straks gav hun sig til at fortælle sine Bopladsfæller alle de Synder, hun i sit Liv havde begaaet. Thi man svækkede den ondes Kraft ved at skrifte. Og om Aftnerne, naar Kajakmændene kom hjem fra deres Fangst, samledes de oppe i hendes Hus for at høre paa hendes Skriftemaal.

Endelig blev hun syg og døde.

Dette skete to Gange, og da hun anden Gang vaagnede op til Liv, var hendes Hud skær og fin som et nyfødt Barns. Saaledes afkastede hun sin Synd og døde saa endelig, misundt af alle sine Landsmænd.

Her ender denne Historie.

Ved Nugssuaq lever endnu en Mand, der hedder „store Daniel“, som er „Langsom“s Barnebarn. Da han var et lille Barn, plejede han altid om

Nætterne at varme sig ved „Langsom“s Legeme.

Fortalt af Den blinde Ambrosius, kaldet Aqajak (Mellemgulvet), fra Ujarasugssuk.

UDSTEDSLIV

Den første Sne er falden, og Efteraaret er allerede inde. Ude blæser den friske Norden, og i den tidlige Morgen staar alt hvidt af Rimfrost. Det er Kulden, som vender tilbage, og Vinteren, som nu lidt efter lidt bider sig fast i Jorden. Sommeren er borte; den fløj fra os, som lyse Nætter flyver fra Ungdom.

Men Mennesker har en stædig Trang til at mindes det, som er forbi, og som aldrig kommer igen. Og nu, da jeg sidder i Fugleskindstimiaken og mærker Kulden sive op til mig gennem Gulvet, vil jeg mindes nogle af de Dage, da Solen brændte hedest, og — Myggene bed ubarmhjertigst.

Det var en af vore første Udflugter efter vor Ankomst til Landet. Grev Moltke og jeg viftede Farvel til vore Kammerater en varm Sommerdag i Slutningen af Juni og satte Kursen over Fjorden mod Udstedet og Fangstpladsen Kangeq. Stedet laa ikke mere end et Par Mil fra Godthaab, men Storisen, der laa tæt sammenskruet over hele Fjorden, gjorde Udflugten derover til det meste af en Dagsrejse. Langsomt stagede vi os ud gennem Isen med vor Kajakmand søgende Vej. Jeg havde taget en af Aarerne og lod den afløste Grønlænder sætte sig i Bunden af Baaden og fortælle løs, Sagn og Selvoplevelser, alt hvad han gad. Og saaledes drev Dagen hurtigt hen. Imidlertid traf vi mere og mere Is. Baaden blev siddende en Gang imellem, fast indeklemt mellem store Flager, og vi maatte da springe ud paa Isen og sønderhugge den med Baadshager.

Det var begyndt at blæse op til Sydvest, og Ismængden voksede. En Kajak fra Kangeq, som vi mødte, meldte yderligere, at Landet om Udstedet var ufarbart for Baad. Saa holdtes der Raadslagning, og det bestemtes, at vi foreløbig skulde se at naa frem til et Udsigtsfjæld. Herfra saa vi en Rende, der var stor nok til, at vi kunde slippe igennem; og saa stagede vi os frem.

Klk. 8 om Aftenen var Lejren slaaet, og endnu samme Aften aflagde vi Pladsens Embedsmand, „Udliggeren“, et Besøg. Han var dansk-grønlandsk Blanding, nærmest dansk i Udseende, men fuldstændig grønlandsk i Lader. Huset var indrettet paa eskimoisk Vis. Frem for os satte man megen Mad og imponerede os til sidst med en rigtig dansk Snaps, som ellers er en sjælden Vare heroppe. Vi lod os intet byde forgæves, og da vi ud mod Midnat forlod vore nye bekendte, var alle Formaliteter forlængst overflødige.

Ganske tidligt næste Morgen fik vi Melding om, at Stedets unge Kateket, Jørgen Brønlund, — forøvrigt samme Mand, som senere fulgte Ekspeditionen — skulde holde Morgentjeneste i Baletikka's Hus Klk. 8. Efter et flygtigt Toilette i Elven, der løb forbi vort Telt, gik vi op til Huset. Det var en temmelig stor Jordhytte af den almindelige grønlandske Type: fladt Tag, lang, smal og lav Husgang, alt bygget af Jord og Sten. Da vi krybende var komne Husgangen igennem, var Huset allerede fyldt med

Kirkegængere. Inde paa den brede Sidebriks laa og sad Mennesker i Lag. Der var en kvælende Hede derinde.

Paa Væggene var overalt ophængt udpustede Æggeskaller som Prydelser, og midt imellem disse stak ganske besynderligt af et stort Olietryk af Fridtjof Nansen. Dette Billede var Familiens Stolthed.

Gudstjenesten tog sin Begyndelse. Kateketen fremsagde Fadervor og sang for. Salmesangen var flerstemmig. Koret begyndte ganske piano med faa Stemmer; men Stemmerne voksede i Tal og Styrke. Mændene brummede deres Basser dybt og klangfuldt, og Kvindernes høje, klare Stemmer smeltede smukt sammen med dem.

Efter Prædikenen fulgte Barnedaab. Døbefonden var en gammel Dragkiste, Kummen en Kaffespølkum; primitivt, men praktisk — for den, som ikke har andet; og virkningsfuldt ved den Andagt, Kateket og Menighed lagde i Handlingen.

Ved Middagstid gav Ekspeditionen en stor Koncert i Udliggerens Hus. Programmet bejlede til enhver Smag, og „Udførelsen lønnedes med Ovationer". Wagners „Pilgrimskor" maatte gentagne Gange gives dacapo, og de mest begejstrede udtalte Ønsket om at faa den indlemmet som Julesalme i den grønlandske Kirke. Men den lettere Musik, som „Dragas Mazurka" og „Kom Karoline", gjorde ikke mindre Lykke. Og mangen en Melodi lever nu sikkert dernede i de lokale Harmonikaer som en „Gave" fra Ekspeditionen. Thi hver den, som giver en ny og hidtil ukendt Melodi fra sig, betragtes som Giver heroppe. Melodier — saavelsom Sagn forøvrigt — har deres Herrer og Ejermænd heroppe. En Grønlænder fortalte mig saaledes en Dag med stor Selvfølelse, at han ved en Barnedaab havde mødt op med en Melodi som Faddergave. Han havde selv „lavet" den og spillede den første Gang, da Barnedaabsdansen aabnedes. Melodien gjorde stor Lykke og blev øjeblikkelig lært af alle. Og inden ret længe nød Komponisten den Skaberglæde, at Kajakmænd førte den fra Sted til Sted, saaledes at selv fjerntliggende Kolonier annekterede den som deres populæreste Dansemelodi.

Men tilbage til vor Koncert! For det var virkelig en Forestilling, som med Rette kunde gøre Krav paa at imponere vort Publikum. Store Orkesternumre f. Eks. havde man jo aldrig før hørt her ved Kangeq. Og saa tilmed den gaadefulde og mystiske Maade, hvorpaa det hele foregik! Et lille, rapt Maskineri og saa en gemen Tragt, som kunde synge, fløjte, le, græde, aflevere Orkesternumre og tale alle mulige Verdenssprog, selv grønlandsk! Saaledes hørte jeg en Grønlænder karakterisere vor Fonograf.

Til en Begyndelse var Talerne, særlig de grønlandske, det, som forekom dem at have mest med „den sorte Kunst" at gøre. Ingen var rigtig glad ved at staa ganske nær ved Tragten.

„Pas paa, at han ikke spytter dig!" hørte jeg en sige, og en mere gemytligt anlagt foreslog mod Slutningen, at man som en ringe Anerkendelse for Anstrengelsen burde give „Manden derinde" en lille

Skraa.

Under Forestillingen blev der naturligvis givet dem en Forklaring af Fænomenet, — noget, som kun gjorde Forbavselsen endnu større. Orkestre, der havde spillet i New-York eller i København engang for længe siden, sad man nu og hørte paa i en Grønlænderhytte i Kangeq! Og Noderne — „Musikbeholderne“, som de kaldte dem, — var oven i Købet ikke større end Fluespor. Vi viste dem Edisons Billede; det betragtedes med stor Andagt. „Saadan et Kunststykke gør man vist ikke bedre i Himlen,“ var der en, der sagde.

„Ja, hvis jeg ejede den Eftersnakker,“ sagde en anden, „vilde jeg lade den spille for mig Nat og Dag igennem, glemme alt andet og til sidst sulte ihjel.“

Allerede kort efter Middag traf man Forberedelser til Barnedaabsdansen, der skulde holdes i det fri. Udliggeren, hvis smukke Døtre var stærkt interesserede i Festen, udlaante Raabrædder; et fortræffeligt Dansegulv tømredes hurtigt sammen og lagdes over en stor, flad Klippe. Ganske vist vilde de dansende ikke komme til at føle videre fast Grund under Fødderne, thi Gulvet var lige saa levende som de dansendes Ben og gav efter for alle Tramp; desuden knagede det under ens Fødder som Tyndis. Men det forhøjede jo bare Morskaben.

Klokken var tre om Eftermiddagen, da de første Toner kaldte Kangeqboerne til Dans. Musikken, en Harmonika og en trestrenget Violin, spillede for en tæt Tilhørerskare nede ved Dansefjældet. De unge Piger kom leende og raabende frem fra Husene og løb ned mod Dansepladsen; Mændene bagefter, langsomt, næsten som om de ikke gad, med Hænderne dybt i Bukselommerne.

Alle Balgæster samles paa et Øjeblik, og Musikken kiler løs med sine raske Dansemelodier. Men der er langt endnu til, at Dansen tager sin Begyndelse. Først skal det grønlandske Koketteri udspilles. Alle har siden foregaaende Dag glædet sig til Dansen, ingen har talt om andet selve Dagen; men nu, da Timen er inde, skal de først kokettere. Ingen vil være den første, der danser ud. Pigerne gemmer sig bag hinanden; Mændene ser ligegyldige ud.

„Jeg har aldrig sagt, at jeg havde Lyst til at danse.“

„Næh, hvem gider ogsaa svinge saadan en Fedtklump i denne Varme!“

Saaledes taler de, og dog banker alle Hjerter af Danselyst. Men gammel Skik fordrer, at der skal gaa det meste af en Time „til Spilde“, og imedens sidder Musikken taalmodigt og aflirer sine Melodier hen i Vejret …

Det var en dejlig Eftermiddag. Søen laa blank som smeltet Bly (grønlandsk Udtryk), Solen bagte ubarmhjertigt, og Storisen, der laa pakkende tæt ind til Land, straalede. Vandet om Flagerne lagde sig ganske lysegrønt ind i de mørkeblaa Huler og Fordybninger, som Søen havde ædt.

Vor flittige Maler havde været ude for at tage en Skitse, og jeg, som altid er den letsindige, havde slæbt ham fra hans Arbejde ned mod Dansen. Vi

standsede paa et Fjæld og saa ned over Dansepladsen og ud over Havet. Ingen af os sagde noget, vi saa blot paa hinanden og rystede paa Hovedet.

Malerens Ansigt lyste igen af Arbejdsenergi, og jeg fik en Anelse om, hvad der foregik i hans Indre. Men før han endnu kunde faa Tid til at besinde sig, havde jeg et kraftigt Tag i hans Skulder og fløj med ham bort fra det Sted som vilde forlede ham til at svigte det Danseløfte, han havde givet Udliggerens smukke Datter.

Vi „trak os“ hver en Pige og svingede os ud paa „den gyngende Grund“. Og straks var den fulde Dansestemning oppe med det samme. Man sprang omkring, trampede og sled sine Kamiker saaleløse i Reel'erne. Kvinderne fniste og lo, og Mændene hujede for at faa Fart i Dansen.

Runddansene er Hviledanse, de fordrer ingen Kraftanstrengelse; men Fodtrampene og Sprællene i en Reel er Mænd værdige, mener Grønlænderne. — Og man dansede hele Eftermiddagen og Aftenen med til Midnat; saa holdt man inde, thi da var Harmonikamandens Tommel følelsesløs.

Tidligt næste Dag rejste vi paa Æggetogt til Cook-Øerne, et Par hundrede Smaaøer, som laa et Par Mil fra Kangeq. Vor Besætning bestod af fem Roersker, en Styrer og en Kajakmand; desuden medtog vi til fælles Underholdning Stedets kostelige Fortæller og Komediant — Jua.

I Konebaad satte vi Kursen ud mod Storisen, Kajakmanden fandt Renderne, og uden større Besværligheder naaede vi over til Øerne.

Konebaaden er ellers ikke noget synderlig paalideligt Fartøj, naar Storisen ligger tæt; thi dens simple Bygning taaler ingen stærkere Berøring med Isen. Den bestaar jo af et tyndt Træskelet, overtrukket med Skind, der er saa stærkt spændt, at man kan se Vandet igennem det. I stærkere Bølgegang vrider Baaden sig ganske efter Søernes Pres, men taaler dog meget, da intet er fastnaglet, men sammenbundet saaledes, at det kan give efter uden at brydes. I Reglen medfører man paa længere Konebaadsrejser et Stykke Spæk, der anvendes som foreløbig Prop, saafremt der skulde gaa Hul.

Vi roede fra Ø til Ø og samlede Terneæg til Middagsmad. Ternerne fløj skræmte over vore Hoveder og protesterede. Luften dirrede af Skrig.

Da vi havde tilstrækkeligt til et større Middagsmaaltid, roede vi over til en frodigere Ø, hvor der baade var Kviste og Vand i Mængde. Og medens Æggene kogte og Kaffen varmedes, fortalte Jua Historier.

Han gestikulerede, vred sit runde Gummiansigt i snurrige Grimacer, raabte og lo, og Roerskerne trimlede om af Latter.

Hele Eftermiddagen igennem roede vi rundt mellem Øerne. Edderfugle suste i Træk om Baaden, Terner skreg og vrængede ad os i Luften, og Tejsterne dukkede under og legede Skjul med os, saa saare vi kom dem nær.

Hen imod Aften slog vi Lejr paa Angisok-Øen. Jeg havde fulgt Konebaaden i Kajak, og en lille Læk i Bunden havde gennemblødt mine Benklæder. Da det jo galdt om at faa dem tørre inden Nat, hjalp

Grønlænderne mig paa en lige saa praktisk som virkningsfuld Maade. Et Par store Baal antændtes, og da de blussede godt løs, lagdes et Par flade Sten over Ilden, og Tøjet stegtes over disse. Det blev øjeblikkelig tørt, men jeg tør dog alligevel ikke anbefale Metoden.

Dagens Fangst — Edderfugle, Tejster og Maager — tilberedtes nu paa særlig grønlandsk Vis: „stenkogtes med Mosdyner". Fuglene indsvøbtes i Mosdynerne, der var friske og vædedryppende, kogtes saa, eller rettere stegtes, over flade Sten uden at blive brændte; og Røgen, der stadig stod om dem, gav dem en røget Bismag, der var yderst tiltalende.

Vi medførte kun et lille Telt, og i dette sov vi nu 13 Mennesker, Mænd og Kvinder imellem hverandre. Frisk Lyng erstattede Sengetøj.

Om Morgenen tidligt gik jeg ind paa Øen for at undersøge nogle Hedningegrave. Maleren var, medens det endnu var halvmørkt, gaaet til Fjælds for at male. Gravene var meget interessante, og Undersøgelsen af en enkelt bragte et Resultat af ni Kranier og nogle Knogler, som vi til Grønlændernes store Forfærdelse bragte ned til Teltene.

De gamle Eskimoer har anvendt et stort Arbejde paa deres Grave. Store Kampesten var sammenbragte og byggede op i Dynge paa Toppen af et lille Fjæld lige ud mod Søen. De virkede øde og triste i deres Omgivelser, og det var en egen skummel og forladt Stemning, der ved Aftenstid i Halvmørket hvilede over disse store, kolde Kampesten, der dækkede over de hensmuldrende Eskimorester ...

Imidlertid begyndte det at blæse op, en frisk Sydvest, der pakkede Isen sammen ind mod Land. Og vor Styrer, Sebat, der havde været paa Udkig, bragte Melding om, at vi inden Aften maatte være tilbage i Kangeq, hvis ikke Tilbagevejen skulde afskæres os.

Men først skulde en Eskimoruin, der fandtes lige ved vor Lejrplads, undersøges. Fortælleren, der var den sagkyndige, opgav, at den skulde have været en Sagnhelts, Kagnagssuaq's, Hus. Omtalte Ruin, hvis Plan blev opmaalt og tegnet, er sikkert en af de største Eskimoruiner, der hidtil er fundne heroppe. Det eneste Rum, hvoraf hele Huset bestod, har været beboet af en 70—80 Mennesker, og Planen giver et fortræffeligt Indtryk af, hvorledes alt var indrettet i gamle Dage. Ved Siden af Huset fandtes Forraadskamre, nogle byggede op mod selve Husmuren, andre derimod op ad selve Fjældskraaningen ved Siden af, en Snes i Tallet. Og paa en frodig lille Dal Syd for Tomten fandtes 6—7 Teltpladser, som var bleven benyttede om Sommeren, naar Husene udluftedes.

Men medens Tiden løb fra os med disse interessante Undersøgelser, drev mere og mere Is ind fra Davisstrædet. Og da vi endelig stak Konebaaden i Søen, var det smalle Løb, vi skulde igennem, saa fuldtpakket med Is, at vi maatte hugge os Vej udefter.

Angisoq-Øen, hvor vi havde overnattet, var en af de yderste Øer i den store Øgruppe; det var derfor bleven Aften, inden vi naaede frem til det Sund, der førte over til Kangeq. Der gik lidt Sø, og Konebaaden vred sig;

men vi skød dog alligevel en god Fart, da Hjemlængselen havde øget vore Roerskers Kræfter.

Vi talte netop om et lille Ankomstgilde, Udliggeren havde lovet os, da den forreste af Roerskerne, Abrahams Kone Elina, springer op i Baaden og peger fremefter.

„En Blære!“ raaber hun.

Og langt ude ser vi noget komme og svinde i Bølgerne. Der blev stille i Baaden, og al Latter hørte op. En herreløs Fangeblære varsler altid Død heroppe. Vor Kajakmand roede efter den og kom tilbage med den. Alle kendte den, og der blev dobbelt stille i Baaden; det var Elina's Søn, Samuel's, Blære, og Fangeremmen var sprængt.

Ingen gav en Lyd fra sig, Elina heller ikke. Man skyndte sig bare indefter.

Saa snart vi naaede Land, rejste Elina sig op i Baaden og raabte ind, om Samuel var kommen hjem. Samuel var ikke kommen hjem. Saa udstødte hun et hæst Skrig, dobbelt uhyggeligt og skærende efter den lange Maalløshed, faldt om og blev baaren ind i sit Hus.

Nogle gamle Koner kom springende frem fra Husgangen, gav vilde Hyl fra sig og løb klagende ned til Elina's Hus for at begræde hendes Søn. Skrigene gav Genlyd mellem Fjældene og fyldte det lille Udsted med Uhygge.

Inde mellem Husene løb Samuel's ældre Broder, Andreas, fredløs som en vanvittig. Han klatrede op paa Fjældene, saa ud over Havet og udstødte lange, monotone Hyl. Saa løb han ned til Husene igen, løftede sin lille fireaarige Broder op til sig, kyssede og omfavnede ham, trykkede ham krampagtigt ind til sig og raabte ham ind i Ørene, at Samuel var kommen bort, og at han aldrig mere kom tilbage. Den lille, som ikke forstod, hvad det skulde sige, blev bange for Broderen og brast i Graad.

En uhyggelig Mumlen rejste sig blandt Mændene, der stod nede ved Fjæren: Abraham, Abraham! Der kommer Faderen! Og Abraham kom roende om Næsset uden at ane noget. Men han faar straks Øje paa Andreas, der kommer løbende ned til ham, og forstaar med det samme, hvad der er sket. Han giver en stønnende Lyd fra sig, som en Mand, der bedøves af et Slag. Overkroppen falder tungt forover paa Kajaken; han er bevidstløs ved at kæntre om, men trækkes i Land og bæres op i sit Hus.

I flere Dage viser ingen af dem sig for deres Landsmænd, og hverken Fader eller Søn gaar paa Fangst. Først naar Selvopholdelsesdriften vækker dem af deres Sorg, gaar de paa Fangst i det Hav, der tager og giver saa meget. — —

I HVALROSFANGERNES LEJR

I Holstensborgs nordre og Egedesmindes søndre Distrikt drives i September store Hvalrosjagter af Nordgrønlændere. Paa denne Tid søger nemlig Hvalrosserne fra det aabne Hav ind til Land og samler sig paa Smaaøerne i Hundredvis. Det er særlig Egnen mod Nordre-Strømfjord, der er Samlingssted. Her optræder de til Tider i saa store Flokke, at Konebaade, som ligger paa Rensjagt inde i Fjorden, afskæres Tilbagevejen Uger igennem.

Flokken kan danne hele Smaaøer ude i Fjorden, og Dyrenes lange, spidse Stødtænder gør det skæbnesvangert for Konebaade at komme i Nærheden. I Kajak derimod er den dygtige Hvalrosfanger sjældent bange for dem, naar de da ikke optræder i alt for overvældende Mængde. Træffer man en Flok paa Land, — og Hvalrosserne kan bestige hele Smaafjælde — afskærer man dem ved Ebbetid Tilbagevejen og anretter vældige Blodbad paa Dyrene, der kun bevæger sig langsomt hen over Fjældene. I Løbet af en Time kan man under heldige Forhold dræbe indtil et halvt Hundrede Stykker. Og det giver vedkommende Grønlændere en god Fortjeneste.

Det er Efteraar nu, og Hvalrostrækket gaar nu netop over Tassaralik ved Nordre-Strømfjord. Jeg er Gæst hos Storfangeren David, en af de dristigste Hvalrosdræbere. Lejren tæller 8 Telte, alle beboede af Grønlændere fra Egedesmindes søndre Distrikt. Jagten er endnu ikke begyndt; man venter paa, at Hvalrosserne skal gaa paa Land.

Igdluerungneq, d. 17. Sept. 1902.

Intet er mere anstrængende for en rejsende end overdreven Gæstfrihed, og Indbydelserne har regnet ned over mig i Dag; men den nordgrønlandske Værtsglæde er ogsaa berømt; selv Sydgrønlænderne, som nødigt vil staa tilbage i noget, taler derom. Kommer en fremmed til en Boplads, skal han se og ses — straks første Dag. Og det anstaar sig ingen Husmoder af Ære at lade en Gæst træde over sin Tærskel uden at bespise ham. De Goder, man byder paa i de forskellige Telte, kan af gode Grunde ikke varieres: først Kød, — Sælhundekød eller, som her, Hvalroskød — og siden Kaffe. En Behagelighed er det, naar man skal mange Steder, at man ikke behøver at opholde sig længere Tid blandt sine Værtsfolk end den, der medgaar til at spise og drikke. Er man færdig hermed, har man gjort sin Pligt og kan roligt gaa. Men at indtage til Eksempel otte kraftige Kødretter med tilhørende Kaffe lige efter hinanden — er noget, man først vænner sig til, naar man har levet en god Tid blandt Grønlændere.

Da jeg i Løbet af 2—3 Timer havde indtaget mine 8 Maaltider raabtes der til Fodbold, med den udtrykkelige Motivering, at det var „for at faa Maden til at sætte sig“. Fodbold spilledes med stort Liv af baade Mænd, Kvinder og Børn. Flere Mødre deltog med deres Børn i Bærepose, og det virkede ganske komisk at se dem springe om med de smaa skrigende paa

Ryggen. Kom en af de mindste Deltagere til at sparke til Bolden, brød et Latterkor løs fra de gamle Koner, som saa til.

„Perûk! Perûk!"

„Gør ham det efter! Gør ham det efter!"

Og man kunde da se gamle gigtsvage Bedstemødre kaste sig ind i Vrimlen og hæsblæsende springe om efter Bolden — bare for at komme til at „perûvokke" en eller anden Kæledægge.

Fodboldspillet trak længe ud og spilledes med stor Iver. Særlig var jeg meget overrasket over Kvindernes Udholdenhed. Man holdt først op ved Mørkets Frembrud.

Da jeg sent paa Aftenen kravlede ind i Davids Telt for at lægge mig til Hvile, var det ikke uden en stille Bekymring over de Fordringer, gode Mennesker kunde stille til ens Fordøjelsesorganer.

19. September.

Det har blæst en Sydveststorm i Nat, og alle har været paa Benene. Vi vækkedes ved, at Skindteltet var ved at blæse om. Der var ikke Tid til Paaklædning, blot et Par Kamiker paa. Halvnøgne Mænd og Kvinder løb skrigende og kaldende om mellem hinanden.

„Hjælp, hjælp! Nu blæser Teltet om," skreg en.

„Kom øjeblikkelig!" raabte en anden.

„Konebaaden blæser i Søen!"

Og man saa nogle omfavne Teltstængerne, andre klamre sig fast til Konebaaden. Mænd kommanderede, Kvinder skreg, og Børn græd. I Halvmørket skimtede man den vildeste Forvirring: Telte, der flyttedes, Konebaade, der bares i Læ, forfjamskede Mennesker, der faldt over hinanden.

Men Stormen tog sine Tilløb uden at ænse de travle Mennesker, og drev Søerne ind i den lille Havn, saa Fjæren stod hvid af Skumfraade.

Til Morgen var det ikke til at finde Rede i de forskellige Telte. Alle var flyttede, og Lejren havde ganske forandret Karakter.

Det er ikke Fangstdag, alle er hjemme.

Davids Svigermoder skænker Kaffen rundt til os. Vi tager den, liggende paa Maven, og mens der drikkes og ryges, snakkes der om, hvad der falder de forskellige i Munden. Det haster ikke med at komme op i Dag; Søvnen var kun tynd i Nat.

„Jeg er nu en gammel Mand med voksne Børn," siger David; „men jeg har dog endnu ikke opnaaet at blive Herre i mit Hus. Svigermoder regerer os alle sammen. Hun faar alt, hvad jeg fanger, og saa er det hendes Sag at bruge Pengene; men hun er fornuftig, og vi er alle vel tjente med hendes Regimente."

Svigermoder ler, alle ler, Morgenhumøret er straalende.

Et Vindpust river Teltforhænget op og viser os det fraadende Hav lige udenfor. Det er snetykt og koldt.

„Man bliver gammel," siger David og peger ud paa Søen. „I mine unge

Dage var det saadant Vejr, jeg holdt af at lege i; nu bliver jeg liggende i Dynerne og bælger mig paa Gammelmandsvis med Kaffe."

„Fortæl om dine Kajakture, David!"

„Fortælle skal jeg gerne, ikke om mine egne Ture, men om min Kammerat Ové's Fangstture; dem kender jeg, for vi var altid sammen siden vor første Ungdom."

„Fulgtes I altid ad, Ové og du?"

„Ja, vi veg aldrig fra hinanden, saa længe han levede; han var jo min Fangstkammerat."

„Men saa bliver det jo ogsaa om dine egne Fangstrejser, du kommer til at fortælle."

„Du har Ret," siger David med et Smil; „men om du havde set ham i Braadsø i Følge med mig og faaet et Begreb om hans Kæmpekræfter, saa vilde du forstaa, at jeg hellere vil tale om ham end om mig selv. Aa, jeg husker, at det engang blæste op, medens vi var langt til Søs. En rigtig bidende Sydveststorm! Søerne rejste sig som Fjælde om os. Hver af os havde en Hvalros paa Slæb. Du véd, at en Fangerem er tre Favne lang, og vi bugserede dem i hele Længden. Naar Remmen pludselig strammedes og slyngede os tilbage i hele Linens Længde, hen over Søtoppene til Fangeblæren, der var fastgjort til Hvalrossen; naar Søerne slog sammen over os, saa det bare gjaldt om ikke helt at miste Vejret — da skulde du bare have set Ové! Engang blev han slugt af en Sø, der rullede ham ind i sig. Det varede længe, før vi saa noget til ham. Vi troede næsten, den havde taget Vejret fra ham, da han saa endelig blev spyttet ud og smilende pustede Vandet ud af sine Næsebor; da glemte jeg mig selv og Hvalrossen, jeg havde paa Slæb, og skreg af Glæde, lige til en Sø tog mig med sig og stoppede Munden paa mig."

Gamle Edue, Svigermoderen, satte et Fad Hvalroskød frem for os.

„Det var saa rart at faa lidt Ballast i Maven, før man stod op," mente hun.

Og vi langede til og gav os til at spise.

„Det er nu vort Brød," siger David; „og vor største Glæde har vi, naar vi forfølger disse Dyr. Jeg plejer at sige til Kvindfolkene her: „Naar den Tid er inde, da vi dræber Hvalrossen med Harpunen alene, langt til Søs — Bøsser dur ikke i Søgang — saa glemmer jeg baade at ryge og at drikke Kaffe!" Saa stor en Tosse er jeg endnu."

„Du holder meget af Søen, David!"

„Ja, det gør jeg, fordi jeg har Søens Vaner; — aldrig i Ro længe ad Gangen. Altid flakker jeg omkring; i Konebaad, naar der er frit Farvand; med Hundeslæde, naar Isen lægger sig.

I April, saa snart Isen bryder, forlader vi Vinterkvarteret og er først tilbage igen i November. Vor første Udfart gælder Sælhunde i Almindelighed — nu og da blandede med Hvalros — ved Mundingen af Strømfjorden. I Juni drager vi paa Angmassætfangst i Omegnen af

Igniarfik. Saa kommer Natârnaqfiskeriet ved Tasseralik, og siden, i September, efter at have hjembragt de indsamlede Forraad — tilbage til Tasseralik efter Hvalros.

Alt, hvad vi saaledes samler ind — tørret Kød, tørrede Angmassætter og Natârnaq — lever vi af om Vinteren, naar det bliver vanskeligt med Storfangst. Vinterfangsten bestaar i Garnfangst og Jagt ved Strømhuller. I Reglen kan vi gaa i Kajak her i Distriktet indtil December.

Fra Marts Maaned til Isbrydningen driver vi Outok-Fangst, naar Sælerne kravler op paa Isen for at sole sig. Og — saa har vi været Aaret rundt.“

„Fortæl noget om din Fangstkammerat!“

„Ja, han var noget ældre end jeg, større og stærkere. Det eneste, der holdt os hjemme fra Fangst, var Sydveststorm. Men saa morede vi os i Stedet med at lade Braadsøerne under Land tumle med vore Kajaker. Dengang forstod ingen af os sig paa, hvad der var farligt. Vi stak Aarerne ind i Kajakremmene, foldede Armene over Brystet og lod os begrave af Søerne. De gamle holdt os aldrig tilbage. Ingen ængstede sig for os. „For vi to var nu eengang bestemte til at leve,“ mente man, og ganske rigtigt. Ové er først død for nylig i en fremrykket Alder. Og jeg, jeg lever jo endnu, trods alt.

Aa, du skal høre mere om Ové, det vil more dig. En Sommer vi sejlede med Konebaad, Ové og jeg fulgte med i Kajak, saa hændte det, at — — — —“

„Kaffebud fra Ejalik's til Kunut!“ raabtes der udefra.

„Saa lad mig bare sluge denne Historie,“ afbryder David.

„Ja, indtil videre,“ — og saa i Tøjet og ud til Dagens Besværligheder. — — —

21. September.

Lejren er meget optagen af nogle Spor, Lûtivik har set oppe i Nærheden af Kingigtok-Fjældet. De var to Gange Fodsbredde, men aflange. Bjørnespor kunde det altsaa ikke være. Og til at være Renspor — alt for store. Ved at følge Sporene et Stykke fandt han en ganske frisk, halvspist Hare. Det kunde kun være ganske faa Timer siden, at den var bleven forladt. Da det heraf maatte følge, at Dyret maatte være lige i Nærheden, og da man for øvrigt vilde vide, at Kingigtok skulde være Opholdssted for visse Uhyrer, ingen nogen Sinde var bleven rigtig klog paa, havde Lûtivik bestemt sig til hellere at forlade Sporene og begive sig hjem, af Frygt for, at det skulde være en „Qapiarfik“ eller „Kilivfak“, som den ogsaa kaldes. Det var et glubsk Rovdyr, saa stort, at det kan løbe med en Rentyr i Gabet. Skyder man et saadant Dyr, kan man længe leve højt derpaa. Tre Gange kan man spise dets Kød, naar man blot passer paa ikke at beskadige Benene; saa mange Gange vokser Kødet ud igen.

I Løbet af Natten var der falden en let Nysne over Kingigtok. Fortræffelig Sporsne! Og sammen med et Par unge Fyre bestemte jeg mig

til Dagen efter at forsøge min Lykke. Vi skulde ro i Kajak over en Bugt, bære Kajaken et Stykke over Land op til en 6—7 Mil lang Sø og saa ro lige hen til Foden af Kingigtok. Man ventede sig meget af vor Jagt. Vi selv var opfyldte af Spænding.

Om Aftenen samledes Mændene i Malanga's Telt, hvor Jagthistorier afløste hinanden. Man sad rundt om paa Teltgulvet. Kvinderne sad i Nærheden af Lampen og syede. Ude var det maanelyst og stille. Der hørtes kun svage Bølgeskvulp nede fra Fjæren.

Malanga fortalte.

Han var en lille Mand paa et halvhundrede Aar — hurtig i sine Bevægelser og behændig i sin Tale.

„Der er jo nogle af de unge, der agter sig til Kingigtok i Morgen. Det er et underligt Fjæld. Lûtivik, hører jeg, har i Gaar set mærkelige Spor deroppe. Han er ikke den første. Kender I Sagnet om „den eenøjede Kæmpe paa Kingigtok“?

Jeg skal fortælle det.

Der gaar Sagn om, at der engang herskede stor Nød ved Husene i Igdluerungneq. Saa udpinte var de til sidst af Sult, at ingen mere forlod Sovebriksen. Jo, een var der, som jagede for dem alle, og det var en lille forældreløs Dreng. Naar han fangede en Rype, delte han den med sine Landsmænd. Fangede han to, kunde Glæden ikke have været større, om han havde bragt to Sælhunde til Huse. Meget blev der ikke til hver, men de fik dog altid Smag paa deres tørre Tunger.

En Dag gik han som sædvanlig paa Jagt. Han gik den ganske Dag uden at støde paa noget levende. Dagen hældede mod Aften, da han naaede Kingigtok, og han var ved Toppen, uden endnu at have set nogen Rype. Det begyndte at blive mørkt, men hjem turde han alligevel ikke gaa uden Bytte.

Som han spejdende følger Fjældet, faar han til sin Forundring Øje paa et Hus. Og han vidste, at der ikke havde været noget Hus der paa det Sted tidligere. Han nærmer sig det, ser ingen Mennesker og smutter til sidst ind gennem Husgangen.

Inde i Huset sad der en Kæmpe. Han var skabt som en Mand, men havde kun eet Øje. Kæmpens Forbavselse over Mødet var ikke mindre end Drengens.

„Kan hænde, du trænger til Mad?“ sagde Kæmpen venligt. „Sæt dig ned!“

Saa gik han ud og kom tilbage med en Mængde tørret Kød.

„Spis nu, saa meget du orker,“ sagde han og satte Kødet frem. Drengen spiste, og hans Sult var afløst af Mæthed, uden at Madbunken syntes at være bleven mindre. Saa meget var der.

„Nu skal du sove her i Nat. I Morgen skal du gaa hjem, naar du har hvilet ud. Du skal sove uden at vente noget ondt.“

Saa tilbragte de da Aften og Nat sammen. Da han endelig skulde til at begive sig paa Vej hjem, gav Kæmpen ham lige saa meget Renskød, han

kunde bære.

„Naar du kommer hjem, og dine Landsmænd giver sig til at spise, maa du sige dem, at hvor stor Lyst de end maatte føle til at tage lidt Spæk til Kødet, maa de paa ingen Maade gøre dette. Ikke saa meget som en eneste Mundbid. Gør de dette, vil du aldrig mere finde mig, hvor meget du end søger. Følger I derimod mit Raad, saa vil du kunne finde mig, saa ofte I trænger til min Hjælp.“

Saa gik Drengen, og der blev stor Glæde ved Igdluerungneq, da han kom hjem. Og de rettede sig alle efter, hvad Kæmpen havde sagt. Et Par Gange var der rigtignok nogle gamle Kællinger, der begyndte at tale om Spæk.

„I — î — î, om man kunde spise lidt Spæk til — î — bare en eneste Mundbid!“ Men de andre, som hørte dem tale saa, skammede dem ud og hindrede dem i at følge deres Lyst.

Nogle Dage senere gik Drengen atter op til Kæmpen. Han fandt Huset, gik ind og blev endnu bedre modtaget end forrige Gang. Under hans Briks saa han et Kæmperibben, ganske hvidt af den lækreste Talg.

„Jeg har fanget en vældig Kapiarfik,“ sagde Kæmpen og pegede paa Ribbenet.

Drengen begreb ikke, hvad det var.

„Jeg har fanget en vældig Kapiarfik,“ sagde han endelig, og da først forstod Drengen det.

Kæmpen gav sig nu til at skære noget af Kødet fra og kogte Drengen et forsvarligt Maaltid.

„Det er vanskeligt at finde lidt Adspredelse heroppe. Bliv her i Aften!“ sagde Kæmpen.

Og det gjorde Drengen.

Ud paa Aftenen begyndte Kæmpen at pynte sig — til Angakokleg.

„I Aften skal der være stor Angakokfest ved Erkrûtit, og jeg skal deltage. Følg med!“ siger han til Drengen.

Der var en Snes Mil til Erkrûtit, og det kan nok hænde, at Drengens Tanker strittede mod Forslaget.

„Vi skal nok være derovre før Daggry,“ sagde Kæmpen beroligende, da han mærkede hans Betænkelighed. Saa gik Drengen ind paa Forslaget.

Saa gjorde de sig i Stand; den eenøjede tog sin fineste Dragt paa og begyndte at forklare Drengen, hvorledes han skulde forholde sig.

„Du skal klamre dig fast til min Hals og lukke Øjnene. Aabner du dem, da vil du blive saa svimmel, at Bugen vender sig i dig, og du vil falde ned.“

Saa gik de sammen til en Afgrund — det skal nok have været paa Kingigtok's øverste Tinde — og der fik Drengen Ordre til at klamre sig fast til Kæmpens Hals.

Nu gav den eenøjede sig til at svinge med Armene og lave Kredsløb ganske som en Fugl, der er ved at lette. Naa, og saa bar det af. Drengen lukkede Øjnene. En vældig Susen, ganske som om han var midt i en Storm. Det var alt, hvad han sansede.

„Nu er vi ved Erkrûtit,“ sagde Kæmpen. Drengen syntes knap at have faaet Tid til at trække Vejret, saa hurtigt var det gaaet. Han aabnede Øjnene ganske lidt og saa nogle smaa, sorte Prikker langt, langt nede; det var Husene. Kæmpen begyndte nu at dale ned, idet han bevægede sig i en Rundkreds.

„Der i det Hus skal Angakokfesten holdes,“ sagde han og pegede paa et stort, stærkt oplyst Hus. Han spilede nu Armene ud og sejlede gennem Luften, uden Vingeslag, saadan som store Fugle gør, naar de skal sætte sig. Saa var de ved Husgangen.

Da de kom ind i Huset, var man allerede færdig til Aandefesten. Hele Natten gik. De fornemste Angakokker sang og manede, idet de stadig afløste hinanden.

Først mod Gry fløj de atter tilbage til Kingigtok.

„Sov nu først,“ sagde Kæmpen, „hvil dig uden Uro, op ad Dagen kan du saa gaa hjem.“

Og Drengen fandt Kæmpens Ord værd at adlyde og blev. Da han siden skulde gaa, fik han med sig saa meget Kilivfak-Kød, som han kunde bære; men paa samme Vilkaar som forrige Gang. Ingen maatte spise Spæk til, hvis han oftere vilde nyde godt af Kæmpens Forraad.

Der blev stor Glæde og megen Undren, da Drengen kom hjem.

„Har du fanget et Rensdyr?“ raabte nogle i Munden paa hinanden.

„Nej,“ sagde Drengen, „det er Kæmpen paa Kingigtok's Tinde, der har fanget en Kapiarfik.“

Og saa sagde han dem, hvad Kæmpen havde betinget sig og formanede dem meget til at være fornuftige.

„Thi,“ sagde han, „meget har vi allerede faaet, og endnu mere vil han give os, hvis vi bare handler efter hans Ord.“

Og alle gav sig til at spise med stor Appetit.

Men det gik nu denne Gang ganske som den foregaaende Aften, at nogle gamle Kællinger gav sig til at snakke om, hvor dejligt det dog vilde være, om man turde spise lidt Spæk til. Men de andre, som hørte denne Tale, blev vrede og skammede dem ud.

Med eet lød der et vældigt Dump udefra. Huset skjalv, og Vinduesposterne faldt ned paa Gulvet. En af de gamle Kællinger havde bag de andres Ryg puttet et Stykke Spæk i Munden. Og Kæmpen stod neden for Vinduerne og raabte ind i Vrede:

„Lidet fortjener I min Hjælp, I ulydige, som ikke agter mine Ord. Ingen skal oftere finde mit Hus, hvormeget I end vil søge!“

Og saa hørte de kun et Sus i Luften, da han fløj.

Drengen søgte siden ofte efter Kæmpens Hus — men ikke engang en Murtørv var der at opdage paa det Sted, hvor det havde staaet.

Her ender denne Fortælling.“

— — — Gennem Teltaabningen kunde man skimte Kingigtok, der stor og stejl hævede sig over alle andre Fjælde i Omegnen.

Alles Øjne søgte uvilkaarligt derop.

„I mine unge Dage var Fjældet deroppe Renernes Hjemsted om Sommeren. Der havde de deres nedtraadte Stier, der løb fra Madsted til Madsted langs Fjældets Skraaninger. Og ingen gik forgæves paa Rensjagt til Kingigtok!“

Det var Ajunge, en gammel Kone paa 60 Aar, som talte. Hun laa krumbøjet af Gigt paa Briksen, og hendes hviskende Stemme skjalv, naar hun blev ivrig. Hun havde siddet halvsovende med lukkede Øjne, saa længe Malanga talte. Da han tav, vaagnede hun pludselig op. Hendes Panderynker foldede sig ud og ind, naar hun bevægede sin blodfattige, blaalige Mund, og en hentørret, knoglet Haand aftørrede den Taarestrøm, der stadig randt fra hendes hudløse Øjne. Hun hostede, vædede med Tungen sine tørre Læber og talte:

„Jeg mindes endnu saa tydeligt den Tid, da jeg var ung og deltog i Rensjagterne som Kødbærerske. Det er længe siden, men jeg er dog endnu i Stand til at faa alle de gamle Oplevelser til at vaagne. Ak, det er længe siden, at jeg ophørte at leve; alt, hvad jeg har set, er nu paa Afstand, saa langt, langt borte. Men gennem Tankerne kan alt dog endnu rykke helt tilbage, ganske som om jeg saa mit Liv i Kikkert. Det fjærne bliver nær.

I min Ungdom kunde selv Kvinder fange Rensdyr. Vi var gaaede ud for at plukke Bær, ikke langt herfra, da en stor Renflok kom hen imod os. Vi lagde os blot ned i Lyngen. De kom travende lige hen over os, og da var det, at gamle Lisbeth greb en lille Kalv i Benet og fangede den. Aa, hvor husker jeg al den Morskab, vi havde med at trække den hjem.“ — — —

Gamle Ajunge har talt for ivrigt, — et Hosteanfald kvæler hendes Ord. — — —

Aftenen er stille og maanelys. Teltlampernes Skær falder ud over Søen og taber sig i Natten som bugtende Ildslanger.

De unge har samlet sig uden for Teltene og synger. Langsomt, hvilende i Klangen, fører Basser og høje Sopraner Melodierne igennem.

Og Tonerne glider ud mellem Fjældene, som høje og stumme tager mod Maanens Lys, Havets Skvulp og glade Menneskers Sang.

MANASSE

„Ele — ele — le — le!“ skreg Manasse og smed sig paa Slæden. Hans tre Kæmpehunde sprang i Vejret og rev Slæde og Mand med sig ud over Isen.

„Ja — saadan er han!“ sagde Folk, der var stimlede sammen om min Slæde. „Skal du følge ham, maa du lære dine Hunde et rapt Tempo for Spring!“ — —

Det var en tidlig Maaneskinsmorgen i Januar med stille Frost og dejligt Slædeføre. Manasse og jeg skulde ind over de store Lersletter bag Sydost-Bugten i Christianshaabs Distrikt for om muligt langs Indlandsisen at trænge frem til Bopladsen Aulatsivik.

Min Ledsager var kendt for at være en af de mærkeligste Hundekuske i Nord-Grønland; han kørte aldrig med flere Hunde end tre, men ikke mange med Forspand paa ti skulde indlade sig paa Kapkørsel med ham. Det vidste jeg, og derfor lod jeg ham ikke faa noget langt Forspring, greb min Pisk og lod de morgenglade Hunde springe ud over Isfoden med mig. Smaagøende snuste de hans Spor op og strakte ud, saa Frostsneen peb under Slædemederne.

Snart bryder Dagen frem. Himlen i Øst lyser i sarte Frostfarver. Lette drivende Skyer samler sig om Solrødmen, og Maane og Stjerner bliver hvide, da Dagen kaster sit kolde Skær ud over Is og Fjælde .....

Manasse gør Holdt for at klare Skagler; jeg standser mine Hunde og gaar hen til ham.

„Du har gode Hunde, Manasse; Rygtet lyver altsaa ikke.“

„Rygter lyver altid! Forstaar du — mine Hunde er bare i Galgenhumør; deres Anspændelse er som døende Dyrs sidste Trækninger!“ svarer Manasse med ægte grønlandsk Forstillelse; samtidig sender han dog et straalende Blik til de Hunde, hvis Humør og Kræfter han er en Mester i at udnytte.

Vi fortsætter og er snart inde i Bunden af Sydost-Bugten. Over et jævnt skraanende Bakkestrøg med frodig Græsvækst kommer vi op til de store Lersletter, der er berygtede for deres Sne og barske Østen paa denne Aarstid. Tvers over Sletterne kommer vi over Tassiusarssuaq-Fjorden med Indlandsisen i Baggrunden. Vi kører Dagen igennem paa gammel, jævn Is, og først ved Mørkets Frembrud sætter vi op paa Land og slaar Lejr for Natten.

Hundene er fodrede og har lagt sig til Hvile ude i Sneen rundt om Teltet. Soveposerne er bredte ud over Sneen, vi er kravlede ned i dem og ligger nu paa Maven, Side om Side, og delikaterer os med tørrede Angmassætter og Spæk. Vore Skaanrogger smager os ikke nær saa godt i denne Kulde, Legemet trænger til Fedt.

Foran brænder vor Lampe: en Stegepande fyldt med Spæk, som Manasse har gennemtygget og gylpet ud for at gøre den flydende. Hele

Panderanden er kranset med Væger, Lyset er blændende, Varmen velgørende.

Ud paa Aftenen begynder Sneen rundt om Panden at tø, Lyngbunden kommer frem, og Lyng- og Bærduft fylder Teltet. Manasse snuser Luften ind i sine Næsebor, der er sorte af Lamperøgen, og plirrer fornøjet med Øjnene.

„Du har lovet at fortælle om Qavdlunakernes Land; nu kan du begynde, jeg skal imens faa Vandet i Kog."

Og saa fortæller jeg ham om det Land, der fyldte ham med saa megen Respekt.

„Er det sandt, at der ogsaa findes fattige i de hvide Mænds Land?" spørger han pludselig. „Vi tror, at de er rige Herrer allesammen, saadan som vi er vante til at se dem heroppe i vort Land."

Jeg fortalte ham om de evropæiske Storbyers Proletar-Kvarterer, og hans Forbløffelse kendte ingen Grænser.

„Taler du Sandhed? Kan du virkelig i samme By finde Folk, som dør af Sult, og andre, som har mange Penge liggende, — Penge, der blot er til for at føde andre Penge?"

„Ja, Manasse!"

„Men hvad gør da Kongerne og Ministrene? De skulde jo da hjælpe deres Folk ....

Du kender os Grønlændere; ingen af os har meget, nogle lidet, somme intet. Men vi hjælpes ad, derfor er det ikke saa tungt at leve. Hos jer synes det at være anderledes. Jeg har Medlidenhed med eders fattige; deres Sind maa blive ondt og bittert, som du siger, fordi de er Vidne til saa megen Overflod, de aldrig faar Del i. Men at være Rigmand i et saadant Land synes mig dog at være en endnu større Forbandelse."

Vandet over Lampen begyndte at koge, og vi bryggede os en stærk Kop Te.

Der var jo to Ting, Manasse nærede en levende Interesse for, og det var: Missionærer og Røvere. Hans Fader havde været Missionær i Cumberland, men havde maattet flygte fra sin Menighed, fordi Stedets Troldmænd stræbte ham efter Livet.

Hele Aftenen gaar med Fortællinger; jeg opvarter med frygtelige, italienske Røverhistorier, Manasse fortæller grønlandske Sagn. Jeg falder i Søvn under en af hans Historier.

Maanen strøg ind gennem Teltaabningen, og Sneen lyste med en gulbleg, vissen Farve. Det var Dagskæret. Teltet rørte sig ikke. Det var blikstille med klar Himmel: Fartsdag!

„Manasse — Manasse!"

Manden var krøben helt ned i sin Pose; en hjertelig Snorken var det eneste, der tilkendegav hans Tilstedeværelse.

„Manasse, det er Morgen!"

En Stemme inde fra Posen, som fra en Mand, der taler i Søvne:

„Du er min Herre, jeg fulgte dig for at lyde dig; hvad vil du mig?“

„Kog Te!“

Saa kom Spækket frem, og Angmassætterne. Og vi spiste os mætte efter en lang og fast Søvn.

Sammen med Lyset brød vi op med vore Slæder og trængte videre Syd paa over Land, indtil vi ved Kysten standsedes af aabent Vand. Vi kunde den Gang være en 8 Mil fra Aulatsivik, og det var derfor ikke med synderlig glade Ansigter, at vi slog Hundene om og gjorde Venderejse. Over Naternak-Sletten vilde vi nu søge at trænge frem i sydvestlig Retning til Bopladsen Niaqornarsuk, hvorfra vi kunde sættes over til Aulatsivik i Konebaad.

Over Lersletterne fik vi en frisk Nordenvind med stærk Kulde, der gav Frost i Næsen. Føret var daarligt, en haard Skorpe havde lagt sig over Sneen, og Hundenes Poter led derunder. Vinden strøg koldt ind paa Kroppen, og det var svært at holde Ansigtet frem efter mod Hundene, da Huden stivnede til Is.

Manasse vender sig om imod mig og raaber:

„Nu er vi i et godt Rendistrikt. Hold Bøssen klar!“

Vi nikker forstaaende til hinanden og kører videre, stadig optagne af at tø Ansigtet op.

Med eet giver Hundene et saa voldsomt Ryk i Skaglerne, at jeg nær var kastet af Slæden. De stikker Snuden i Sneen og sprænger frem i afsindig Galop. Et Øjeblik efter er vi ved friske Renspor.

Der er intet andet at gøre end at holde sig godt fast til Slæden, der farer hen over Smaasøer, ned over Lerskrænter, svinger til Siderne, løftes og slynges over Sten, Sneen skuffes som Røg op fra Hundenes Bagben; der er ikke længere Tale om at vælge nogen Vej, — bare gennem ondt og godt over Rensporene.

Denne vilde Kørsel og den vaagnende Jagtiver faar Svedperlerne til at hagle ned over Ansigtet paa mig, trods Kulde og Blæst, og Hue og Vanter stikkes ind under Slædens Surreremme.

Vi kunde nu se hele Flokken; der var tretten, to store Bukke førte an. Manasse, som mente, at vi ikke i det vanskelige Terræn vilde kunne forfølge Renerne med vore Hunde, stoppede sit Spand og bandt Forbenene op. Jeg forsøgte at gøre ligesaa, men mægtede ikke at stoppe mit Spand, der talte netop dobbelt saa mange Hunde som min Ledsagers.

Og Manasse, som kom mig til Hjælp, fik lige akkurat fat i Forremmen, da Hundene paa ny stak i Rend. Manasse blev øjeblikkelig reven omkuld og slæbtes af Sted som en Byldt Tøj, næsten usynlig i Snefoget, der rejste sig om ham. Først ved en Bakke lykkedes det mig at holde Hundene an og faa Manden trukket frem af Skaglerne.

Saa blev Hundenes Forben bundne op, og med Bøssehanerne spændte listede vi os frem over en Bakkekam for at faa Flokken paa Skudhold.

I Tankerne var vi allerede i Færd med at flaa den største af Bukkene og

udmalede os med et Smil den Modtagelse, man vilde give os, naar vi kom hjem med Dyr. Men kun Skuffelse ventede os. Dyrene havde lugtet os eller maaske hørt vore Hunde, vi saa intet mere til dem.

Det var næsten mørkt, da vi saa brat fik afsluttet vor Jagt og flove og tavse vendte tilbage til vore Hunde.

„Hør, Manasse, der gjorde vi vist en Dumhed! Hvis vi nu blot havde kørt Renerne op med Hundene, saa havde vi vist haft bedre Held alligevel. Rener skal jo kunne vise sig tamme over for Hunde.“

„Ja, du har maaske Ret!“ svarede Manasse med betænksom Mine. „Havde du ønsket det før, saa var jeg ogsaa gaaet ind derpaa; jeg følger dig jo for at lyde dig; — men nu er det visselig for sent.“

Saa kørte vi i tre Timer, uden at der veksledes Ord imellem os. Men Maanelys er farligt Lys at køre i over ukendt Land; man ser ingen Skrænter, alt gaar ud i eet. Vi styrtede med Slæderne ned over en Skrænt og fandt det derefter raadeligst at slaa Telt.

Hundene er fodrede, og vi ligger atter som foregaaende Aften i vore Poser. Stegepandens Spæk lyser og varmer, og Vandet i Kedlen begynder at snurre.

„Fortæl nu ligesom i Gaar!“ foreslaar Manasse med Munden drivende af Lampespæk. Vi var nu igen ved at se Livet lysere i Teltets Hygge og bestræbte os ærligt hver især for at glemme Renjagtens Ærgrelser.

Det gik atter syndigt ud over Røvere og Missionærer, og Manasse var utrættelig i sit Videbegær. Han vil selv ud som Missionær, og en Aabenbaring har vakt hans Kaldsfølelse. Han er rede til at forlade Kone og Hus naarsomhelst for at drage ud til Hedningerne.

Med stor Selvfølelse beretter han om sin Aabenbaring. Paa en ensom Vej møder han to gamle Mænd med langt, hvidt Skæg. Disse fører ham ind i et lille Hus og viser ham gennem dettes Vinduer en stor Skare Mennesker, der er samlede ude paa en stor Slette. Og den ældste af de to, en Olding, hvis Skæg er lige saa langt som hans hvide Lokker, der falder ham helt ned over Ryggen, taler til ham:

„Ser du disse Mennesker derude. Der findes gode og onde imellem hinanden; dem skal du lede paa deres Gang her i Livet.“

Og saa giver den gamle ham en stor Bog, Biblen, med de Ord:

„Af den skal du, og siden de andre, lære!“

Og den gamle forsvinder.

Nu begiver Manasse sig ned til de Mennesker, der er bleven ham anviste; men Vejen ned til dem er lang og besværlig. Saa leder han Flokken frem gennem mange Genvordigheder. Efter lang Tids Vandring kommer de til en lang og smal Gennemgang, hvorigennem de alle skal. Kun de færreste kommer igennem. Paa den anden Side træffer han den gamle Mand, der med Glæde i Ansigtet hæver sine Arme højt over ham og siger:

„Manasse, du har udrettet et stort Arbejde!“

Manasse er bleven højtidelig, og vi drikker vor Te i Tavshed.

Først ud paa Aftenen faar min Ledsager atter Munden paa Gled, og han fortæller mig et haarrejsende Menneskeæder-Sagn.

Sagnet kan vel — efter vor Maalestok — ikke kaldes synderlig smagfuldt; men jeg gengiver det dog, fordi den Hjerne, som oprindelig har skabt det, har været saa typisk eskimoisk.

SAGNET OM PIGSSIK, DEN STORE MENNESKEÆDER

Der fortælles, at Pigssik giftede sig med en Pige, der havde mange Brødre, og at han tog Land, hvor disse boede.

Men saa kom der en Dag, da han begyndte at længes efter sit forrige Hjem og sine gamle Fangstfæller, og saa satte han sin Kone og sine to Børn i sin Konebaad og rejste hjem paa Besøg.

Et Stykke fra Bopladsen lagde han til, trak Konebaaden paa Land, slog Telt, efterlod Familien og begav sig alene til sine Fangstfæller. Først sent ud paa Aftenen kom han tilbage, og da stod der en fæl Stank om ham. Hans Mave var frygtelig udspilet, og det var tydeligt at mærke paa ham, at han havde forspist sig i Lækkerier, som han i lang Tid havde maattet undvære; men Konen tænkte intet ondt derover.

En Dag foreslog han, at de alle skulde tage ind til Bopladsen, og saa rejste de. Han havde paa Forhaand lovet dem et stort Maaltid.

De kom til Land og blev elskværdigt modtagne, men da Konen paa Vejen til Huset kom forbi deres Madskur, fandt hun der ophængt en stor Mængde Menneskelaar, og da begreb hun, at hun var kommen til Menneskeædere.

Da de kom ind i Huset, gav man dem en Smule Angmagssætter, det var alt. Først ud paa Aftenen var der en gammel Kælling, der fra en af Husets mørke Kroge hviskede noget om Menneskelaar. De bragtes ind og sattes frem.

„Men Spæk af et ældre Menneske skulde vi vel have hertil,“ bemærkede en anden gammel Kælling, ligeledes fra en Krog, og det bragtes ind. Saa gammelt var dette Spæk, at det var bleven helt gult.

Konen lagde Mærke til, hvorledes Pigssik aad. Naar han skulde dyppe en Bid Kød i Spækket, der randt af Ælde, stak han af bare Iver hele Haanden ned, og han slikkede den bagefter, saa hele hans Ansigt skinnede.

Som sidste Lækkeri skulde man spise et Menneske, der var hængt til Forraadnelse. Der stod en frygtelig Stank om det, og man bad Pigssik's Kone, som ikke var vant til denne Spise, om at gaa udenfor, saa længe det stod paa. Da hun siden blev kaldt ind igen, saa hun sin Mand endnu i Færd med det modbydelige Æderi. Han havde stukket sin Langemand gennem et forraadnet Menneskehoveds Øjenhuler, boret Hul i Hjerneskallen med en Kniv og søbede nu smadskende Hjernen i sig.

Det blev Vinter, og Stedets Mænd gik stadig ikke paa Fangst. Men en Morgen trak de dog deres Vandpelse paa og gik ud. Pigssik's Kone blev glad, thi nu troede hun, at hun endelig skulde faa Sælkød at spise. Det viste sig imidlertid, at de kun gik uden for Husene for at lege.

„Saa, saa! En ung Mand har faaet Tag i en ældre Mand!“ udbrød en Kvinde, som stod ved Vinduet. „Han har kastet ham om!“

„Kom ud med Reb!“ raabtes der, og hun skyndte sig ud med en

Kobberem, og lidt efter kom de slæbende ind med en død Mand. Han blev spist den Aften.

Pigssik havde en smuk Datter, som nu netop var i sin bedste Alder. Hende begyndte hans Tænder at løbe i Vand efter. Han lavede sig en Trækølle af den Slags, som Folk der brugte til at knuse Pandeskaller med.

En Dag bad han sin Datter om at gaa ud og knuse Lampespæk; selv vilde han hjælpe hende med at holde Hundene borte. De var neppe komne ud, før Konen hørte et Skrig, og da hun løb til, var Datteren allerede dræbt.

„Slæb hende ind, og kog hende til mig!“ raabte Manden.

Konen stak i at græde og formaaede ikke at gøre noget.

„Skynder du dig ikke, skal du selv faa Lov at gaa samme Vej!“ brølte han i Vrede, og saa slæbte hun Datteren ind.

„Jeg længes efter at smage hende,“ vedblev han, „skynd dig nu med at flænse hende!“

Og da Konen atter stak i at græde, truede han med at knuse Hovedet paa hende med, og saa gav hun sig grædende i Lag med Arbejdet.

Liget blev flænset, og hun parterede det og puttede det i Gryden. Ved et Tilfælde var Hænderne komne øverst, og da Senerne kom i det varme Vand, greb Fingrene fast i Gryderanden, ganske som om de var blevne levende og vilde op igen. Og hver Gang hun stødte dem ned, kom de lidt efter op igen.

Moderen, som ikke vilde have, at hendes Datter skulde blive spist, tog saa, uden at nogen mærkede det, Urinspanden og hældte den over Kødet. Da det saa senere blev sat frem, kunde ingen spise det, og Moderen kunde saaledes bringe det til Side, uden at nogen havde rørt ved det.

Samme Nat tog hun Hævn for sin Datter, dræbte Manden sovende med hans egen Kølle og flygtede med sine to endnu levende Børn til sine Brødre. Der turde Menneskeæderne ikke tage Hævn over hende, og man hørte siden aldrig noget til dem.

— — — Da jeg sent ud paa Natten forsvinder i min Pose for at sove, har min Hjerne svært ved at udrede alle Dagens Indtryk: Nattelejren paa Naternak-Sletten, hvor intet Menneske ellers plejer at komme saaledes i Vinterens Hjerte, Renjagten, Væddekørslen, Historier om Røvere og Missionærer, Aabenbaringer og Profetier, Menneskeædersagn, — og jeg sover ind med en fast Overbevisning om, at intet Land i Verden byder den rejsende en saadan Overdaadighed af Oplevelser som Grønland.

DEN STORE VÆKKELSE I EVIGHEDSFJORDEN

Denne sandfærdige Historie foregik i Aaret 1790 i Evighedsfjorden i Sydgrønland; og man vil kunne fortælle den paa følgende Maade:

Der var engang en Mand, som hed Habakuk. Han havde to Børn, en Søn og en Datter. En Dag, da Drengen sammen med Pladsens Børn løb om og legede med Fuglepile, kom han ved et Pilekast til at ramme sin lille Søster i Næseborene, saa at Odden kom ud gennem den ene Tinding. Pigen faldt øjeblikkelig om. Broderen løb hen til hende og forsøgte straks at trække Pilen ud; men Pilespidsen havde store Modhager, og da disse holdt igen, maatte han lægge Knæene paa Søsterens Hoved og trak den saaledes ud. En tyk Blodstraale ramte ham lige i Ansigtet, og Søsteren udaandede med det samme.

Det var denne store Sorg, som ramte Habakuk og hans Kone Marie Magdalene; og det var denne Begivenhed, der gav Anledning til det, jeg nu skal fortælle om.

Dette foregik jo for mange Aar siden paa de Tider, da Menneskenes Sorger var voldsommere end nu. Det var derfor ikke saa underligt, at det begyndte at gaa Habakuk og hans Kone galt efter denne Tildragelse. De fik saa mange Syner og saa mange mærkværdige Drømme, og alt sammen kom det fra Himlen, sagde de. Og da deres Sind saaledes var blevet sygt, magtede de ikke længere at skelne mellem Løgn og Sandhed. Men deres Tale bredte sig blandt Folkene, og deres Ord fik saare stor Magt over alle.

Da de nu havde faaet megen Myndighed over deres Bopladsfæller, bestemte de, at al jordisk Ejendom skulde være fælles for Menneskene; alt Bytte, al Fangst skulde bringes til Habakuk, der uddelte det til dem, der trængte til det.

Og man bredte store Vandskind ud over Habakuks Gulv, og det blev Skik, at man paa disse opdyngede Dagens Fangst.

Da alle Bopladsfællerne sluttede sig til Habakuk, faldt ogsaa Kateketen fra sin Kristendom og sluttede sig til de andre.

Kateketen var en Efterkommer af en dansk Mand, som havde boet ved „gamle Sukkertoppen“ og hed Bertel Larsen. Kateketen selv hed Josef; og snart blev der ikke givet ham andet Arbejde end at nedskrive Habakuks og Marie Magdalenes Spaadomme. Til sidst slap alt Papir paa Pladsen op, og han maatte nedtage Husets Skindtapeter og skrive paa dem.

Alle Fangerne var snart saa optagne af alt det, der gik for sig hos Habakuk, at de ikke mere tog paa Fangst, men levede af deres Vinterforraad. Kun en enkelt Mand sluttede sig aldrig til Profeten; det var Sem.

En Dag, da der som sædvanlig var Møde, og Profeten talte om sine Aabenbaringer, gik han ind i Huset for at høre derpaa. Han fortæller, at da han kom ind, slog en underlig Lugt af Orm op i Næseborene paa ham.

„Hvorfor lugter I alle sammen?“ sagde han til dem, da han gik, og søgte dem aldrig siden.

Men min Bedstemoder har fortalt mærkelige Ting om, hvad de foretog sig hos Habakuk. Naar en eller anden af Tilhængerne uden nogen som helst Grund følte Trang til at græde, brast hele Forsamlingen i en forfærdelig Graad, og de græd, saa Snottet stod dem ud af Næsen, og de slyngede det op paa Væggene, der efter en saadan fælles Graad kunde være ganske slimede. Men naar saa pludselig en i Forsamlingen slog sig paa Maven og gav sig til at le, gjorde alle de andre det samme. Og de kunde da le saaledes, at man skulde tro, Alvor aldrig mere kunde falde over dem.

Naar Habakuk holdt sine Taler, kunde Forsamlingen gribes saadan af Længsel efter det evige Liv, at de begyndte at hoppe i Vejret, der hvor de sad, og min Bedstemoder fortæller, at de nøgne Kvinder kunde sidde og hoppe saa inderligt op mod Himlen, at hele Huset genlød af Svup fra fede Bryster. — — — Det var jo i de Tider, da man ikke gik med Uldtrøje …

Pludselig kunde saa Habakuk standse sin Tale, nævne et Navn og erklære, at den og den nu var kommen paa den rette Vej; og straks for alle Mænd ud af Huset, greb deres Bøsser og saluterede, for at Himlen kunde høre, at Menneskene var glade over den store Frelse.

Somme Tider søgte de ogsaa op til Kirkegaarden, tog hinanden i Haanden, sluttede Kreds om Gravene og sang Salmer for de døde.

Paa den Tid var der ved Pladsen en Kvinde, der ikke længere var ung. Man fortalte, at hun altid gik smukt klædt i en hvid Faareskindstrøje. Det var i de Tider, da Faareskind var Handelsvare deroppe. Men en Dag begyndte man at beskylde denne Kvinde for at fare med Trolddom og Hekseri; og Forargelsen voksede. Til sidst kastede Mændene sig over Kvinden for at dræbe hende, og de førte hende ned til Havet under alle Haande Pinsler; der var dem, der gik med lange Teltstænger og stødte hende i Skridtet og Underlivet. Ved Havet bandt de en Sten om Halsen paa hende og kastede hende ud. Da hun var meget fed, gik hun ikke til Bunds, men Stenen holdt Legemet lodret i Vandet indtil Navlestedet; hun sprællede et Øjeblik med Benene og druknede.

Ud paa Aftenen kom en Fangstmand ved Navn Hosias hjem. Da han saa Liget svømme paa Havet, bugserede han det til Land, trak det op og gav sig til at hamre paa hendes Hænder med en Sten, indtil Arm og Haand lignede en Vandmand. Saa kastede han hende ud i Havet og lod hende føre bort af Strømmen.

Der var en anden Kvinde, som de ogsaa beskyldte for Hekseri; hun havde en Søn ved Navn Paulus. Men da Kvinden vidste, at de en Dag vilde falde over hende og myrde hende ved Pinsler, bestemte hun sig til hellere selv at dø.

Og en Morgen tidlig gik hun hen og vækkede sin Søn og spurgte ham:

„Paulus, maa jeg springe i Havet?“

„Ja!“ svarede Sønnen, som søvndrukken ikke vidste, hvad der blev sagt,

og Kvinden løb ud og kastede sig i Havet.

Men Sønnen, som nu pludselig begreb det skete, styrtede ud efter Moderen, men fandt hende aldrig siden. Hun havde kastet sig ind under Isfoden ved Fjorden.

Men Bedstemoder fortalte ogsaa, at Marie Magdalene, naar Folk kom for at bevidne hende deres Agtelse ved at trykke hendes Haand, altid skelnede skarpt mellem dem, hun gav sin hele Haand, og dem, hun blot berørte med sin lille Finger.

Paa den Tid, da den store Vækkelse greb stærkest og vildest om sig, rejste Bertel Larsens anden Søn, Frederik Bertelsen, som dengang var Kateket ved „gamle Sukkertoppen“, ind og talte med sin Broder Josef og foreholdt ham og sine Landsmænd det formastelige i deres Færd; men hans Formaninger nyttede intet.

Men da ingen Præsts Formaninger kunde gøre Indtryk paa Befolkningen, hændte der hen mod Foraaret noget, som vakte Folks Fornuft.

Man havde nemlig lagt Mærke til, at Profeten lang Tid igennem havde haft saadan en besynderlig Trang til at lade sig lyske af unge Kvinder, og han lagde da ofte sin Haand paa Steder, som ikke sømmede sig for en Profet.

Se, den Slags Ting begyndte Mand og Mand imellem at tale om, og det varede ikke længe, før Frafaldet blev aabenlyst. En Dag, da en Mand, som hed Justus, kom bugserende med en Hvidhval, og Habakuk som sædvanlig kom ud og raabte, at han skulde lægge til uden for hans Hus, lo Justus og svarede, at Habakuk vist for Fremtiden maatte nøjes med at kommandere over den Fangst, han selv bragte til Land. Denne Hændelse blev det store Adskillelsens Tegn, og snart var Habakuk og Marie Magdalene igen ganske almindelige Mennesker, som ingen tog Hensyn til.

Og et Tilfælde blev Aarsagen til, at Habakuks Lære og mange Aabenbaringer ganske gik tabt for Efterverdenen; thi da Frederik Bertelsens yngste Søn fangede sin første Sæl, samlede man hele den Bibel, Habakuk og Marie Magdalene havde dikteret Josef, og brugte den til at koge Gildesuppen paa.

Fortalt af „Gamle Sidse“ fra Holstensborg.

ØSTGRØNLÆNDERE

INDLEDNING

I Sommeren og Efteraaret 1904 traf jeg — dels i de nærmeste Distrikter Nordvesten for Kap-Farvel, dels ved Kangigdlinguaq, Sønden for Prins Christians-Sund paa Østkysten, — østgrønlandske Stammer fra Bopladserne Syd for Angmagssalik-Gebetet, — Stammer, som i forskellige Hold var indvandrede til Vestkysten for at lade sig døbe.

Alle disse forhenværende Østgrønlændere var trods deres Daab meget lidt aandeligt paavirkede og talte endnu deres egen Dialekt. Efter inderste Overbevisning ansaa de vel den kristne Lære for bedre og visere end deres egen, derfor havde de jo antaget den; men de havde paa ingen Maade i Hjertet erklæret Hedningetroen for et Bedrag, men tog den nu nærmest som noget, der var forbudt af Hensyn til den nye Tro.

Alle de hedenske Mysterier, alle de overnaturlige Kræfter, der tidligere var Aandemanernes Hjælpere, eksisterede endnu, men *turde* eller *vilde* blot ikke mere aabenbare sig for dem, efter at de havde forraadt dem til de kristne gennem deres Omvendelse.

Der var tidligere mange Mennesker langs Østkysten, fortalte de; de boede i store Huse, der kunde rumme flere Konebaadslag. Om Vinteren især levedes der et broget Samliv, hvor man Aftnerne igennem underholdt sig med Aandebesværgelser, Sangkampe, Smædeviser og Sagnfortællinger.

Det var en glad Tid — men ogsaa en farlig Tid!

I alle de øvrige Aarstider arbejdedes der strengt for at skaffe Forraad og Klæder. Da laa man i spredte Teltlejre rundt om paa de gode Fangstpladser. Hver Dag havde sine Begivenheder. Mændene var optagne af deres Jagter, Kvinderne flækkede Kød til Tørring og beredte Skind. Alle sled sig trætte, sov tungt og havde kun Lyst til at være gode mod hinanden.

Men om Vinteren derimod, naar mange Mennesker samledes, og Forraadskamrene stod fulde, og alles Ønsker kun gik ud paa at korte de lange, daadløse Vinternætter, da kunde Menneskene blive helt anderledes. Megen Mad og Stillesidden, Lyst til Handling og Forandring fik dem til at yppe Klammerier; gamle Mellemværender opgravedes, Haan og giftige Ord æggede til Hidsighed, og midt ind i Vinterens Madgilder kunde da fremkaldes Begivenheder, hvor Menneskene, hidsede af Ærgerrighed og Bopladsfællernes Tilskyndelse, glemte al Medfølelse med hinanden og ofte under de besynderligste Paaskud undsagde hinanden i Smædeviser, opførte Tvekampe og begik de afskyeligste Mord.

Mordlysten kunde hos enkelte udarte til en ren Mani, til Sindssyge; og de Fortællinger, altid Selvoplevelser, som jeg hørte hos disse nydøbte Østgrønlændere, giver Indtryk, der er vidt forskellige fra de Forestillinger, man ellers gør sig om de fredsommelige Eskimoer.

Og disse Beretninger synes mig at faa dobbelt Interesse, fordi de skildrer de sidste Krampetrækninger af en isoleret Stammes Liv.

Alle Sydøstgrønlænderne er nu, paa een Familie nær, indvandrede til Vestkysten og døbte; og de vil snart gaa fuldstændig op i Befolkningen der.

Jeg nedskrev under mit Ophold iblandt dem en Del af deres Traditioner og Sagn, foruden en mindre Ordsamling.

De sidst indvandrede ankom i Sommeren 1900, og de fortalte, at der endnu var een Familie tilbage i deres Land: det var den gamle Kunigsarfik — „Kyssetøjet“ —, hans Kone, to Sønner, tre Døtre og en Svigersøn. Den gamle Husfader havde faaet en Undsigelse af Autdârutâ — „Konebaaden“ —, de sidst ankomnes Fører, der beskyldte ham for at have røvet hans Søskendes Sjæle; og den gamle, som ikke havde turdet modtage Udfordringen, var flygtet Nord paa, da alle andre rejste bort, og siden havde man intet hørt om dem. Enten lever de endnu paa en eller anden afsides lille Plads, ganske alene paa den vældige, folketomme Kyst; eller ogsaa er de sultede ihjel i et ugunstigt Fangstaar.

Om Vestkystrejserne i Almindelighed skal jeg her blot meddele, at de, efter gamle Nuissartoq's — nu døbt Rosine's — Opgivelse, har fundet Sted, saa længe Østkysten fra Umîvik og Syd efter var befolket; men efter Nâlangarajik's (ɔ: Graah) Ophold iblandt dem begyndte de at drage Vest paa for at bosætte sig og lade sig døbe. Graah havde opfordret dem dertil, og flere Konebaade fulgte efter ham. Det hændte ogsaa, at der kom Folk helt oppe fra Angmagssalik for at handle paa Vestkysten; men det var sjældnere, da disse maatte være tre til fire Aar om Rejsen frem og tilbage. De indskrænkede sig derfor i Reglen til at tiltuske sig Varer hos sydligere-boende, der havde været ved Handelssted.

Rosine fortalte, at Angmagssalikerne var de nordligst-boende, hun kendte. Hun havde ganske vist hørt fortælle, at der endnu længere mod Nord skulde leve mærkelige Mennesker uden Rumpe; de spiste ikke, men sugede blot Næring til sig af Kød. Men gennem mange Slægtled har ingen set noget til dem, og nu kender man dem kun fra Sagnene.

I det følgende skal jeg skildre nogle Episoder fra Livet i Sydøstgrønland under Opløsnings- og Udvandringstiden.

Da jeg har ment, at Eskimoernes egne Skildringer og Opfattelse af Forholdene havde størst almenmenneskelig Interesse, holder min Fremstilling sig nøje til mine forskellige Kilders Fortællinger og Udtryk. Kun saaledes, synes jeg, kunde Beretningen om disse Menneskeskæbner faa deres fulde kulturelle Betydning.

Disse Bemærkninger forudskikker jeg udtrykkeligt, for at ingen skal tro, at jeg har „lavet Literatur“ paa visse opsamlede Fakta.

Det var til en Begyndelse ikke nogen let Sag at faa noget sammenhængende at vide. Disse Mennesker havde jo dels selv fortrudt deres Fortid, og dels havde de nu lange Tider igennem faaet deres hedenske Handlinger fordømte af Præst og nye Landsmænd.

Rygterne svirrede om mig, da jeg kom til Lejren — for det meste kolporterede af gamle kristne Koner, der trængte til lidt Tungegymnastik. Og Rygterne overdrev naturligvis og løj som alle Rygter. Saa bestemte jeg mig til foreløbig intet at gøre, blot leve sammen med dem, selv være saa meddelsom som muligt og forøvrigt blot vente paa en Lejlighed, da Trangen til at fortælle overvandt Reservationen.

Det lykkedes mig omsider at vinde de nydøbtes Tillid, og de gav mig under mit Samvær, uden Omsvøb, Skildringer af de Begivenheder, der havde været hovedbestemmende til deres Indvandring til Vestkysten og den dermed følgende Omvendelse til Kristendommen; Skildringer, som giver det grelleste Billede af et lille Samfunds Opløsning. Sjældent er mere dyriske Handlinger bleven øvede af Mennesker, som af Naturen havde ufordærvede Hjerter; aldrig har Øde, Isolation og aandelig Stagnation drevet gode Mennesker til mere afsindige Raaheder.

Men jeg føler det som min Pligt, før jeg gaar nærmere ind paa Fortællingerne, at understrege, at jeg sjældent paa mine Rejser har levet sammen med gladere, mere medgørlige og godmodige Mennesker end disse Østgrønlændere, der, om de havde levet i en civiliseret Stat, vilde have været hjemfaldne til Skafottet for de grusomste Mord …

Belysningen af de Tragedier, der er bleven udspillede mellem disse ensomme Stammer paa Grønlands Østkyst, har ogsaa en videnskabelig Betydning; *thi disse Tragedier, der berettes af Øjenvidner, viser, at de gamle eskimoiske Sagn i langt højere Grad, end man tidligere har troet, er Eskimoernes egen Historie*, der traditionsvis er overleveret til Slægterne. Man har før ment, at de fleste af Sagnene, der aabenbarede saa megen Grusomhed, var Fantasifostre, der kun havde deres Oprindelse i en eller anden yderst spinkel Tildragelse, som var bleven udpyntet til fælles Underholdning. De mange Hjerteløsheder, der omtales, „Mænd, der spiser deres Koner“, „forældreløse, der mishandles“, „hensynsløse Blodbad paa Kvinder“, — Emner, der behandles meget hyppigt i de eskimoiske Sagn, — er sikkert alt sammen Oplevelser, der samvittighedsfuldt er bleven berettede fra Generation til Generation. De nye Fortællinger fra Østkysten godtgør dette.

Intet Folk faar saaledes en Historie, der i Tilværelseskampens Bitterhed, i Mindernes Uhygge kan sidestilles med Eskimoernes.

Tidligere har man altid fremhævet Godmodigheden, Fredsommeligheden som den Egenskab, der mest karakteriserede Eskimoerne.

De var saa gode og skikkelige!

Ja, vel er de godmodige, og fulde af Tørst efter Fred — trods alt! Saa meget desto mere beundringsværdige! Men glem derfor ikke, at de dog først og fremmest er Mennesker, der i egentligste Forstand formes af den Natur, der omgiver dem.

Eskimoens Sind kan være blankt og solmættet, som Vandet en

Sommerdag i de dybe, varme Fjorde. Men det kan ogsaa være vildt og skaanselsløst, som selve Verdenshavet, der æder sig ind i hans Land!

Sofie Poulsen var den, der gav mig de første Oplysninger. Hun hed oprindelig Besuk. Da hun kom til Vestkysten sammen med tre Konebaadsbesætninger i 1900, var hun Neqigssanoq's anden Kone. Neqigssanoq har i Daaben faaet Navnet Emanuel. Sofies Medhustru var hendes ældre Søster Singime, i Daaben kaldet Helene.

Da det var deres Agt at lade sig døbe, blev det dem meddelt, at de skulde slaa sig ned i Frederiksdal, det gamle Hernhutersted, Sønden for Julianehaab, og der skulde de gaa til Daabsundervisning hos Præsten. Straks maatte da Emanuel give Afkald paa den Kone, han sidst havde taget. Det var nemlig en gammel Praksis hos Missionærerne der paa Stedet, at Kirken kun anerkendte den første Kone som en Mands eneste retmæssige, ganske uden Hensyn til Mandens Sympatier; Medhustruen blev erklæret for at være Enke.

Saaledes skete det, at Sofie, der altid havde været sin Mands Favoritkone, maatte trække sig tilbage til Fordel for sin ældre Søster og anlægge det sorte Topbaand, der i Grønland bæres af Enker.

Sofie saa sig nu pludselig uden Forsørger, og hendes lille Datter, der blev hos hende, regnedes for faderløs. Fra offentlig Side blev der ingen Understøttelse tilstaaet hende; ja, det skulde da være Forstanderskabets nedværdigende Fattighjælp, om det skulde gaa saa vidt. (Det er jo Sagen uvedkommende, at Præsten privat var meget godgørende over for Sofie.)

Hvad værst var: Efter Fraskillelsen, der jo var paatvungen af Kirken, ansaa Emanuel sig for at være uden Forpligtelser mod sin forhenværende Hustru og Datter. Der blev nu anvist de to en Familie, de kunde tage ind hos; der fik de Kosten, mod at Moderen skulde gøre alt Pigearbejde i Huset. Klæder maatte hun selv se at skaffe sig, og det var ikke altid saa let.

Det er en gammel Skik i Sydgrønland, at enhver, der kommer ned til nyfangen Sæl, faar sin Part: et lille Stykke Spæk af Mavepartiet, paa en tre—fire Tommers Længde og en god Tommes Bredde, med Skindet paa. Det spises raat med Hud og Haar og kaldes Tamorassâq: „Tyggebid“, fordi det er saa behageligt at tygge; man kan blive ved at tygge en saadan Tamorassâq en hel Time igennem. Det er meget yndet af Kajakmænd paa lange Fangstrejser; der paastaas, at naar man har en Tamorassâq i Munden, bliver man hverken tørstig eller sulten.

Disse Smaaparter, som hun kunde faa ved at gaa ned til Stranden, naar Fangst bugseredes ind, samlede hun sammen om Foraaret i Klapmydstiden og solgte dem. Paa denne Maade skaffede hun sig nogle Smaaskillinger, som hun anvendte til Tøi; men det kneb selvfølgelig med at faa Pengene til at slaa til, og hun maatte derfor i Reglen nøjes med gamle, aflagte Klæder, som hun lappede sammen.

Skilsmissen havde gjort et dybt Indtryk paa Sofie, og hun hader nu af et oprigtigt Hjerte baade sin Søster og Mand. For Resten har Forholdet til

Søsteren aldrig været godt, da de begge var meget skinsyge.

„„Jeg vil have ham alene for mig!“ sagde jeg til min Søster; men det samme sagde hun naturligvis til mig, og da min Mand i Reglen foretrak mig, fordi jeg var yngre, var min Søster altid ond imod mig,“ forklarede Sofie.

Derfor kan hun ikke tilgive sin Mand, at han svigtede hende. „Tal ikke om den skamløse!“ siger hun, naar man nævner ham. Men paa den anden Side syntes Emanuel heller ikke at være falden ganske til Ro ved Kirkens Afgørelse. Det viser følgende lille Tildragelse, som Sofie fortalte mig:

Engang sidste Vinter, da hun en mørk Aften skulde hente Vand ved det fælles Vandsted, hørte hun Knirken i Sneen bag sig. Da hun vendte sig om, saa hun en Mand komme løbende efter; hun genkendte straks Emanuel.

Hun blev bange, vendte sig om og raabte:

„Nej, nej! Jeg vil ikke mere have noget med dig at gøre!“ Og saa gav hun sig til at løbe, alt hvad hun kunde. Han satte efter hende, skød en Genvej, naaede hende og var ved at gribe hende i den ene Skulder; men hun sprang til Side, snoede sig fra ham og løb videre.

„Vent, vent dog; jeg har noget at sige dig!“ raabte Emanuel.

„Nej, du har ikke mere noget at sige mig!“ svarede Sofie og gav sig nu til at skrige for at paakalde Folks Opmærksomhed. Saa først standsede Emanuel og raabte efter hende:

„Man kan mærke, at det ikke er dig, som gaar med Graaden i Halsen!“

Og siden har han ikke søgt hende .....

Under mit Ophold i Teltlejren fortalte denne Sofie mig efterhaanden hele sin Stammes skæbnesvangre Historie fra de sidste Aar paa Østkysten. Og da jeg saaledes først havde visse Fakta at gaa ud fra, faldt det mig siden ikke saa vanskeligt gennem Spørgsmaal at faa de Oplysninger, jeg søgte.

I de følgende Beretninger har jeg søgt at gaa de originale eskimoiske Fremstillinger saa nær, som det var mig muligt i en dansk Oversættelse.

ÆGTESKABSDRAMAET I LINDENOWS-FJORD

Besuk fortæller.

„Der var en Mand, som hed Oqartaqangitseq, „den tungeløse“, og han boede ved Lindenowsfjord; vi havde dengang Vinterplads ved Nunagssuk lige i Nærheden.

Oqartaqangitseq havde tre Koner: Atarajik, Qiorartoq og Katiaja, og de levede i et stadigt Uvenskab og Jalousi.

En Aften blev Katiaja, den yngste af Konerne, rasende over, at deres Mand ikke vilde ligge ved Siden af hende — han havde nemlig lagt sig hos Atarajik — og saa sprang hun op paa Briksen, nedskar en Remmesæls Urinblære, der var fyldt med Krudt, smed den paa Gulvet, sprættede den op med en Krumkniv og satte en brændende Vægepind til.

Der lød et forfærdeligt Brag. Huset blev sprængt i Luften, og et af de Mennesker, som befandt sig derinde, blev slynget helt ud i Sneen. Alle, som var i Huset, mærkeligt nok paa Katiaja nær, blev aldeles forbrændte, ganske sorte i Kødet, og al Huden var sveden af dem.

Oqartaqangitseq og Atarajik, der havde to smaa Børn, tænkte ikke et Øjeblik paa sig selv, skønt de var de mest forbrændte. De bar deres smaa Børn ud i Sneen og gned deres hudløse Legemer med den bløde Sne; først da de var ved at fryse ihjel, tog de dem igen op til deres Legemer for at aande dem varme.

Huset var ødelagt. De kunde ikke straks komme ind for kvælende Krudtrøg; men efterhaanden som Røgen trak ud, kravlede man ind og tændte Lys. Det viste sig nu, at Atarajik's Krop var fuldstændig afsveden; al Huden var flaaet af. Børnene var bedre, men dog ogsaa stærkt medtagne. I Huset kunde de ikke blive, og allerede næste Dag forlod de Bopladsen i Konebaad og kom op til os.

Men Atarajik maatte de efterlade døende; hun var saa afkræftet, at hun ikke kunde føres ned til Konebaaden.

En Dag samme Vinter var jeg henne for at se paa det ødelagte Hus; der saa uhyggeligt ud og stank endnu af Krudt.

Henne i et Hjørne laa Resterne af Atarajik. Hendes Krop var helt sort; Ravnene havde hakket Øjnene ud paa hende og spist Partiet om hendes Skuldre, saa de hvide Knogler stak frem. Stakkels Atarajik! Ingen havde kastet hende i Havet!

Hendes Mand, som de havde faaet ned til Nunagssuk, fik derimod en anstændig Død. Da de kom med ham, laa han i Bunden af Konebaaden med nogle Skind over sin brændte Krop. Han led forfærdeligt, kunde næsten ikke tale, og man maatte lægge Øret helt ned til hans Mund, naar man skulde forstaa ham.

Han laa nogle Dage i Huset og stønnede af Smerte. Men saa blev han træt til sidst og sagde til sine Koner, at de skulde føre ham til Havet.

De vidste nu, at han ikke vilde leve længere, og saa klædte de ham i Fangstdragt, saaledes som vi plejer at gøre ved Lig. Han vred Ansigtet i Smerte, da de trak Pelsen ned over de dybe Saar; saa bar Konerne ham ud og satte ham paa en Skrænt, der faldt ud i Havet.

Det blæste en Sydvest og var et stygt Vejr; en stærk Brænding brød mod Land.

Man fortæller nu, at han, da han sad sammenkrøben deroppe paa Klippen, havde betænkt sig et Øjeblik, da han saa ned i de brydende Braadsøer.

Da hans Koner saa dette, havde de foreslaaet at føre ham ind i Huset igen. De vilde saa gerne beholde ham som Mand, da han var saadan en god Fanger.

Det blæste, Sneen faldt, og det smaaføg. Manden krympede sig i Trækninger, hver Gang Snefoget strøg ind over ham.

„Nej, jeg vil dog aldrig blive Mand mere!“ havde han sagt, og saa havde han styrtet sig ud i Havet.

Mordersken Katiaja var en mærkelig Kvinde. Hun var høj og smuk med lys Hudfarve. Hun havde Kræfter som en Mand og gik paa Fangst, medens hun var ugift, sammen med Mændene. Hun havde i Reglen flere Hunde end disse.

Jeg husker saa tydeligt en Vintermorgen, hun var gaaet paa Fangst, før det var bleven lyst. Dagen havde neppe gryet, før hun kom kørende hjem igen med en stor „befostret“ Remmesæl paa Slæden. Da var Mændene knapt komne paa Benene; og denne store Sæl (vejer c. 6—700 Pund) havde hun ganske ene trukket op paa Isen.

I Kajak kunde hun ogsaa ro og fange med Harpun; hun var endda heldigere i sin Fangst end Mændene. Ja, hun var en mærkelig Kvinde, morsom at være sammen med, men farlig!

Da hun blev gift, hørte hun op med at gaa paa Fangst. Efter Mordet paa sin Mand og sin Medhustru begik hun endnu et Mord. Det var Ijajup's Enke; jeg kan ikke rigtig huske, hvad hun hed, det var vist Niarajuak.

Enken var ganske uskyldig, men Katiaja beskyldte hende alligevel for at skade sine Landsmænd ved Aandebesværgelser.

Det var Løgn.

En skønne Dag overfaldt Katiaja Enken med en Bøsse. Hun skød, men dræbte ikke Niarajuak, der flygtede i Løb, men faldt, da hun var kvæstet. Og saa lod Katiaja hende ligge blødende ude i Sneen, uden at have slaaet hende helt ihjel.

Men en af Pladsens Kvinder fik Medlidenhed med hende, tog en stor Sten og knuste hendes Hoved.

SAKUA'S DØD

Vi boede dengang paa Fangstplads sammen med min Mands to Brødre, Adam og Christian.

Christian hed dengang Autdârutâ; han var Aandemaner og en hidsig og farlig Mand. Han tog Sakua til Medhustru netop paa den Tid. Sakua var en af dem, der var sluppen levende fra Husbrændingen ved Lindenows-Fjord.

Hun var en rar Pige, og Christian holdt meget af hende; men der herskede dog et underligt Forhold mellem Christian og hende. Til Tider var han stærkt optagen af hende og favoriserede hende paa sin første Kones Bekostning. Til andre Tider forskød han hende og jog hende ud af sit Hus. Han bebrejdede hende navnlig, at hun ingen Børn fødte ham.

Saa en Dag de havde været oppe at skændes, for han pludselig ind paa hende i vildt Raseri og smed hende ud. Hun gik grædende op mod Fjældet lige ved vor Boplads, da Christian griber sin Bøsse og styrter ud efter hende.

Da hun saa ham, standsede hun og vendte sig imod ham.

„Hvad vil du?“ spurgte hun.

„Du er en elendig Kvinde, der ikke kan føde din Mand Børn“ raabte Christian, spyttende af Arrigskab. „Du fortjener ikke at leve.“

Og saa fyrede han paa hende.

Skuddet ramte hende i Brystet uden at dræbe hende.

„Hvorfor gør du dette?“ sagde hun, da hun styrtede om.

Uden Ord og vild af Vrede kastede han sig over hende og slog hende i Hovedet med Bøssekolben; men da heller ikke det hjalp, raabte han paa en lille Dreng, der legede i Nærheden af Huset med en Fuglepil. Drengen bragte ham Pilen, og med den gennemborede Christian hendes Strube, saa at hun endelig døde.

Derpaa flænsede han hende, gennemskar alle Leddene, skilte Hovedet fra Kroppen og kastede det ud i Havet.

Men inden han forlod Liget, udskar han hendes varme Hjerte og spiste det .....

Saa slængte han hende hen paa Jorden, et Stykke fra Fjæren, og lod hende blive liggende der.

Der saa jeg hende, smidt paa Maven ude i Sneen.

Dagen efter forlod vi alle Pladsen paa Fangstrejse.

MORDET PAA KATIAJA

Menneskeblodet havde gjort Christian afsindig; han var ikke rigtig sig selv; det var ikke saa længe efter Mordet paa Sakua, at vi igen kunde mærke, at Christian nu atter havde ondt i Sinde. Han havde talt om, at Katiaja ikke burde leve, hun, som havde myrdet saa mange Mennesker. Og en Dag var det saa, at han gik ind til hende og sagde:

„Gid du en Dag maa faa en smertefuld Død, du, som bilder dig ind, at du alene skal leve!"

Katiaja kom til at skælve over hele Kroppen af Rædsel, for nu vidste hun, at hun skulde dræbes, og at hun kun havde tilbage at vente.

Nogle Dage før et Menneske skal myrdes, plejer man at lade en Ytring falde, som kan lade Ofret forstaa, at det snart skal dø. Dette gør man for at pine sine Fjender med Dødsangst.

Christian havde, allerede kort efter at Katiaja havde sprængt sin Mand og sin Medhustru i Luften, erklæret, at han nok skulde vide at tage Hævn over Kvinden. Vi andre havde saaledes længe vidst, at hun skulde dræbes, men ingen af os havde turdet sige det til hende, saa at hun i Tide kunde flygte til andre Mennesker; thi om nogen sladrer til en, der er udpeget til at dø, maa vedkommende selv dræbes. Saaledes gaar det til, at det er umuligt for en dødsdømt at flygte bort, thi der passes nøje paa.

Katiaja sad i to Dage tavs og sammenkrøben paa sin Briks og skjalv af Dødsangst; man kunde høre, hvorledes hendes Tænder slog i Munden paa hende.

Christians Moder var utrættelig i at ophidse ham til Drabet.

„Dræb hende, hun alene vil jo leve!" gentog hun. Katiaja havde nemlig engang i Vrede sagt, at hun egentlig var den eneste, der fortjente at leve.

Dagen efter at Katiaja havde faaet at vide, at hun skulde dø, gav Christian sig til at raadspørge sine Hjælpeaander. Han gjorde det sammen med Qiorartoq, Katiaja's forhenværende Medhustru. Vi hørte ham tale derinde med sine Hjælpeaander; og Angst greb os, for nu vidste vi, at Katiaja ikke havde langt igen.

Min Mand kom hen til mig, mens jeg stod henne ved Husgangen, og sagde:

„Gaa ud af Huset, for nu kommer Mordlysten over Christian."

Alle gik ud, ingen turde rigtig tale; man gik hvileløst om mellem Husene og for sammen ved den mindste Lyd.

Adam Poulsen, Christians ældre Broder, var sammen med sin Familie rejst bort Dagen før; han vilde ikke være ved Bopladsen, naar Mordet skulde øves.

Med eet stod de alle stille ude i Sneen og holdt Aandedrættet tilbage. Christian havde pludselig afbrudt sin Sang, og vi hørte ham raabe; og hans Stemme lød med en saadan Kraft, at man skulde tro, han var den eneste

levende paa hele Kysten:

„De siger alle, at hun skal dræbes i Dag .... I Dag skal hun dø!“

Saa gik Christian ud og ladede sin Bøsse; og det saa ud, som om en vældig Vrede var bleven Herre over ham. Han løb hen til Katiaja's Hus og kiggede ind ad Vinduet; men han kunde ikke opdage, hvor hun havde gemt sig. Saa gik han ind i Husgangen, men heller ikke herfra kunde han se hende; hun var krøben sammen i et Hjørne af Briksen. Han vilde ikke gaa ind til hende; det var, som om han med eet var bleven bange for hende. Saa gik min Mand, Emanuel, op paa Huset og gav sig til at rive Taget op; han frembragte en Aabning, og derfra kunde de se, hvor hun sad.

Saa løb Christian hen til Vinduet igen og skreg ind til hende i Ophidselse:

„Du bildte dig ind, at du alene skulde leve; derfor dræbte du andre Mennesker. Hør saa, Katiaja! Nu skal du selv dø! Og gid du maa udaande dit Liv med Smerte!“

Katiaja svarede ikke. Christian førte sin Bøsse til Kinden og fyrede fra Vinduet; Skuddet rev Brysterne op paa hende, men hun gav ikke en Lyd fra sig.

Christian og min Mand styrtede ind i Huset og slæbte den døende Katiaja ud.

Inde i en Krog stod Katiaja's lille Datter; hun var vel en fire Aar gammel. Hun forstod ikke, hvad det var, der gik for sig, og gav sig til at skrige, da hun saa dem slæbe af med Moderen.

Uden for Huset skar Christian Liget op og sønderlemmede det, ganske som han havde gjort ved Sakua. Ogsaa Katiaja's Hjerte spiste han; dette gjorde han for at forebygge, at den dødes Aand skulde hævne sig paa ham. Derpaa tildækkede han Liget med nogle Sten.

Da Katiaja nu var dræbt, gik alle rundt og sagde til Morderen: „Qujanaq! Isumangnaeqingigput!“ (Tak! Tak! Nu er hun ude af vore Tanker.) Dette sagde de for at smigre Christian, for alle var bange for ham.

Man bestemte nu, at den myrdedes Datter ogsaa skulde dø. Ingen gad have hende hos sig, ingen gad føde og klæde hende, ingen brød sig om den forældreløse. Den lille Pige hed Katiarajik, omtrent som Moderen.

En Aften, efter at det var blevet mørkt, tog saa en af Kvinderne Katiarajik ved Haanden og førte hende ud mellem Fjældene et Stykke fra Husene og efterlod hende der, for at hun kunde omkomme af Kulde eller af Sult.

Stakkels lille Katiarajik! Inde i Huset kunde vi høre hende skrige, og hun raabte paa sin Moder. Hun skreg sig hæsere og hæsere, og saa til sidst blev der stille; vi troede, at hun endelig var gaaet vild i Fjældene i den mørke Nat.

Men saa var det, at Døren med eet sprang op; den lille havde fundet hjem, og nu stod hun der paa Gulvet, rystende af Angst og Kulde.

Der blev et Øjeblik stille i Huset; saa sprang Qitsuala — hun er nu døbt

og bor her ved Handelsstedet — op fra Briksen, greb den lille Pige ved Armen og førte hende ud igen.

Et Stykke fra Husene knuste hun Katiarajik's Hoved mod en skarp Sten og lod hende blive liggende ude i Sneen …

Dette skete om Vinteren; ud paa Foraaret brød alle op og rejste ned til Vestkysten for at lade sig døbe.“

AVIAJA OG HANS SLÆGT

En Aften efter Mørkets Frembrud var jeg gaaet en Tur til Fjælds sammen med Puarajik, i Daaben kaldet Henrik, en ung Mand paa 19 Aar.

Det havde Dagen igennem blæst en stiv Norden med Dis og Regn, men henimod Aften var Solen kommen frem, og Vinden var løjet af. Det var svært at finde Vej i Mørket, og vi plaskede gentagne Gange ud i Vandpytter, vi ikke kunde se. Det var en dejlig Aften! Et bredt Nordlysbælte skød frem over Baggrundsfjældene og kastede et flakkende Skær ud over det dønende Hav.

„Det er de døde, der spiller Bold“, sagde Henrik om Nordlysene. „Man siger, at de løber omkring deroppe uden Bukser paa ..... Se, hvor de farer af Sted!“

„Aa, man har det saa trygt her mellem de kristne,“ vedblev den nydøbte Henrik, „for her gaar man da ikke i den stadige Uro for at blive myrdet. Jeg var aldrig rigtig sikker paa Østkysten, jeg var jo faderløs. Det var stygt med alle de Mord; naar de først begyndte at myrde, blev de helt afsindige.

Der var engang en Morder, der gav sig til at drikke sit Offers Blod; han spiste Tangplanter dertil. Til sidst lykkedes det ham virkelig at tømme Liget.

Jeg gik altid og var bange for Christian derovre. Ganske vist — det var jo min Fader, som havde oplært ham til Aandemaner; men alligevel — man kunde jo ikke vide ...

Nu skal du høre, hvorledes en hel Familie blev udryddet i Løbet af en Vinter:

Oqartaqangitseq havde mistet flere Børn, der var døde af Sygdom lige efter hinanden. Han var en stor Aandemaner og holdt i den Anledning Aandebesværgelser; og hans Hjælpeaander fortalte ham, at det var en Mand paa Pladsen, Aviaja, der havde røvet hans Børns Sjæle.

Oqartaqangitseq myrder derpaa Aviaja, og Christian var ham behjælpelig.

De sønderskar som sædvanlig Liget, puttede Hovedet i en Kajakblære og kastede det ud i en Sø. Resten af det sønderlemmede Legeme blev dækket til med Sten.

Men Øjnene havde de skaaret ud af Hovedet, og gamle Perujuvatsiak, Christians Moder, havde dem hele Vinteren igennem i sin Vægstenslampe. Det var for at blinde Sjælen, hvis den skulde ville hævne sig .....

Aftenen efter Mordet kommer Aviaja's Kone fortvivlet og spørger efter sin Mand; hun vidste intet om det, der var sket.

„Han er vist myrdet!“ raabte hun grædende ind ad Vinduet og løb saa sin Vej for at søge efter ham. Først ud paa Natten kom hun jamrende tilbage; nu havde hun fundet ham ....

Og saa lukkede hun sig inde i sit Hus sammen med sine seks Børn for at

sørge.

Vi boede dengang ved Anoritôq; det var langt ud paa Efteraaret, da Aviaja blev myrdet. Hen paa Vinteren udbrød der Hungersnød paa Pladsen; Sydvest, Sydvest, Sne, ingen Fangst! Vi maatte æde vore Kajakskind, og et Bjørneskind, som ellers var hengemt som Handelsvare, blev sønderskaaret og spist.

Aviaja's Enke kunde ikke klare sig Sultetiden igennem. Ingen af de andre hjalp hende og hendes seks Børn, — nej, det er sandt, det mindste af Børnene havde hun dræbt kort efter Mordet; hun knuste det lille Barns Bryst mod en Sten og begravede det hos Faderen.

Da Konen indsaa, at de maatte komme til at dø af Sult inden ret længe, foretrak hun at dræbe sine Børn og sig selv. De var allerede dengang stærkt medtagne af Sult og havde svært ved at rejse sig. De to ældste, de var næsten voksne, styrtede sig selv ud i Havet, da Moderen bad dem om det; de andre maatte Moderen kaste ud.

Ja, og saa var der den yngste lille Søn, han løb selv ned til Stranden; han var den, der var mindst medtagen af Sult, fordi de ældre stadig havde givet ham Mad af deres Rationer.

Moderen forklarede ham nu, at han skulde ned til de døde, der levede uden Nød og uden Sorger under Havet; han skulde blot springe ud i Søen, saa skulde Moderen følge efter.

Det gjorde Drengen og druknede.

Men Moderen selv gik op paa en Klippe, vendte Ryggen mod Havet og kastede sig ud ....

Saaledes døde Aviaja og hele hans Familie.“

— — — Henrik har fortalt sin Oplevelse; vi sidder nu hver paa sin Sten og tier.

En Mand skyder frem gennem Mørket og bliver staaende paa en Fjældkam. Han har ikke set os og raaber vore Navne.

Det var Christian, der kom for at byde os til Maaltid paa friskfanget Sæl .....

AANDEMANEREN AUTDARUTA

Mærkeligt nok havde jeg læst om Christian, før jeg selv traf ham; i et lille Missionsblad havde jeg set et Par Linier, som gav mig Lyst til selv at lære ham at kende.

I en Dagbog, hans Præst havde ført under Daabsforberedelserne, stod skrevet under en Dato, jeg ikke længere husker:

„Undertiden overfaldes jeg af en uforklarlig Uro, naar jeg skal læse med Christian. Jeg har somme Tider en Følelse af, at det er den skinbarlige Satan, jeg har for mig.

Da jeg i Dag skulde hen at undervise Hedningerne, blev jeg igen greben af denne Angst for at staa Ansigt til Ansigt med Christian; og jeg maatte lade dem vente, medens jeg gik ned til Havet for i Ensomhed at styrke mig i en Bøn til den almægtige Gud.“

Tilfældet førte mig sammen med denne Christian, og gennem nogen Tids Samvær lykkedes det mig at vinde hans Fortrolighed.

Men helt klar over ham blev jeg dog aldrig. Hans Øjne gjorde mig altid usikker.

Kun hos anskudte Rener mindes jeg at have set dette sky, fortvivlede Blik!

Der kunde pludselig over hans Ansigt fare en Trækning, der gav ham en mærkelig Lighed med et træt og tæmmet Rovdyr .....

Og saadan forholdt det sig vel ogsaa. Den hjerteløse Drabsmand var en Dag bleven skræmt af sine egne Handlinger; og nu var han tæmmet, — hvad enten det var Præsten eller hans egne Handlinger, der havde avet ham ...

Før jeg forlod Distriktet, fik jeg Lejlighed til at foretage en Rejse sammen med Christian. Rejsen strakte sig over en Maaned, og Christian, som imidlertid havde sluttet sig stærkt til mig, vilde endnu have fulgt mig, hvis han ikke var bleven saa stærkt angreben af Fnat, at han maatte lade sig indlægge paa Sygehuset i Julianehaab.

Vi boede en Tid lang alene paa et Kirkeloft, og navnlig i den Tid fik vi talt meget sammen.

Christian havde jo paa Østkysten været Aandemaner, og naar han talte om den Tid, fik jeg det bestemte Indtryk, at han endnu troede paa Eksistensen af visse overnaturlige Kræfter og Væsner, som han kunde tvinge ind under sin Vilje. Over for mig havde han ingen som helst Grund til at lyve; tvertimod var han som nydøbt interesseret i at slaa en Streg over sin Fortid.

Han fortalte mig følgende om sin Uddannelse som Aandemaner:

„Da min Fader var død, gik jeg ofte ud paa Vandringer; jeg gik lange Ture i Fjældene, fordi jeg følte, at jeg var bleven alene. Det var paa de Tider, da Stenurterne vokser frem, og jeg plukkede dem til Spæksyltning

for Vinteren.

En Dag oppe mellem Fjældene hørte jeg nogen bryde ud i Sang; jeg søgte, men fandt ingen Mennesker.

Hvorfor mon jeg skulde høre denne Sang? tænkte jeg ved mig selv og gik hjem.

Den næste Morgen mod Dag gik jeg igen op mod Fjældene, og da hørte jeg det samme; der var nogen, som brød ud i Sang.

Hvorfor hænder det mon mig? tænkte jeg. Samtidig ser jeg to Mænd komme hen imod mig. Det var Indlandsboer.

„Vi havde ondt af dig, fordi du var faderløs; derfor kommer vi for at hjælpe dig,“ sagde de, og saa blev de mine første Hjælpeaander. Jeg begyndte nu at blive Aandemaner, men talte ikke om det til nogen. Aaret efter flyttede vi Syd paa; det var paa de Tider, da Smaafuglene kommer, og vi tog Land sammen med en gammel anset Aandemaner. Han kunde ikke staa oprejst paa sine Ben og kunde kun gaa ved at stive sine Laar af med Armene. Han kunde ikke selv bære sin Kajak op og ned, og det kom jeg saa til at hjælpe ham med.

En Dag kommer han og siger til mig:

„Rejs med mig Øster ud, saa skal jeg lære dig noget; du kan nok trænge til Hjælp, du lille faderløse.“

Saa rejste vi sammen, og han fortalte undervejs, at han vilde gøre en stor Aandemaner ud af mig. Inde i en Fjord gik vi paa Land lige ved en Hule, og den gamle lagde sine Klæder og krøb derind. Og han bad mig lægge nøje Mærke til, hvad der nu vilde hænde. Jeg laa skjult et Stykke derfra og ventede. Det varede ikke længe, før jeg saa en stor Bjørn komme svømmende, kravle paa Land og nærme sig Aandemaneren. Den kastede sig over ham, maste ham Led for Led og aad ham. Derpaa kastede den ham op igen og svømmede bort.

Da jeg nu kom hen til Hulen, laa den gamle og stønnede. Han var meget medtaget, men kunde dog selv ro hjem. Paa Hjemvejen fortalte han mig, at han, for hver Gang han lod sig æde levende af Bjørnen, fik større Magt over sine Hjælpeaander.

Nogen Tid efter tog han mig igen ud paa en Rejse, og det var, for at jeg selv kunde blive spist af Bjørnen; det var nødvendigt, for at jeg skulde blive til noget. Vi roede af Sted og kom frem til Hulen; den gamle bad mig om at tage Tøjet af, og jeg var unægtelig noget uhyggelig til Mode ved Tanken om, at jeg nu skulde ædes levende.

Jeg havde ikke ligget længe, før jeg hørte Bjørnen komme; da skælvede jeg af Angst. Den kastede sig over mig og knaste mig Led for Led, men mærkeligt nok gjorde det slet ikke ondt; først da den bed mig i Hjertet, gjorde det forfærdelig ondt.

Fra den Dag af følte jeg, at jeg beherskede mine Aander. Jeg fik nu mange nye Hjælpeaander, og ingen Fare kunde længere true mig, fordi jeg altid var beskyttet.

Engang havde jeg været ude paa Kajakfangst langt til Søs og kom bugserende med en stor Remmesæl indefter mod Land; intet anende roede jeg langsomt fremefter. Havet laa ganske stille. Da bliver jeg med eet omringet af mange Kajaker, og jeg saa, at en Konebaad kom roende hen imod mig.

„Vi skal have baade Mand og Remmesæl op i Konebaaden!“ raabte de, og straks lagde de sig op ad min Kajak og begyndte at løsne Sælens Bugserline.

Jeg havde lagt Aaren ned og ventede blot paa, hvad der vilde ske, for over for saa mange var det jo umuligt at forsvare sig.

Da opstod der lige med eet et stort Røre blandt de fremmede Kajaker; de hørte til Ildfolket, der bor i et Land, som skal ligge inde mellem Havet og den faste Jord.

Ildfolkene begyndte at flygte, og da jeg skulde til at se nøjere til, saa jeg, at de var forfulgte af en Kajak, der havde et besynderligt Udseende. Forstavnen paa den var formet som et Gab, der stadig aabnede og lukkede sig; og var Modstanderne ikke hurtige i Vendingen, blev de ganske simpelt klippede over. Jeg tror, at Konebaaden og alle Kajakerne gik til Bunds i Havet, for med eet var de borte. Det er en Egenskab, Ildfolkene har; pludselig kan de vise sig, men lige saa pludselig kan de forsvinde igen.

Senere kom Manden med Dragen i sin Stævn tilbage til mig og fortalte mig, at han selv hørte til Ildfolket, men at han blot havde hjulpet mig, fordi han vidste, at jeg var en stor Aandemaner. Siden blev han min Hjælpeaand.

Jeg fik senere flere Hjælpeaander af Ildfolket; og de var mig ofte til stor Hjælp, særlig naar jeg blev overfalden af Storm eller Uvejr. Da jeg bestemte mig til at rejse til Vestkysten for at lade mig døbe, aabenbarede de sig for mig og raadede mig fra. Men jeg gjorde alligevel, hvad jeg vilde. Siden har de ikke vist sig for mig, fordi jeg forraadte dem ved min Daab.“ — — —

Om Aftenen, naar vi havde faaet tændt vor lille Tranlampe, sad han saa og fortalte mig Sagn og mærkelige Eventyr fra Østkysten. Det rygtedes snart paa Bopladsen, hvad det var, vi havde for, naar vi nægtede os hjemme, Christian og jeg, til de hyppige Maaltidsinvitationer ud paa Aftnerne.

Det rygtedes, at Christian fortalte Sagn, og det varede ikke længe, før alle Pladsens gamle og unge samledes uden for vort Loft for at lytte. De fik Lov til at komme ind, og nu kom der god Fart over Christians Fortælling. Han lod sig inspirere af de lyttende Klynger rundt om i det store halvmørke Rum, og stort Udbytte havde jeg selv af at faa gennemgaaet hele Sagnhistorien paa denne underholdende og illustrerende Maade.

Christian holdt mest af at fortælle Dyrefabler, de morede ham selv mest, og jeg skal her gengive nogle, der alle handler om Ravnen. Christian kom altid til at le, naar han bare saa en Ravn, og han plejede ofte at raabe efter den, som f. Eks.: „Naa, din gamle Lurifaks, hvad er det nu for en Gavtyvestreg, du har for?“ Og naar Ravnen skreg, brølte han efter den:

„Nej, mig skal du ikke faa til at hoppe paa dine Løgne!“

Jeg skal genfortælle nogle af disse Ravnefabler:

DA RAVNENE KUNDE TALE.

Der var engang i gamle, gamle Dage en Tid, da Ravnene kunde tale.

Men der var det mærkelige ved Ravnenes Sprog, at Ordene havde omvendt Betydning: Naar de vilde takke, skældte de ud; og saaledes sagde de altid det modsatte af, hvad de mente.

Men da de saaledes var fulde af Løgn, var der engang en gammel Mand, som tryllede Talens Gave fra dem, og derfor kan Ravnene kun skrige.

Men deres Natur beholdt Ravnene dog, og de er den Dag i Dag fulde af Vredagtighed, Løgn og Tyvagtighed.

RAVNEN OG ØMMERTEN.

Ved du, hvorfor Ravnen bare er sort, saa kedelig sort? Det skylder den sin Stædighed. Nu skal du bare høre:

Det var i de Tider, da alle Fugle skulde have deres Farve og Mønster i Fjerene. Saa mødtes Ravnen og Ømmerten og blev enige om at smykke hinanden.

Ravnen tog først fat og tegnede Ømmerten sort med smukke hvide Mønstre.

Ømmerten, som syntes, at det var smukt, gjorde Gengæld og tegnede Ravnens Dragt ganske som sin egen.

Men da blev Ravnen vred og fandt sit Mønster hæsligt; og Ømmerten, som blev ærgerlig over Ravnens Vrøvl, klattede den sort over det hele.

Ser du, saaledes gik det til, at Ravnen blev sort.

RAVNEN OG GAASEN.

En Ravn forelskede sig i en Gaas og vilde gerne have hende til Kone, men Gaasen vilde ikke.

„Du er for tung en Flyver,“ sagde den, „du vil ikke kunne følge os, naar vi drager bort over det store Hav; der findes ingen Steder, hvor du kan hvile dig; bliver du træt, vil du drukne.“

Men Ravnen var stædig og forelsket.

„Der findes i Verden intet, som kan trætte mig,“ sagde den vigtigt. Og saa endte det alligevel med, at Gaasen gav sig og blev Ravnens Kone.

Naar Ravnen favnede den for ømt, plejede den at sige:

„Gør ikke saa ved mig. Jeg vil komme til at holde for meget af dig, og Sorgen vil da blive saa tung, naar jeg dog engang skal miste dig paa vor Fart over det store Hav.“

„Vær ikke bekymret,“ sagde Ravnen selvbevidst, „intet i Verden kan trætte mig!“

Og saa favnede den bare igen.

Da den Tid nærmede sig igen, at Gæssene skulde trække bort, bad Gaasen sin Mand, om han dog ikke nu vilde hvile sig nogle Dage, saa at han kunde være rigtig udhvilet, naar de skulde rejse.

„Uvirksomhed alene trætter mig!“ sagde Ravnen vigtigt og fløj blot meget mere omkring.

Saa endelig en Dag trak Gæssene bort, og Ravnen fulgte med.

Da de kom til Landets yderste Spids og skulde til at sætte over det store Hav, sagde Gæssene til Ravnen:

„Hvil dig nu paa Næsset der, at du ikke skal blive træt, naar du skal sætte over det store Hav.“

Og selv satte Gæssene sig for at hvile sig.

„Intet i Verden kan trætte mig!“ sagde Ravnen selvbevidst og fløj om i Luften, medens de andre hvilede sig.

Saa lettede Gæssene og fløj ud over Havet. Men da de var komne Halvvejen, begyndte Ravnen at blive usikker i sin Flugt; den slog somme Tider ganske vildt med Vingerne og var lige ved at styrte i Havet. Men endnu kunde den ved Vingernes Hjælp lade sig føre til Vejrs igen.

De var komne over Halvvejen og havde ikke langt til Land, da Ravnen gav sig til at raabe om Hjælp. Den var dødtræt og kunde ikke mere.

Hans Kone og en anden Gaas satte sig nu paa Havet og bredte den Vinge, der vendte ud til Sidemanden — venstre for den ene og højre for den anden — ud, saaledes at de dannede en Bro, hvor Ravnen kunde hvile sig.

Der satte Ravnen sig.

Men den var træt og tung, og da den havde siddet der lidt, faldt den igennem; ikke lige med eet, men ganske langsomt, lidt efter lidt; først Fødderne — saa gik Vandet den til Hoften — saa til Livet — saa til Halsen —

saa til Skægget — —. Konen havde faaet ham hen til et Stykke Nyis, hvorpaa han hvilede Hagen, medens hun grædende søgte at holde hans Hoved oppe.

Men Ravnen var for tung: Isen brast, og en Mængde Bobler steg i Vejret, da Ravnen sank.

Og saa fortsatte Enken grædende sin Vej, alene med de øvrige Gæs.

Da Ravnen sank, viste den sig for en stor Angakok, som netop manede Aander, og for ham fortalte den sin Historie.

Den fortalte, at den havde været gift med en Gaas, og at den var druknet paa Vej over det store Hav.

Angakoken fortalte siden Historien til Menneskene, og derfra har vi den.

Det er selvforstaaeligt vanskeligt at gengive eskimoiske Sagn paa Dansk. De Midler, der anvendes i disse for at skabe Virkning og vække Latter, er saa ganske forskellige fra dem, vi ellers er vante til, at man i en Oversættelse let løber Fare for at virke raa just der, hvor der for Eskimoer ligger en Pointe.

Man maa vel erindre, at det, der af de forfinede Kulturmennesker opfattes som stødende Raahed, ingenlunde virker saaledes paa Eskimoen, hvis naturlige Ligefremhed lader ham fuldstændig uforstaaende over for det, vi kalder en Sjofelhed. Man kan tale højt om det, uden at det bliver uanstændigt.

Endelig er Sagnene beregnede paa at skulle høres, ikke læses; og en god Fortæller formaar at lægge saa meget Liv i sin Fremstilling, sin Mimik, at blot det at betragte ham bliver en Nydelse.

Jeg har dog ment i denne Sammenhæng yderligere at burde give nogle af Christians Sagn, valgte i Flæng, baade fordi de bedre end Skildring giver et Indtryk af vor Underholdnings sære Art — paa Kirkeloftet — og fordi de saa drastisk giver Udtryk for Eskimoernes frodige Fantasi.

Saaledes bliver de Drømme, der undfanges i Kulde og Vintermørke, saaledes arbejder Hjærnen deroppe, naar de for en Aften slipper Tanken om Madstrævet for at korte de Nætter, der er for lange til at soves ud …

DRENGEN, SOM FOR TIL GENFÆRDENES LAND.

Der var engang en Dreng, som hed Qalanganguase; hans Forældre boede ved et stærkt Strømsted. En Dag spiste de Tang og døde deraf. Saa var der kun en Søster til at passe paa Qalanganguase; men det varede ikke længe, før ogsaa hun døde, og saa var der kun fremmede Mennesker til at passe ham.

Qalanganguase var ganske kraftesløs, hans Underkrop var død; og saa en Dag, da Folkene tog ud paa Fangstrejse, blev han ene tilbage i Huset. Han sad ganske alene, da han med eet hører en Lyd. Bange blev han, og med stort Besvær slæbte han sig ud af Huset og gik ind i et andet ved Siden af; og der gemte han sig inde bag Skindtapetet. Her sad han nu gemt, da han atter hørte Støj, og saa traadte der et Genfærd ind.

„Ai! Her er Mennesker!"

Genfærdet gik hen til Vandspanden og tømte Øsen to Gange.

„Tak, at jeg, som tørstede, fik Drikke! Dengang man var Jordboer, plejede man at drikke saaledes," sagde Genfærdet og gik ud.

Drengen hørte nu sine Bopladsfæller komme og samles uden for Huset, og de begyndte at kravle ind gennem Husgangen.

„Qalanganguase er her ikke," sagde de, da de kom ind.

„Jovel er han saa," sagde Drengen; „jeg har gemt mig herinde, da et Genfærd kom ind. Det drak af Vandspanden."

Da Folkene skulde se til Vandspanden, var den halvt fyldt af Lus; alt i den var i Bevægelse.

Siden hændte det igen, at Folkene tog paa Fangstrejse, og saa blev Qalanganguase igen alene tilbage. Han sad der ganske alene i Huset, da Vægge og Støtter med eet begyndte at ryste, og en Mængde Genfærd faldt ned i Huset, det ene efter det andet; og det sidste genkendte ham; det var hans Søster, der for nylig var død.

Midt paa Gulvet begyndte nu alle Genfærdene at lege; de brødes, de fortalte Historier og lo i eet væk.

I Begyndelsen var Qalanganguase bange for dem, men til sidst blev de ham en behagelig Tidkort i Natten, og først da man begyndte at høre de kommende Bopladsfolk, for de ud af Huset.

„Vogt dig vel for at sladre! Saa vil din Underkrop faa Kræfter, og intet skal mere være dig umuligt!" sagde Genfærdene, og en for en faldt de ud af Husgangen. Kun Qalanganguase's Søster kunde ikke komme ud; det var, fordi hendes Broder havde passet hendes lille Barn, havde rørt ved det. Og Folkene var lige ved Husgangen, da hun endelig faldt ud, Søsteren. Man fik lige set Skyggen af et Par Fødder.

„Aj, hvad var det? Det var, som om jeg saa et Par Fødder forsvinde der," var der en, der sagde.

„Ja, nu skal I bare høre!" sagde Qalanganguase, som allerede var

begyndt at komme til Kræfter. „Her har været fuldt af Mennesker, og hele Natten kortede de for mig, og nu, siger de, skal jeg begynde at blive rask.“

Næppe havde Drengen sagt dette, før Kræfterne atter langsomt forlod hans Legeme, der nu som før levede ved Aanden.

„Man vil udfordre Qalanganguase til Sangkamp!“ hørte han dem sige, som han laa der. Og saa bandt de Drengen fast til Husstolpen og lod ham svinge frem og tilbage, alt medens han forsøgte at slaa paa Trommen. Siden gjorde Folkene sig rejseklare og tog ud paa Sangkamp, men den lamme Dreng lod man blive tilbage i Huset. Der laa han ganske alene, da hans Moder, som længst var død, kom ind sammen med hans Fader.

„Hvorfor er du alene?“ spurgte de.

„Jeg er jo lam,“ svarede Drengen; „og da mine Bopladsfæller tog ud paa Rejse for at udfordre til Sangkamp, maatte jeg blive tilbage.“

„Rejs med os!“ sagde Forældrene.

„Ja!“ sagde Drengen.

Og saa førte de ham ud og bragte ham til Genfærdenes Land og Hus, og saaledes blev Qalanganguase selv et Genfærd.

Man fortæller, at Qalanganguase blev til en Kvinde, da han forvandledes til et Genfærd. Men hans Bopladsfæller fandt ham aldrig siden. — — —

DE TO BRØDRE.

Der var engang to Brødre, som hed Ilimageq og Poulineq. De havde en Moder og en Søster.

Poulineq var en stor Aandemaner, og han havde sig en Kone.

En Dag gav han sig til at flaa de Sæler, som han hele og uflænsede havde hengemt til Vinteren; han var bleven bange for, at Haarene skulde falde af.

Moderen saa ham flænse dem og gik hen og sagde til Datteren: „Hent et Hoved til mig, jeg vil koge det.“

Datteren gik hen og sagde det til sin Broder, men han svarede:

„Nej, det er Sæler, som jeg har gemt til Vinteren.“

Og det sagde Søsteren saa til sin Moder.

„Hvor mon han nu tænker at drage hen,“ sagde Moderen, „siden han vil have Kødoplag liggende til os?“

Og saa gik hun ud og afskar selv et Hoved; det var oven i Købet det største, hun havde søgt ud.

Det fortælles, at Poulineq's Kone havde vendt sig mod en gammel Pebersvend. Ham levede hun hos, naar hendes Mand var paa Fangstrejser. Naar han ude paa Havet kom roende indefter, saa han dem ofte gaa sammen inde paa Land. Pebersvenden selv havde ingen Kajak, men han var stærkere end andre der paa Pladsen.

Endelig skete det, at alt vendte sig mere og mere mod Vinteren, og saa var det Vinter en skønne Dag.

En Vinteraften i de Tider, da Mørket faldt tæt om Landene, gik Poulineq ud og kaldte sine Bopladsfæller sammen.

„Jeg vil foretage en Aandeflugt!“ raabte han.

Saa kom de alle for at høre, og Poulineq begyndte at besværge sine Hjælpeaander.

Med eet gav han sig til at lette paa sig, flyve op i Vejret, og da han var kommen saa vidt i sine Besværgelser, sagde han til sin Kone:

„Naar jeg nu er kommen ud, kan I to jo ligge sammen!“ Og efter disse Ord for han ud af det ene Vindueshjørne.

Han fløj indefter mod Land, og han kom videre og videre fremefter og fik et stort Fjæld i Sigte, et Fjæld med en Syltinde. Han dalede lige ned paa Tinden og hvilede sig paa den med sin ene Fod, idet han snurrede rundt.

Han saa nedefter, og se: et Hus fangede hele hans Opmærksomhed. Han stirrede derned og kunde se, at en Kvinde stod paa Gulvet og flænsede. Ved Siden af hende stod en af de enligt vandrende (Piger) og ventede. Han lettede og sprang derned.

„Aa, jeg synes, det slog Gnister lige her ved Siden af!“ sagde Konen.

„Ja, hvem kan det være?“ svarede Manden.

Og den unge Kvinde, som var deres Datter, blev bange, men hendes

Forældre gav sig til at mane Aanderne.

„Tja, det kunde jo være en Hund,“ sagde Manden, da han var færdig, og den unge Kvinde var atter rolig og tog Spækket for at bringe det ud af Huset. Da hun kom ud, kastede Poulineq sig over hende og greb hende bagfra.

„Her er han! Det er en Mand!“ skreg Pigen.

„Gaa ind og hent et Par Bukser til mig!“ sagde Poulineq.

Naar de flyver gennem Luften, er de altid nøgne.

„En Mand uden Bukser! Han beder om Bukser!“ raabte Pigen.

Saa kom de ud med Faderens Bukser, der var saa store, at de gik ham helt op til Brystet. Dem trak han paa og gik ind.

Og Poulineq tog den unge Pige til Kone og blev hos dem. — — —

Men imedens sad hans Husfæller og Landsmænd og ventede paa ham.

Endelig blev det lyst. Da Dagen for anden Gang rejste sig over dem, skiltes de og gik.

Ilimageq faldt i Sorg, da hans Broder ikke kom hjem, og det endte med, at han gav sig til at mane Aander.

En Dag begyndte ogsaa han at flaa Skindene af de Sæler, han havde gemt for Vinteren, og det samme hændte:

Man kom ud og bad ham om et Hoved.

„Det er Forraad for Vinteren!“ sagde han.

Hans Søster fik Taarer i Øjnene og gik ind.

„Hvorfor græder du?“ spurgte Moderen.

„Han svarer, at det er Vinterforraad!“

„Det er jo det Svar, som plejer at gaa forud for deres Forsvinden,“ sagde Moderen og begyndte ogsaa at græde.

Endelig skete det, at alt vendte sig mere og mere mod Vinteren, og saa var det Vinter en skønne Dag.

Og det hændte, at Ilimageq ligesom sin Broder i de Tider, da Mørket faldt tæt om Landene, gik ud og kaldte Bopladsfællerne sammen.

„Jeg vil foretage en Aandeflugt,“ sagde han.

Bopladsfællerne kom, og Lamperne slukkedes. Han begyndte nu at hæve sig i Vejret og for som Broderen ud af et Hjørne i Vinduet. Og han fulgte sin Broders Vej ind i Landene. Broderens Bane i Luften var som en stor, udspilet Tarm, som Vinden blæste igennem. Endelig fik han Syltinden i Sigte og satte sig der. Han saa ned og sagde:

„Ikke troede jeg længere, at der var noget Gensyn for os; jeg, som troede, at han var død!“

Og da han lod sine Øjne falde nedefter, saa han Broderen sidde afklædt i et Hus og gnave af en Bjørnefod. Han lettede og sprang lige ned foran Broderen.

„Aj, der var noget, der slog Gnister her lige ved Siden af!“ sagde Broderkonen.

„Nu skal jeg engang gemme mig, saa kan du jo søge efter mig,“ sagde

Manden, der vidste, at Broderen var kommen. Og saa gik han ud og gemte sig, og Konen gav sig til at søge efter ham. Hun hørte noget tale fra en Fjældspalte, men hun saa intet og gik ind.

De to Brødre talte nu længe sammen.

„Naar Foraaret kommer, skal jeg besøge jer!“ sagde Poulineq. „Jeg skal tage min Kone med og komme paa Slæde. En Dag, naar en Falk kredser over dit Hoved, skal du søge Land, og da skal jeg komme til dig!“

Derpaa for Ilimageq hjem.

Da Foraaret kom, rejste han ud til Egne, hvor Isen laa jævn, for at fange og for at afvente Broderens Komme. Der var aabent Vand lige ud for Land, men inde i Fjorden laa Isen, og han spejdede ofte efter kommende Slæder.

En Dag var han ude i Kajak, da en Falk begyndte at kredse over ham. Han sagde intet, men vendte Kajaken og roede indefter. Han roede og kom ind til den faste Is. Der lagde han til og gik op.

„Man kan vel forsøge at tage en Sæl,“ sagde han til sig selv og gik ud paa Isen. Han gik indefter mod Land, smed sig til sidst lige ned paa Isen og gav sig til at se efter sin Broder.

Oppe paa Bræen fæstnede hans Opmærksomhed sig ved noget sort. Landet var saaledes formet, at der mellem to Fjælde var en Bræ, der løb lige ud paa Isen. Den lille, sorte Prik kom nærmere ned paa Isen, og se: en Slæde kørte lige løs paa ham.

Det var hans Broder og dennes Kone. Konen bar et lille Barn paa Ryggen. Slæden var lige i Nærheden, da han rejste sig op. Hundene havde faaet Færten af ham, og han rejste sig i Flugt hen over Isen.

Da hans Broderkone saa ham, blev hun bange og satte Foden saa voldsomt i Isen foran Slæden, at den standsede, og Hundene faldt bagover.

„Jamen det er jo min Broder, som vi skal besøge!“ sagde Manden.

Og da faldt Konens Frygt.

Nu rejste de sammen videre, og Ilimageq gik foran og viste Vej.

„Se, Ilimageq kommer sammen med fremmed Følge,“ sagde Folk, da de nærmede sig Land. Og fra alle Huse styrtede Folk ud, og de fremmede kørte op paa Land og kom ind i Husene. De sad endnu og spiste, da Poulineq's forhenværende Kone kom ind.

„Der var noget tørret Kød, som du skulde komme ud og spise,“ sagde hun.

„Man er mæt!“ sagde Poulineq.

Morgenen kom, og Aftenen fulgte paa.

Atter kom hans tidligere Kone ind og sagde:

„Det tørrede Kød laa til dig, skulde jeg sige!“

Ja, saa rejste han sig og fulgte med hende. De kom ind i Huset.

„Sæt dig her!“ sagde Konen og kælede for Pladsen ved Siden af sig med Haanden.

Han satte sig, og hun gav ham det tørrede Kød.

Han havde sin Kone og sit Barn med sig.

Nu peger hans forrige Kone paa sin lille Taske til Syringe; der laa noget deri, som lignede et Stykke Tørv til at tænde op med. Det tog hun og gav til Barnets Moder og sagde:

„Giv dog endelig det lille Barn noget at spise!“

Og Moderen tog det, og Barnet spiste.

Og lige efter skete det, at Moderen faldt i Afmagt, og Barnet døde.

Faderen tog Barnet, skar det op og sønderlemmede Liget for at finde Dødsaarsagen. Men han fandt intet, og de førte Barnets Lig ud.

Men nu døde ogsaa Moderen, og atter tog Poulineq sin Kniv og skar hende op.

Men saa kom Broderen til og sagde:

„Lad mig søge!“

Fra hendes Strube borttog han et Stykke tørret Kød, og hun levede op igen.

Da hun atter var bleven levende, fik hun meget Hastværk, nu da hendes Barn var dødt, og hun sagde til sin Mand:

„Lad os rejse hjem!“

„Ja,“ sagde Manden og samlede sine Hunde, og Folk kom ned til deres Slæder, da de rejste.

Men før Manden rejste, halede han sin højre Fløjhund ind, spændte den fra og sagde til den:

„Anden Hævner faar jeg vel ikke; gaa du op og dræb det forbandede Ægtepar!“

Som et Nordlys's farende Skygge styrtede alle Mennesker ind gennem Vinduer og Husgange for at gemme sig.

Hunden var stor, først kunde den hverken komme gennem Vindu eller Husindgang. Endelig pressede den sig dog ind.

Alle Mennesker havde samlet sig i et Hus og havde kastet sig over hinanden i Rædsel. Men Hunden, som ikke vilde dræbe uskyldige, bøjede sine Kløer opefter og rodede op i Menneskebunken.

Ja, ganske rigtigt! Allerunderst laa de!

Først bed Hunden sig fast i hendes Bryster og rev dem op, helt ned i Underlivet. Hun gav ikke en Lyd fra sig.

Derpaa sprang Hunden ud og kastede Brysterne op for sin Herre.

„Fik du dem begge to?“ spurgte Manden.

Hunden vendte ham blot Ryggen og for op mod Konebaaden paa Stilladset, hvor Manden havde gemt sig.

Et Øjeblik efter kom Hunden tilbage og kastede Mandens Testikler op foran sin Herre. Fra Pebersvenden hørte man ingen Lyd.

Saa spændte Manden sine Hunde for og kørte bort. — — —

FJÆLDKLØFTEN, SOM LUKKEDE SIG.

Et stort Fjæld. Midt paa det en Kløft. I Kløften en Dal. I Dalen et Hus.

Mange Børn legede i Kløften, og med dem var en Kone, der bar et Barn paa Ryggen. Det var den eneste voksne mellem Børnene.

Lige ud for Kløften stod en gammel Mand og ventede paa, at Sæler skulde drage Aande. Sælerne kredsede under Isens Flager, men ingen turde stikke Snuden op mod Flagen, for de hørte Lyd af glade Mennesker.

Og den gamle, som stod derude i Vinden og frøs, ogsaa han hørte Børnenes Latter. Til sidst blev han vred og vendte sig ind mod Land og raabte:

„Dæmp jeres Raab! Sælerne er bange for jer!“

Men Børnene legede, og Børnene skreg.

Og den gamle gik hjem.

Næste Dag stillede han sig paa Isen lige ud for Husene, og der stod han og ventede paa, at Sæler skulde drage Aande. Men Børnene, der var glade og ikke tænkte paa Mad, legede i Kløften, og atter skræmte deres Skrig alle Fangstdyr bort fra Flagerne.

Da blev den gamle vred for Alvor og raabte ned mod Klippen:

„Klippe! luk dig over dem, der leger derinde!“

Og straks nærmede Klippesiderne sig til hinanden, ganske som en Mund, der slutter Læberne efter Raab.

Og inden Børnene fik tænkt en Tanke, var Klippen lukket som en sammenbidt Mund. Og Aftenen kom, og Fædre og Mødre ventede paa deres Børn. Men Børnene kom ikke.

Saa gik de op paa Fjældet for at kaste Kød ned til dem, men Aabningen i Fjældet var smal og gav ingen Plads for Kød. Saa gik de hjem og hentede Blærer med Blod, og ned gennem Fjældaabningen hældte de Blodet, og det randt ned ad Kløftens Sider, og Børnene slikkede det. Men Fjældet tog saa meget; og alt det, der lagde sig paa Stenene øverst oppe, fik Børnene ikke; og Blodet stillede ikke deres Sult, og de græd. Men da Graaden lød stærkest, kom en gammel Kone løbende fra Fjæren, hvor der laa nyfanget Sæl, og i sin Haand havde hun hele Sælens Tarm, fyldt med Blod. Men Tarmens Ende havde hun bundet med Garn, og intet Blod flød, før Tarmen var løst.

De sænkede Tarmen ned gennem Fjældspalten, Børnene løste for Aabningen, og Blodet løb ned i deres Munde.

Saa kom Dagen derpaa.

„Hvordan har I det dernede?“ raabte man derned.

Da hørte man et Raab, og det kom fra den Kvinde, der bar Barnet paa Ryggen:

„Barnet har begyndt at die min Nakke, snart borer Benene sig ud gennem Hud og Kød!“

Da sagde den gamle, som var Skyld i Ulykken:

„Ja, de skræmte min Sæl, og saa var det, at Vreden voksede i mig og fødte min Hævn. Da lukkede Klippen sig. Men vil I vente, saa skal jeg aabne det lukkede i Morgen gennem en Tryllesang.“

Da Menneskene vaagnede Dagen efter, kom en gammel Kvinde ud, og den gamle Mand kom hen og spurgte hende:

„Tror du, at Himlen vil staa blaa i Dag?“

„Selvfølgelig! Solen vil skinne!“ svarede hun.

„Hvorfor?“ spurgte den gamle Mand atter.

Da saa Konen ind i den gamle Troldmands Ansigt og sagde stille for at vække hans Samvittighed:

„Selvfølgelig fordi Barnet i Dag maa æde sig ind i hendes Nakke.“

Men den gamle, der blev vred over det Svar, tryllede ikke Klippestykkerne fra hinanden, og alle Børnene sultede ihjel derinde.

Og saa maa den Historie ende her. — — —

MENNESKEÆDERSKEN.

Det hændte nu som sædvanligt, at Kajaker, som roede Øster paa, aldrig kom tilbage. Til sidst var der kun en af Fangerne tilbage; ogsaa han roede en Dag Øster paa for at se efter sine Landsmænd. Da han kom rundt om et Næs, blev der raabt til ham:

„Kom op!“

„Nej, jeg kommer ikke op!“

„Men saa kom dog op!“

Og da hun var saa stædig, saa gik han i Land.

„Bær din Kajak op!“

„Nej, jeg bærer den ikke op!“

„Jamen saa bær den dog op!“

Og da hun var saa stædig, saa bar han den op.

„Tag Redskaberne op af din Kajak!“

„Nej, jeg tager ikke Redskaberne op!“

„Men saa tag dog Redskaberne op af din Kajak!“

Og da hun var saa stædig, saa tog han dem op.

„Vend Bunden i Vejret paa din Kajak!“

„Nej, jeg vender den ikke op!“

„Men saa vend dog Bunden i Vejret!“

Og da hun var saa stædig, saa vendte han den op.

„Læg Stenen paa Kajaken!“

„Nej!“

„Men saa læg dog Stenen paa Kajaken!“

Og saa gjorde han det.

„Gaa nu ind!“

„Nej!“

„Men saa gaa dog ind!“

Og saa gjorde han det.

„Træk din Pels af!“

„Nej!“

„Men saa træk den dog af!“

Og saa gjorde han det.

„Tag dine Støvler af!“

„Nej!“

„Men saa tag dog dine Støvler af!“

Og saa gjorde han det.

Og hun hængte dem op til Tørring.

„Men hvad skal man da give ham at spise?“

Og saa gav hun sig til at rense et stort, rundt Træfad og gik siden ud for at hente Mad.

Da han saa sig om i Huset, opdagede han, at hun havde hans tidligere

Husfæller som Billeder i sit Hus, idet hun havde klistret Ansigtshuden op paa Væggen.

Konen kom ind med en Pose med Bær. Manden gav sig til at spise, men da han greb ned i Posen, fik han fat i en kogt Menneskehaand, og da han saa den, sagde han:

„Saadan noget kan jeg ikke spise!“

Da det blev Aften, gik de til Ro.

Manden lod, som om han sov, og naar han snorkede en Smule, lagde han Mærke til, at hun tog sin Krumkniv; men naar han saa lod, som om han vaagnede, hørte han Klang af Jern. Saadan smed hun sit Vaaben fra sig.

Men endelig til sidst faldt Menneskeædersken i Søvn. Manden greb sit Tøj, tog sine Kamiker paa, fik sin Kajak under Armen og løb ned mod Stranden. Han kom ned i Kajaken, og Konen, som satte efter ham, fik lige rørt ved ham; men hun fik ham dog ikke fat.

Ved sin Hjemkomst fortalte han:

„Intet Under, at de, som drager Øster paa, aldrig kommer tilbage. Det er en Menneskeæderske, som lever af dem.“

Da næste Dag gryede, roede han tilbage til hende, og da han kom ned for hendes Hus, raabte hun:

„Kom saa op!“

Og han svarede:

„Men det var jo dig, der nær havde dræbt mig i Gaar!“

„Ja, men saa kom dog op! Det var ikke mig, men hende deroppe, som nær havde myrdet dig.“

„Ja, men Barnet i Rygposen har jo farlige Negle!“ raabte Kajakmanden op til hende.

Hun vendte sig om, blev bange, kastede det fra sig, og da det faldt ud i Havet, gik det i Stumper til Bunds. Øjenbrynene blev til Blaamuslinger, Indvoldene til Tang, Haaret til Havplanter.

Nu blev Kællingen vred og busede ud:

„Gid man kunde stikke ham dernede!“

Kajaken var lige ved at kæntre; men han raabte tilbage:

„Gid man kunde jage sin Harpun gennem hende deroppe!“

Kvinden var lige ved at falde om.

„Gid man kunde stikke ham dernede!“ raabte hun igen.

Og han var lige ved at kæntre.

„Gid man, uden at være varsom, kunde sætte sin Harpun tvers igennem hende!“ raabte han tilbage.

Hun sank i Knæ og raabte med det samme, medens hun kastede sin Krumkniv:

„Gid man kunde ramme ham dernede!“

Manden havde hele Kajaken under Vand, saa nær var han ved at kæntre. Men saa roede han blot fra hende og rejste hjem.

Og her vil jeg ende denne Historie.

RYPEN OG HAVLITEN.

Der var engang en Havlit, som roede Øster ud langs med Landene. Og saa ser han opefter mod Fjældene og faar Øje paa en Rype, der kredsede oven over dem. Det var, som om den alene ønskede at fange al Opmærksomhed.

Saa raaber Havliten opefter:

„Hvad i Alverden skal du deroppe oven over mig?“

Og Rypen svarer højt oppe fra Fjældet:

„Aa, det er saamænd bare af Omsorg for dig, at jeg kredser hen over dig.“

„Jamen hvorfor skal du altid være oven over mig, du deroppe med de røde Bukser?“

Rypen vendte sig mod Havliten og raabte ned:

„Ja, hvorfor har du med de røde Skindlapper dog de lange Styrefjer?“

„Jamen hvorfor skal du dog altid kredse over mig, du, der dog aldrig vover dig ned i Vandet?“ raabte Havliten op.

„Men hvilken Grund har du dog til altid at skælde mig ud, du, som slet ikke kan maale dig med mig?“ svarede Rypen.

Saa vendte Havliten sig imod den og sagde:

„Hvor tør du dog raabe til mig, du deroppe, som har det klodsede Næb?“

„Men du da, som raaber dernede med det usselig tynde Næb!“ svarede Rypen.

Og saa begyndte de for Alvor at skændes.

„At du dog vil blive ved at raabe, du deroppe med de flækkede Fødder!“

„Du da med de hele Plader!“

„Saa skulde du vække min Vrede!“ raabte Havliten og gik i Land, løb Rypen op og greb den.

„Av! Slip mig dog!“ skreg Rypen.

„Nej aldrig!“ svarede Havliten. Og saa førte den Rypen ned mod Havet.

„Ak, og det er mig her,“ sagde Rypen, „som aldrig før nærmede mig Havet, saa snart Isen løsner sig ved Sommertide.“

Rypen var bleven saa medgørlig.

„Nu kan du jo give dig til at vræle, nu er det Tid at raabe!“ skreg Havliten, der havde grebet Rypen i Armen.

Men Rypen var saa angest, at den sank sammen, selv om den fik Fodfæste paa Fjældhylderne.

„Ak, og det er virkelig mig, som ved Sommertide er saa angest for Havet!“ skreg Rypen.

Plump! — Og saa saa man nogle Bobler. De forsvandt og blev borte, og Solen flyttede sig paa sin Bane, og det gik ud over den Tid, Klapmydserne holder Vejret, naar de søger i Dybet for at finde Æde.

Men se: Havliten brød med eet Havets Overflade, og dens hvide Bryst var øverst.

Den var død. — Men hvor blev den anden af?

Henne ved Strandkanten begyndte det at boble, og op af Havet skød Rypen med en Rødfisk i Munden.

„Qaqe-qa-qaoq!“ (Saa kom man da med Nød og Næppe op igen.)

Og da den saa, at Havliten død flød om paa Havet raabte den:

„Ja, nu kan du jo vrænge ad mig, nu først begynder jeg at føle Vrede.“

Og saa løb den opefter mod Land og forsvandt i Fjældene.

Og siden søgte den aldrig Udsigt over Havet.

Her ender denne Historie, og lad ham da som sædvanlig lyske sit Mavebælte!

INSEKTERNES FRIERI TIL PEBERSVENDEN.

Der var engang en Pebersvend.

Saadan er det jo, man plejer at begynde en Fortælling.

Han plejede altid at løbe ned til de unge Piger, naar han saa dem lege ude. Og de unge Piger flygtede altid straks for ham ind i Husene.

Naar det faldt ind med Storfangsttid, og Kajakmændene levede i Overflod, hændte det altid, at han sov ynkeligt over sig, hver Gang han bestemte sig til tage paa Fangst. Først naar Solen var gaaet ned under Horisonten, og Fangstmændene bugserede deres Bytte mod Land, plejede han at vaagne.

Engang da han som sædvanlig først var vaagnet ved Solnedgangstid, krøb han dog alligevel i sin Kajak og roede ud. Han var knapt kommen uden for Husenes Synsvidde, før han hørte en Mand raabe:

„Jeg er kæntret! Hjælp mig!“

Han roede derhen og fik rejst ham paa ret Køl og saa, at det var en af de næseløse, Ildfolket.

„Du skal faa alle mine Kobberemme med al Besætningen af Hvalrostand,“ sagde den kæntrede.

„Nej, de Ting bør jeg ikke tage. Det eneste, jeg ikke magter, er min sørgelige Søvnighed!“ svarede han.

„Nu skal du først følge mig til mit Land,“ sagde Ildmanden, og saa slog de Følge.

Da de kom frem, sagde den næseløse:

„Den Mand der, frelste mit Liv, da jeg var lige ved at dø!“

„Ja, jeg frelste dig, fordi min Kurs skar din; det var saamænd for første Gang i lange Tider, at jeg var kommen i Kajak,“ sagde Pebersvenden.

„Kun eet Bytte maa du vælge dig, naar du farer hjemefter. Og vogt dig siden vel for at omtale, hvad du har oplevet. Ellers vil du siden faa Uheld til Fangst.“

Det var Ildmandens Ord. Og saa roede Pebersvenden hjem.

Men da Hjemkomsttiden var inde, og ingen saa ham, begyndte de ledige unge Piger allerede at glæde sig over hans Forlis. Han var saa ond, syntes de.

Men da han saa med eet kom til Syne om Næssets Pynt, raabte alle:

„Han dernede ser jo ganske ud som Pebersvenden!“

Og saa løb alle kisimîtuatsait (de, som er saa heldige at være ene: de unge Piger) ind i Husene.

„Og Pebersvenden har Fangst med!“ var der en, der raabte.

Knap gik Aftenen paa Hæld, før Pebersvenden gik til Ro; næppe rejste Lyset sig, før Pebersvenden gik paa Fangst længe før Bopladsfællerne. Solen havde knap nok hævet sig paa Himlen, før Pebersvenden kom hjem med tre Sæler. Da skulde hans Bopladsfæller først til at lægge ud.

Saaledes randt nu Pebersvendens Dage. Tidligt paa Morgenen rejste han ud, og naar Solen blot begyndte at hæve sig op over Himlen, kom han hjem med Fangst.

Da begyndte de enlige Piger at tale sammen:

„Hvad gaar der dog af Pebersvenden?“ sagde de, og saa begyndte de at kappes om ham.

„Lad mig! Lad mig!“ raabte de allesammen.

Og Pebersvenden vendte sig imod dem, og leende valgte han sig den bedste i Flokken.

Nu levede de sammen, Pebersvenden og Kvinden, og hver Dag flænsede hun friskfanget Sæl. Til sidst blev hun træt og gav sig til at raabe:

„Men hvorfor fanger du ogsaa saa fortvivlende meget?“

„Tja, Sælerne tilbyder sig, og saa fanger jeg dem,“ svarede Pebersvenden.

Men da Kvinden blev ved med at udspørge ham, sagde han:

„Ja, der var engang — — —“, og da dette var undsluppet ham, gik han til Hvile. Men det varede længe, før han faldt i Søvn. Og først da Solen stod lige paa Bopladsens Huse, vaagnede han og roede ud.

Den Dag fangede han kun een Sæl.

Om Aftenen begyndte Konen igen at fritte ham ud, og da hun ikke lod sig stille til Ro, fortalte han:

„Der var engang, ja — — — jeg var vaagnet hen paa Aftenen og var roet ud, da jeg hørte en Mand raabe paa Hjælp. „Jeg er kæntret!“ raabte han, og saa roede jeg hen til ham og bragte ham paa ret Køl; og da jeg skulde se til, var det en af de næseløse.

„Godt var det, at du ikke dovent drev om ved Husene,“ sagde den næseløse til mig.

„Naa, jeg var saamænd lige kravlet i Kajaken,“ sagde jeg.“

— — — Og saaledes fortalte han alt, hvad der var hændet, og mistede fra den Dag af Evnen til at fange, thi hans sørgelige Søvnighed tog nu ligesom tidligere al Fangstlejlighed fra ham.

Til sidst havde han ikke længer Skind at give sin Kone til Klæder, og saa løb hun fra ham. Manden satte efter hende, men Konen undslap ind gennem en Fjældrevne, som Manden ikke kunde presse sig igennem.

Pebersvenden lagde sig paa Lur, og han hørte det hviske inde fra Klipperevnen:

„Gaa du nu ud til ham!“

Og saa kravlede en Spyflue ud og sagde:

„Tag mig!“

„Dig vil jeg ikke have,“ sagde Pebersvenden, „du suger jo Næring af Skarn.“

Saa lo Spyfluen og kravlede ind i Fjældsprækken, og Manden hørte den sige:

„Næ, mig vilde han ikke have, fordi jeg sugede Næring af Skarn.“

Og saa begyndte de igen at hviske inde i Hulen:

„Gaa du nu ud!“

Og saa kom en Flue ud.

„Du kan faa mig,“ sagde den.

„Nej, dig gider jeg ikke have,“ sagde Manden, „fordi du ganske planløst lægger Æg. Dig vil jeg ikke have; dine Øjne er saa usselig store.“

Da lo Fluen og gik ind med samme Besked som før.

Igen hviskede de sammen derinde, og saa kom et Stankelben ud.

„Tag mig!“ sagde Stankelbenet.

„Nej, du har saadan lange Ben,“ sagde Pebersvenden, og Stankelbenet gik leende ind.

Saa kom Tusindbenet ud.

„Tag mig!“ sagde Tusindbenet.

„Nej, dig vil jeg ikke have,“ svarede Pebersvenden, „du har alt for mange Ben. Din Krop hænger jo lige ved Jorden paa dine mange Ben, og dine Øjne er fæle.“

Og Tusindbenet skoggerlo ad ham og gik ind.

Saa hviskede de sammen igen derinde, og saa kom Myggen ud.

„Tag mig!“ sagde Myggen.

„Nej, du bider jo,“ sagde Manden, og Myggen gik leende ind.

Saa endelig bad Konen ham om at komme ind til sig, nu da han ikke vilde have nogen af alle de andre, og med Nød og Næppe pressede han sig ind gennem Fjældsprækken og tog hende igen til Kone.

„Lysk mig!“ sagde Pebersvenden glad.

Og hans Kone begyndte, og hun talte over ham:

„Vaagn først, naar Stormfuglen begynder at skrige! Sov, indtil man hører Lyd af Fugleunger!“

Og Pebersvenden faldt i Søvn.

Da han endelig engang vaagnede, laa han ganske alene. Jorden var bleven blaa af Sommer, og Stormfuglen larmede ved Fuglefjældet. Det var Vinter, da han krøb ind i Fjældsprækken.

Da han gik ned til sin Kajak, var Skindet opløst af Ælde.

Ja, og saa hændte det som sædvanlig, at han gav sig til at lyske sit Mavebælte.

PEBERSVENDEN, SOM GIFTEDE SIG MED EN RÆV.

Det er den gamle Historie igen om en Pebersvend. Hans Landsmænd opfordrede ham til at gifte sig, men han vilde ikke.

En Dag satte han en Rævefælde op. Da han saa til den, havde han fanget en Ræv, og den slog han ihjel.

Næste Gang han saa til sin Fælde, havde han igen fanget, denne Gang en Hunræv.

Den tog han med hjem og havde den som Hund i Huset under Vinduet. Naar han holdt Maaltid, gav han Ræven Kødbenene, og saa laa den derhenne og gnavede.

Saaledes havde han det med Ræven, og saa en Morgen tog han ud paa Kajakfangst.

Der var ikke gaaet lang Tid, før Skindene af de Sæler, han fangede, var beredte, naar han kom hjem; ja til sidst var de endogsaa hængte til Tørring paa Stilladset ude.

Senere lagde han ogsaa Mærke til, at hans Lampe blev passet, medens han var ude, og aldrig gik ud. Ved sin Hjemkomst fandt han Gryden kogende over Lampeilden uden at der var et Menneske i Stuen.

Da han ikke kunde begribe, hvorledes det hang sammen med disse Ting, gemte han sig en Dag bag et Fjæld for at holde Udkig, og se:

En dejlig Kvinde med en stor Top og brede Hofter. Det var Ræven, der kunde skabe sig til et Menneske.

Da den gik ind, sprang Pebersvenden efter hende. Inde i Huset saa han blot noget mørkt forsvinde ind under Vinduet. Gryden var vendt, men ikke et Menneske i Huset.

Dagen efter gemte han sig igen, og atter kom der ud af Huset en Kvinde med en dejlig stor Top. Da hun gik ind igen, løb han efter hende og fik fat paa hende, inden hun kom ind under Vinduet. Og nu tog han hende til Kone.

Hun var saa smuk, at hun lignede de hvide Mænds Kvinder!

Medens han nu levede der med hende som Kone, kom der en Mand paa Besøg.

„Skal vi to ikke bytte Koner?“ sagde den fremmede engang paa en Kajaktur.

„Umuligt! Hun er saa let til at blive skinsyg!“

Og den fremmede maatte rejse bort uden at faa sin Vilje.

Pebersvenden havde ikke villet laane sin Kone ud, fordi der var den Ejendommelighed ved hende, at hun kom til at lugte af Ræv, naar hun blev svedt.

Men en Dag kom den fremmede igen paa Besøg, atter for at foreslaa Konebytning; og da Pebersvenden ingen Udveje saa, indvilgede han til sidst.

En Dag tog han saa i Kajak over til den fremmedes Kone; men inden han rejste, bad han denne om endelig ikke at komme med Bemærkninger, hvis hans Kone skulde komme til at lugte af Ræv. Hun var saa hidsig!

Den fremmede lagde sig nu paa hendes Leje, og det varede ikke længe, før Kvinden kom til at svede; og hun, som var smukkere end andre Kvinder, kom til at lugte af Ræv.

Manden anstrengte sig længe for intet at sige; men da Lugten blev strammere og strammere, brast det til sidst ud af ham:

„Men hvor kommer dog den Rævestank fra?“

Da hørte han Skrig fra en Ræv: Ka, ka, ka, ka!

Kvinden var sprunget op fra Lejet og var styrtet ud. Manden for efter hende, men han saa kun en Ræv springe ind over Fjældene.

Saa tog han hjem og fortalte Manden, at hans Kone var flygtet.

„Sagde jeg ikke til dig, at hun var meget hidsig, og at du intet maatte sige, hvis hun kom til at lugte?“ sagde Manden og skældte ham ud.

Han søgte nu Ræven op og raabte til hende, at hun skulde komme tilbage; men Ræven kom aldrig. Man siger, at han gaar om i Fjældene endnu og kalder paa hende.

Sine forskellige Meriter fra Østkysten holdt Christian forstaaeligt nok ikke af at tale om; naar jeg berørte de Drab, han havde øvet, rystede han paa Hovedet og sagde:

„Ja, de Mennesker, jeg dræbte, fortjente den Død, de fik, for de var farlige for os andre. Jeg dræbte dem ikke af Lyst til Mord, men af Pligtfølelse over for mine Bopladsfæller.“

Det var altsaa, hvad Christian sagde til mig; men jeg havde dog altid gennem hans Minespil et Indtryk af, at han forsøgte at dække over noget, han ikke vilde være ved. Senere har jeg ogsaa hørt, at han i et Anfald af Samvittighedsnag har været inde hos sin Præst og skriftet.

Den eneste Tildragelse fra Østkysten, som han altid med stor Glæde og en vis Stolthed holdt af at tale om, var hans Udfordring til den gamle Aandemaner, Kunigsarfik.

Naar han var i rigtig godt Humør, plejede han at synge sine Udfordringssange, der smædede over den gamle.

I Smædeviserne opgjorde Eskimoerne alle deres Mellemværender. Naar to Mænd var komne i Fjendskab med hinanden, var det deres Form for en Duel. Man sammenkaldte alle Pladsens voksne i et stort Hus, og i Nærvær af alle dem, hvis Mening man respekterede, søgte man saa i Sang at blotte alle sin Modstanders ømme Punkter.

Den fornærmede var selvfølgelig altid Udfordreren, og han var den første, der havde Ordet. Inden han sang sin Modstander paa, bandt han ham forsvarligt med snærende Baand til Husstolpen, og der maatte han saa staa hele Aftenen igennem, prisgiven Sangerens og Tilskuernes Haan. Hans Modstander havde Lov til at benytte sig af alle tænkelige Midler for at ophidse ham; han havde Lov til at spytte ham i Ansigtet, til at fylde hans

Mund med svedne Spækstykker, saa han ikke kunde faa Vejret; og under Udslyngelsen af sine værste Skældsord skulde han springe ind paa ham og med sin Pande slaa ham frygtelige „Skaller“, hvor i Ansigtet han havde Lyst. Disse Skaller indstilledes ikke, før Modstanderens Ansigt var bleven saa ophovnet, at „Kinderne gik sammen med Panden og lukkede Øjnene“.

Under alt dette maatte den bagbundne ikke med et Ord eller nogen Mine lade sig mærke med, at Sangerens Haan eller Mishandlinger gjorde fjerneste Indtryk paa ham; tvertimod skulde der spille et overlegent Smil paa hans Læber, og hans Ansigt skulde udtrykke Medlidenhed med Modstanderens mislykkede Forsøg paa at bringe hans Sind i Oprør, saa at han kunde forløbe sig.

Hans Dag kom først, naar hans Ansigtssaar var lægte; da kunde han tage sin Hævn.

Det var kun særlig stærke og modige Mænd, der kunde udfordre til Smædekampe af den Art, for de fordrede forstaaeligt ikke blot Kræfter, men ogsaa en ualmindelig Selvbeherskelse. Man plejede i den Tid, der gik forud for Kampen, at hærde sin Pande paa følgende Maade: Kraniet af en Remmesæl blev fastbundet til Husstolpen, og dette skulde man blive ved med at rende Panden imod, indtil Pandehuden var bleven saa hærdet, at det ikke mere gjorde ondt. Der var dem, der kunde opnaa en saadan Færdighed, at de kunde splintre et Sælkranium, fortalte Christian. —

I det følgende skal jeg give et Uddrag af et Par af Christians Smædesange, — Christian hed dengang „Konebaaden“.

„KONEBAADEN“S UDFORDRINGSSANG TIL „KYSSETØJET“, DER HAVDE RØVET FIRE AF HANS SØSKENDES SJÆLE.

Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Jeg undser mig vel,
Da jeg skal udfordre i Sang …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
En vældig Mand
Skal blive min Fjende,
En gevaltig Mand!
Det er det store Kyssetøj …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Hvorfor bryster du dig?
Du, som slet ikke er saa vældig.
Lad de store bryste sig!
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Naar du drabelig
Besværger Aander,
Gemmer du dig i Dynen
Bag din Kone …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Rygtet gaar — —
Er det sandt,
Du store Kyssetøj?
Din Kone hældte Vand
Over Fjæset paa dig,
Og du — ha—jai—ja …
Snapped' efter Vejret,
Da du for op af dit Leje! …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja.
Jeg faar vel et kort Liv,
Du, som er den vældige,
Jeg, som er den lille Aandemaner!

Dræb mig nu
Og røv min Sjæl!
Jeg forældreløse
Er jo saa ufarlig …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Livet var vel det eneste,
Jeg holdt af;
Derfor søgte jeg Livskraft
I en Hund, jeg skabte til Kvinde
Og tog til Kone.
Derfor magter du ikke Død
Over mig,
Der tog Hund til Kone …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Lær Visdom af Ynglingen,
Du forældede gamle!
Sjæle røvede du,
Saa du til sidst savnede Mennesker
Og maatte stjæle Svigersønner …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Jeg undsaa mig i Begyndelsen
Til Sangkamp!
Jeg var en ung Mand,
Og min Modstander
Saa forældet …
Derned og Syd paa …
Derned og Syd paa …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Men du er jo som et sølle Barn,
Naar du græder
Over Mangel paa Mænd til dine Døtre.
Du skulde sætte et Laag
Over dit Fjæs,
Der er modbydeligt af Smuds.
Jeg beklager din Kone,
Naar du brister i Graad,
Og hun skammer sig,
Du store Kyssetøj.

Ha—jai—ja, ha—jai—jai …
Skjul dit Fjæs …
Derned og Syd paa …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Land søgte jeg Nord paa,
Da Vreden fyldte mig.
Min Slægt var udryddet,
Mine Søskende myrdede,
Og Vreden fylder mig,
Og Land søger jeg Nord paa.
Nu venter jeg kun paa dig,
Kyssetøj!
Opad og Øster ud …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Jeg vil smædesynge dig!
Hvis jeg ikke synger dig en Smædesang,
Maa jeg myrde dig.
Jeg skal harpunere dig
I Skulderbladet;
Jeg øvede mig
I Kast paa Klapmydser.
Nu fælder jeg dem i eet Kast …
Paa et Skær har jeg ogsaa øvet mig;
Harpunen gik langt ind i Klippen,
Og de rullende Søer skyllede over den.
Nu venter jeg kun paa dig,
Kyssetøj! …
Opad og Øster ud …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Nord paa søgte jeg Land,
Da min Slægt var udryddet.
Jeg længtes og var uden Søvn.
Nu er jeg fattig,
Fordi jeg er barnløs …
Opad og Øster ud …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Hvis jeg skulde træffe dig,
Sipulortaq,
Som før var min Svoger,
Du, som ligger

Hos Kunigsarfik's Datter,
Vil jeg neppe lade dig leve.
Lad din Vrede rejse sig
Paa din Søsters Vegne!
Jeg har forskudt hende …
Opad og Øster ud …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Lad din Vrede vaagne!
Mindes du,
Da du kejtet kæntrede i Kajak
Og halvdød blev bragt hjem af mig?
Men lad nu din Vrede vaagne!
Tænk paa din Søster,
Saa skal jeg tænke paa min.
Og lad os saa mødes.
Du er jo den ældste.
Hvem troer du,
Vil blive den, som lever? …
Opad og Øster ud …
Opad og Øster ud …
Ha—jai—ja, ha—jai—ja …
Da du skulde betvinge Aander,
Hoppede du kejtet i Vejret.
Da maatte din Kone skamme sig.
Skammelig er du,
Derfor smædesynger jeg dig.
En ond Smædesang skal jeg synge dig,
Og du skal faa dig en Skalle,
Saa du kreperer af en Fejltagelse …
Opad og Øster ud …

EN SJÆLERANERS SAGA

Jeg skal fortælle dig om Ilisimartoq, den største Drabsmand, jeg har kendt. Hvor mange Sjæle han røvede, ved jeg ikke, men deres Tal var stort.

Han var nede fra Angmagssalikegnen, men drog Nord paa for at handle paa Vestkysten; saa gjorde han Holdt ved Igdluluarssuit, hvor der dengang var mange Mennesker og god Fangst. Han kom sent paa Aaret, og saa passede det lige, at han overvintrede der.

Vinteren igennem artede han sig vel. Saa kom Sommeren, og han rejste stadig ikke Nord paa for at handle. Det lod til, at han havde opgivet sin Handelsrejse. Den følgende Vinter var det saa, at Drabslysten kom over ham.

To unge Mænd var ude paa Fangst i Kajak, Quperneq og Ukugssulik. Den ene af dem, den yngste, var en spædlemmet lille Fyr; men den ældre Broder var stærk og farlig at komme i Lag med.

Disse to Brødre møder Ilisimartoq paa hjemgaaende. Quperneq havde fanget to Remmesæler. Saa er det, at Ilisimartoq ror til bagfra lige ind paa Quperneq, der ikke saa ham, før han allerede havde løftet sin Harpun. Han vidste nu, at han var nærmere Døden end Livet; det var for sent at forsøge nogen Modstand, og saa vendte han bare Siden til og ventede Kastet …

Han kæntrede, i samme Øjeblik som han blev ramt, og Fuglepilen trængte fra hans Øje helt ind i Hjernen.

Hans yngre Broder, der forsøgte at flygte, nøjedes Drabsmanden blot med at slaa i Hovedet, saa at han kæntrede.

Ilisimartoq tog derpaa Quperneq's Fangst og hans Haarprydelse af Perler og roede hjem.

Ved sin Hjemkomst sagde han intet om Drabet, for saa vilde han jo have skaffet sig aabenlyse Fjender i den dræbtes Familie. Men da de to Brødre ikke kom hjem, vidste alle dog, at Ilisimartoq havde dræbt dem; denne lagde heller ikke Skjul derpaa, han sagde det blot ikke lige rent ud.

Naar en Mand pønser paa Drab, plejer han altid at sætte en ny Jernspids paa sin Pil eller Harpun; der er dem, der har ganske bestemte Spidser til Mennesker.

Da Ilisimartoq derfor en Dag satte en ny Spids paa sin Harpun, vidste alle, at han nu atter tænkte paa Drab, og man vogtede derfor nøje paa ham.

Hans Svoger, Igsiavik („Stolen“), der var ked af, at han nu atter vilde skaffe dem nye Fjender paa Halsen, bestemte sig til at komme ham i Forkøbet.

En Dag roede Fangerne ud sammen i Kajak, fem i Følge; blandt disse Ilisimartoq og hans to Svogre, Igsiavik og Isângassoq; de havde i Forvejen aftalt, at i Dag skulde Ilisimartoq dræbes.

Ude ved en af de yderste Øer gik Ilisimartoq i Land for at hvæsse sin Harpunspids, og saa vidste de andre, at det gjaldt om at passe paa. Men for

at lade som intet, gav de sig til at synge Trommeviser, siddende i deres Kajaker.

Ilisimartoq var en stor Aandemaner. De havde ikke ladet ham ane noget i deres Holdning, men ikke desto mindre blev han med eet mistænksom og urolig, saa sig om, alt medens han hvæssede Harpunspidsen, rejste sig til sidst pludselig op og roede bort uden at sige et Ord.

Saaledes var han lige ved at undslippe, uden at de havde faaet Lejlighed til at myrde ham; men saa var det, at en af Kajakmændene gik hen til det Sted, hvor Ilisimartoq havde hvæsset sin Harpunspids, og gav sig til at mane ham tilbage. Ilisimartoq var allerede kommen langt bort, da han gav sig til at mane; men saa stærk en Magt fik Tryllesangen over ham, at han vendte om, rolig og intet anende, ganske som det var ham indgivet af Formularen; saa gik han atter i Land og gav sig til at hvæsse sin Harpunspids.

Igsiavik listede sig nu bag paa ham; Ilisimartoq sad bøjet forover og sleb Jernspidsen til, og inden han fattede Mistanke, gav Svogeren ham bagfra et Skud, der gik ind gennem Skulderen og ud gennem Hovedet.

Saa styrtede de fire andre frem og greb fat i Ilisimartoq; men saa stærk var han i sin Dødskamp, at de alle blev slyngede tilbage, og det lykkedes ham saaledes at faa Tid til at stryge sin Haand hen over Skudsaaret, saa det lægtes.

Ilisimartoq var en vældig Troldmand; stor var hans Magt, og meget ondt havde han i sig, og det onde hjalp ham, da han altid havde villet det onde (den nyomvendte Nukarajua's Ræsonnementer).

De andre kastede sig imidlertid øjeblikkelig over ham igen, da de fik samlet sig efter Forskrækkelsen, og en af dem gned Spæk hen over Saaret.

Da Spækket nu hindrede Ilisimartoq i at læge Saaret ved Trolddom, fik de hurtigt Bugt med ham. To holdt ham i Armene, og en tredje stak en Fuglepil ind i Endetarmen paa ham. Han jog Jernspidsen ind i Aabningen, stødte den ind i Underlivet og rørte om i hans Tarme …

Saa gav Ilisimartoq sig da endelig lidt efter lidt; han vred sig i Dødskrampe, krympede sig sammen i stærke Trækninger og laa endelig stiv og ubevægelig, med Næverne knyttede i Døden.

Og saa havde ingen mere Grund til at frygte Død fra Ilisimartoq.

Isângassoq gav sig nu til at græde, da det ligesom med eet gik op for ham, at han havde været med til at myrde sin Svoger. Han kom til at tænke paa sin Søster, og megen Medlidenhed havde han med hende, nu da de havde dræbt hendes Mand og Forsørger; og han brød ud i høje Veklager over Ilisimartoq og begræd hans Død.

Men Igsiavik, hans Broder, gik hen til ham og sagde:

„Og saa dræber vi dig, hvis du ikke straks holder op med dine dumme Veklager.“

Da tav Isângassoq, thi Igsiavik var hans ældre Broder. Derpaa skar man alle Leddene over paa den myrdede for at hindre Sjælens Hævn. Hovedet

puttede man i en Fangeblære, slæbte det op til en Bræ og lod det falde ned i en dyb Spalte; thi saa mægtig var Ilisimartoq, at man var bange for ham, selv efter at Liget var sønderlemmet.

Og man fortæller, at mange, der siden kom forbi den Bræ, hørte Raab dernedefra.

Saa stor var hans Magt, og derfor var Menneskene bange for at lade ham leve …

Fortalt af Nukarajua, der indvandrede til Vestkysten for c. 15 Aar siden for at lade sig døbe sammen med sin Slægt.

DEN USAARLIGE UASE QINGAJAQ FORTÆLLER

Fortællersken er c. 60 Aar og indvandrede til Igdlukasik paa Vestkysten for c. 20 Aar siden og fik i Daaben Navnet Susanne.

Hun er Søster til Pinertoq, døbt Noah, og Pangagkarwik, døbt Hedvig; disse bor nu ved Qernertoq Øst for Kap-Farvel. De har oprindelig været 7 Søskende, de øvrige er døde. Deres Moder, Qujâq, var fra Tingmiarmiut, deres Fader, Ingersia fra Inugssuarmiut, Norden for Umanaq paa Østkysten.

Den gamle Ingersia tænkte engang paa at tage ned til Vestkysten for at lade sig døbe; men hans Sønner raadede ham derfra, idet de sagde:

„Du kan ikke staa dig ved at blive døbt; det vil blot gaa dig ilde. Ingnerssuit (Mennesker uden Næse, der bor i et Land, der skal ligge inde mellem Jorden og Havet; man kommer derind ved at gaa ned i Havet ved Kysten) har fortalt os, at naar han, som de døbte kalder Jesus, viser sig ved Verdens Undergang (om Verdens Undergang havde de hørt paa deres Rejser til Vestkysten) for at holde Dom over døbte og Hedninger, saa vil Timersit, store Indlandsboer, og Ingnerssuit og Akilinermiut (Folk, der bor paa den anden Side det store Hav og ligesom Indlandsboerne skal være meget store) slaa sig sammen i Kamp mod denne Jesus og dræbe ham; og da skal de døbte blive forladte i Kløfter og Afgrunde, medens Hedningerne selv vil bane sig Vej op til Himlen.“ — —

Faderen bestemte sig derfor til ikke at lade sig døbe. Qingajâq skildrer sin Fader som en Kæmpe; han havde udviklet sine Kræfter ganske særligt, fordi han i sine unge Dage var bleven undsagt af nogle Fjender og derfor Resten af sit Liv maatte være forberedt paa Overfald.

Hendes Faders ældre Søster har oplevet en to Aars uafbrudt Vinter (ukiut mardluk nipitartut), hvor de drevne af Hungersnød maatte spise hinanden.

Hendes Moders yngre Søster havde været gift med en af deres Hunde og havde efter Moderens Udsagn faaet tre Hvalpe, men var død, kort efter at Fødselen var overstaaet.

„Naa, det var om Uase, jeg skulde fortælle; jeg har kendt ham og boet hos ham i tre Vintre. Han var en meget stor Aandemaner, som de ikke fik Bugt med, dengang de vilde dræbe ham. Hans Søn, Ukugssulik, har jeg ogsaa kendt; han var ganske lille, da man stræbte Faderen efter Livet. Jeg har ogsaa truffet ham, efter at han var bleven voksen, han var lille af Legeme, men stærk, morsom og underholdende at være sammen med. Han var ganske ung dengang, men havde alligevel en gammel Mands Snille og Forstand. Hans ene Øje var lukket; det saa derfor altid ud, som om han lo med den ene Halvdel af Ansigtet.

Aa ja, hvor jeg husker Ukugssulik tydeligt! Han blev senere snigmyrdet sammen med sin Broder fra et Baghold i Kajak af Ilisimartoq, Sanimuinaq's

yngre Broder. Men det, jeg nu skal fortælle dig om, gik for sig, dengang Ukugssulik var ganske lille.

Uase havde engang i Spøg sagt, at han vilde tage Kagssanîp's unge Datter til Medhustru, skønt hun egentlig var bestemt for en ugift ung Mand.

Uase var ene, uden Brødre, uden Slægt, og det vil sige uden Hævnere. Der var derfor ingen Risiko ved at myrde ham; og det var der da ogsaa tre Mænd, der fik Lyst til, idet de foregav at være opbragte over, at Uase vilde berøve en ung Mand den Kvinde, han skulde have til Hustru. De vidste iøvrigt godt, at det hele var sagt i Spøg; men man skulde tage Vare paa sine Ord i de Tider …

De tre Mænd hed: Qaratsuk, Angiamineq og Sorqiaq; de havde forøvrigt slet ikke noget Mellemværende med Uase, men misundte ham blot hans store Styrke. Alle disse Mænd var nede fra Angmagssalikegnen og var paa Handelsrejse Syd paa. Uase havde foreløbig taget Land ved Kingatak, i Nærheden af Umîvik.

En Dag han var ene ude i Kajak, passede de ham op ved Perserajuk. De foregav, at de var paa en længere Fangstudflugt, og havde megen Mad med. De bød ham op paa et Maaltid. Uase aad dygtigt, lagde nok Mærke til, at de andre ingen Madlyst havde, men blev dog ikke betænkelig derved. Efter Maaltidet, da Uase var bleven rigtig mæt og madtung, siger de andre pludselig, at de vil forsøge at løbe om Kap op ad Perserajuk-Fjældet.

Uase var ganske vist ikke meget oplagt til Løb nu, men vilde dog ikke undslaa sig, og saa benede de af opefter. Men Uase stod længe før de andre oppe paa Fjældtoppen og morede sig med at se de andre mase opefter.

„Ja, saadan er han, og derfor er jeg aldrig rigtig hyggelig til Mode ved at se ham med Tanke om Drab,“ sagde Angiamineq til de to andre. Han havde oprindelig slet ikke haft Lyst til at dræbe Uase, men de andre havde dels tvunget dels betalt ham til at gaa med.

Saa gik de atter ned ad Fjældet og hen til deres Kajaker. Men i det Øjeblik Uase skulde til at gaa i sin Kajak, han stod med det ene Ben paa Land og det andet i Kajaken, var der en af de andre, der raabte:

„En Sæl! En Sæl lige her udenfor!“

Da han nu ser ud over Havet, faar han et Stød i den ene Skulder, saa han tumler ud i Søen, og inden han kan faa Tid til at samle sig, faar han en Lænser stødt ind mellem Skulderbladene med en saadan Kraft, at Odden gaar ud mellem Brystbenene.

Det sortnede og gnistrede for Uase's Øjne, og han blev et Øjeblik saa forvirret, at han gav sig til at hale i Odden, saa han derved blot fik Lænseren trukket længere ind i Kroppen paa sig. Men i et Ryk fik Angiamineq den ud igen og kastede den nu ind i Skulderen, saa voldsomt, at det gav et Knæk, da Odden borede sig ind i Skulderbladet.

Det var, fortalte Uase, som om han nu for første Gang i sit Liv begreb, hvad Smerte var. Det gjorde saa ondt, at hans Øjne saa Ild! Men han var jo

en mægtig Aandemaner, og da han blot kom saa meget til Besindelse, at han kunde stryge sig hen over Saarene med Haandfladen, blev disse lægte; kun det i Ryggen kunde han ikke naa.

Det var mest Angiamineq, der drev ham Stødene. Qaratsuk kom ogsaa til, og nu fik Uase et Stik lige i Hjertekulen. Han var ved at segne, men fik det lægt ved at stryge Haandfladen hen over det.

Et Stik, som ramte ham i Maven, havde nær dræbt ham, thi Stødet blev ført med en saadan Voldsomhed, at Indvoldene faldt ud af Siden paa ham, da Mavesækken blev sprættet op. Alt det Spæk, han kort forinden havde spist, flommede ud og gjorde Havet ganske blankt; men Spæk hindrer en Aandemaner i at læge sine Saar, og det var derfor Uase umuligt at faa helet det sidste.

For at vinde Tid gav han sig nu til at sprøjte Vand op i Ansigtet paa Angiamineq, og denne veg uvilkaarligt nogle Skridt tilbage, saaledes at Uase kunde faa Fodfæste paa Land, og nu var det Angiamineq's Tur at blive kastet i Søen. Men ved den pludselige Bevægelse, Uase maatte gøre, styrtede Blodet ud af hans Underlivssaar, og al den Mad, han nylig havde spist, faldt ned paa Klippen med et Klask!

Uase, som nu var ude af Stand til at bevæge sig, reddede sig ved en Løgn.

„Hej — Hjælp! Kom, du Kajak dernede!“ brølte han. „Qaratsuk og hans Ledsagere myrder mig!“

Qaratsuk, som troede, at der virkelig var en Kajak i Nærheden, bøjede sig ned mod Jorden for ikke at blive set, krøb hen til sin Kajak, fik Angiamineq, som endnu befandt sig i Vandet, paa Slæb og roede af al Kraft ud til en lille Ø. Sorqiaq stak til Fjælds og gemte sig.

Lidt efter kom der virkelig to Kajaker forbi, og dem raabte Uase an. Et Stykke af en Halvpels blev klasket om Mavesaaret, efter at Indvoldene var stoppede ind, og en Helpels af Vandskind blev presset ned over hans Krop, saaledes at alle Saarene blev dækkede; og saa bugserede de ham hjem.

Det er Skik paa Østkysten, at man skal beholde en Forbinding paa i fem Døgn; men inden Uase endnu havde faaet sin Helpels af, fik han Underretning om, at hans tre Fjender var flygtede Syd over til et Handelssted paa Vestkysten.

Saaret i Underlivet var længe om at blive lægt. Maven bulnede ud, underløben af Materie, stram og udspilet som et Trommeskind! Uase kom til at se ganske besynderlig ud; det var, som om Maven og det øvrige Legeme ikke hørte sammen; thi samtidig med at Underlivet bulnede ud og blev uformeligt, skrumpede Manden ind og blev til Skind og Ben.

Naar han førtes uden for sit Telt, maatte han blive siddende stille og ubevægelig; ikke engang Armene kunde han røre. Han lignede en stor Sten, og Fuglene kom og satte sig paa hans Hoved og lyskede ham. Han var ikke i Stand til at hæve Armene for at faa dem skræmt bort.

Det varede længe, men til sidst kom han sig fuldstændigt. De Mænd,

som havde forsøgt at myrde ham, skulde imidlertid selv faa et kortere Liv; man siger, at Uase manede Undergang over dem med Tryllesange.

De var fire Konebaade i Følge, alle fra Angmagssalik, paa Handelsrejse Syd paa. Vi var paa den Tid ogsaa paa Handelsrejse, ligeledes Syd paa, men alle fra Syddistriktet. Da vi kom til Itivdleq paa Hjemgaaende, traf vi „Nordboerne“ paa Vej til Pamiagdluk. Det Aar var der megen Sygdom paa Vestkysten, og de østgrønlandske Konebaadsbesætninger blev smittede. Jeg mistede paa den Rejse min Fader, to gifte Brødre og to gifte Søstre.

Aa ja, der var engang, man maatte græde, hver Gang man blot kom til at tænke paa den Rejse; nu er det længe siden, og man fortæller derom, som var det blot et Sagn, der ikke kom en ved.

Af vore fire Konebaade vendte kun de tre tilbage med ganske udtyndede Besætninger; der var til sidst næsten ingen til at ro Baadene. Den fjerde Konebaadsbesætning uddøde ganske, paa min Søster nær, som var bleven Enke, og saa to halvvoksne Søskende, en Dreng og en Pige. De var ved at sulte ihjel, da de tilfældigvis blev trufne af Nakuaq, Kuania's Fader, og optagne.

Sygdom dræbte Folk; Sygdomme, som vi ikke havde kendt til, før man begyndte at besøge Handelsstederne. Ikke engang de Forkølelsessygdomme, som fulgte efter et Ophold paa Vestgrønland, havde vi kendt før; og alt det Fnat, som alle, der er gaaede Sønden om Landet („Uvijarnerit“), er saa befængte med, var ogsaa ukendt tidligere.

Pesten gik dengang særlig ud over Baadlagene fra Angmagssalik. Af de fire Konebaade vendte kun den ene tilbage, og det var Qaratsuk's, en af Uase's Fjender.

Men Angmagssalikerne optraadte ogsaa uden Skaansel over for dem, som havde mistet deres Forældre eller nærmeste paarørende. Baade halvvoksne og Børn efterlod de paa den øde Kyst, da de ikke vilde have Besvær med at underholde dem. De blev kastede i Land, naar de forsøgte at komme med, og der opstod paa den Maade hele Slagsmaal, hver Gang en Lejrplads skulde forlades. De, der af Førerne var udsete til at blive ladte tilbage, kastede sig over Konebaadene, naar disse stødte fra Land. Men Besætningerne slog dem med Aarerne, saa at de, bedøvede af Slagene, tumlede tilbage og efterlodes for engang at sulte ihjel, hvis de ikke af Fortvivlelse forinden kastede sig i Havet …

Aaret efter disse Tildragelser kom jeg til at bo hos Nakuaq, der ogsaa kaldtes Agssaqange, fordi han var uden Fingre og Tæer; det var ved Umîvik, og i samme Telt var ogsaa Uase.

Medens vi endnu var ved Umîvik, kom Qaratsuk forbi paa Nordgaaende. Uase blev bleg og tavs, da hans gamle Fjende lagde til Land. Qaratsuk blev ogsaa alvorlig, for han troede, at Uase nu vilde øve Hævn. Men Nakuaq, som vilde hindre Manddrab, gik om i Teltet, hvor der var fuldt af Gæster, overstadig lystig og kaad, for at sætte Humør i Folkene og lede deres Tanker bort fra Hævnlysten. Han gik ligefrem og kælede for dem, der var

derinde.

„Hvorfor er du saa tavs, Uase? Se, Teltet er fuldt af Gæster; lad os glæde Gæsterne ved vor Tale!“ sagde han til Uase.

Uase svarede ikke, saa ikke op og førte en frygtelig Kamp med sig selv. Han svedte af Vrede; det dryppede ned paa Gulvet fra hans Hage, og hans Haar dampede. Alt hvad Nakuaq lo og talte, kunde han dog ikke faa et Ord presset frem. Vi andre sad spændte af Nysgerrighed, for vi troede ganske bestemt, at vi skulde blive Vidne til Kampen; — bare ikke denne Nakuaq's Overstadighed skulde forpurre det!

Men Qaratsuk sad og skælvede af Angst ...

Saa vender Nakuaq sig pludselig direkte til Uase og siger ham lige rent ud:

„Hør, Uase, du tænker da vel ikke paa at hævne dig paa vor Gæst?“

Vi saa alle hen paa Uase. Sveden dryppede ned fra hans Hage, og der stod Damp af hans Haar.

Endelig saa Uase op for første Gang, og idet han rettede sine Øjne mod Qaratsuk, der sad og krøb sammen og blev til slet ingenting, sagde han:

„Fra en Mand uden Slægt behøver vel ingen at frygte Hævn!“ Og for at haane Qaratsuk, der ikke havde kunnet myrde ham selvtredje, fortsatte han:

„Og forøvrigt øver ingen Drab uden først at have prøvet sin Fjendes Styrke!“ („Kisermaugama toqutsinaviangilanga; kisiat inoqativta nukinga misiligsimalerângavtingo, toquniartarparput“).

Og derpaa forlod han Teltet.

Da han lidt efter kom ind igen, havde Vreden forladt ham. Hans Fjendes Ydmygelse havde gjort ham forsonlig, og Resten af Aftenen talte og spøgede han, som om han ikke et Øjeblik havde tænkt paa at myrde; for det havde dog været Uase's faste Forsæt, da han atter stødte sammen med sin Dødsfjende. Det var blot Nakuaq's dumme Narrestreger, der havde faaet ham til at lade være.

Og siden efter har jeg ofte i Tankerne været gal i Hovedet paa den rare, gamle Nakuaq, for det var ene og alene hans Skyld, at jeg ikke kom til at overvære Mordet paa Qaratsuk.

Og det var vi alle kede af.“ ....

Det var oppe paa Kirkeloftet ved Igdlukasik, at gamle Susanne fortalte denne Historie; foruden hende sad der Rosine, Sabine og Bathseba, lutter gamle Kvinder, der alle var forhenværende Østboer og Hedninger, men som nu alle i Daabens Pagt havde faaet Løfte paa det evige Liv.

Ved Susannes Fortælling flammede det gamle Hedenskab atter op i dem, og der kom et utæmmet, rovgridsk Udtryk i deres rynkede Ansigter, da deres Fantasi kom i Bevægelse.

„Ja, ja, at der dog ikke blev noget af Drabet!“ sagde Rosine.

„Ja tænk, saa kunde du nu have fortalt os derom,“ sukkede Sabine.

„Ja, saa kunde jeg nu have haft en artig Fortælling at give til Bedste,“

sluttede Susanne.

Disse rynkede, rødøjede Kællingefjæs — det var byttebegærlige Gribbe, der tørstede efter at mæske sig i Lig …

MANDEN, SOM HOLDT FOR MEGET AF SIN KONE GAMLE SABINE FORTÆLLER.

Ved Itivdlerssuaq, Norden for Umanaq, levede der engang for mange Aar tilbage en Mand, som af Skinsyge vaagede meget nøje over sin Kone. Han kunde ikke taale, at Konen gik ud, naar han ikke selv gik med, og plejede derfor, naar han tog ud paa Fangst, at gemme hendes Fodtøj.

Men hændte det, at han alligevel fik Mistanke om, at hun havde været ham utro, tog han sin Kniv og stak hende i Benene. Dette gjorde dog ikke saa ondt, sagde Konen, men naar han tog to sammenhængende Muslingeskaller og kneb Stykker af Laarkød ud, da først maatte hun skrige af Smerte.

Da Konen imidlertid ikke kunde udholde sin Mands Mishandlinger, løb hun til Fjælds en Dag, da han var ude i Kajak. Oppe paa Fjældet vendte hun sig ud mod Havet og gav sig til at anraabe de mægtige hvide Mænd om Hjælp.

Et stort Isfjæld blev straks synligt ude til Søs og kom drivende mod Land. Da det kom nærmere, viste det sig at være et af de hvide Mænds Skibe. Ud paa dette flygtede nu Kvinden.

Da Manden kom hjem, var hans Kone forsvunden, og han faldt straks hen i heftig Sorg; thi han holdt meget af sin Kone, der var smuk og havde en dejlig, lyserød Krop …

Han gav sig til at søge og erfarede snart, at de hvide Mænd var komne med et stort Skib og havde røvet hende.

Han roede straks ud til Skibet, men Matroserne havde borttaget Faldrebet og alle nedhængende Tove. Rasende roede han rundt om Skibet, men fandt overalt kun en brat Væg, han ikke kunde komme op ad. Endelig saa han under Sprydstagen et Reb, som man havde glemt at fjerne; det greb han fat i og gav sig til at klatre op ad det i Armene alene, siddende i sin Kajak. Men saa snart Matroserne opdagede dette, skar de Rebet over, saa at han faldt ud i Søen igen.

Da han forgæves havde roet nogle Gange rundt om Skibet, vendte han hjem og græmmede sig saare over Tabet af sin smukke Kone.

Dagen efter hørte han, at de hvide Mænd havde sat hende op paa en høj og eneknejsende Fjældtinde oppe ved Itivdlerssuaq; og der stod nu Konen oppe! Han gik derhen, men kunde ikke klatre derop. Nede fra tryglede han forgæves sin Kone om at komme ned, hun svarede ham blot:

„Ser du, havde du ladet dig nøje med at stikke mig med Kniven i Benene, saa var jeg aldrig flygtet bort; først da du begyndte at klippe mit Laarkød ud med Blaamuslingeskaller, flygtede jeg fra dig.“

Og hun nægtede at komme ned til ham; han, som før ikke engang kunde udholde, at hans Kone blot forlod ham en Smule, var nu ganske ude af sig selv af Sorg over Tabet …

Da Manden kom igen den næste Dag, havde Konen gravet sig ned i Jorden. Hun havde gravet Hulen saaledes, at den gik helt gennem Jorden som en underjordisk Gang.

Jeg har selv set denne Hule; naar man stod i den søndre Indgang og kastede en Sten derind, hørte man Stenens Plask i Havet; kastede man den derimod fra den nordre Indgang, hørte man, at Stenen faldt paa Land.

Dybt inde i denne Hule gemte Konen sig, saa Manden ikke kunde finde hende. Han forsøgte at krybe derind, forsynet med en velspækket og vægekranset Lampe, men naar han kom et Stykke ind, gik Lampen ud. Ogsaa den Dag maatte han opgive at faa fat i sin Kone.

Dagen efter kom de hvide Mænd til Manden og sagde:

„Hør, hvis det virkelig er sandt, at du holder saa meget af din Kone, saa vil du vel med Glæde give dig ud paa et Vovestykke, naar du blot derved opnaar at faa fat i din Kone! Se, vi har spilet et Tov ud mellem de to Fjældtinder; dette skal du entre over i bøjede Arme. Lykkes dette for dig, skal vi give dig din Kone tilbage.“

Oppe ved Iterdlagssuaq var der to meget høje Fjældtinder. Mellem disse blev Linen udspændt. Nedenunder var der en stor Sø; blev Manden træt undervejs og slap Grebet i Tovet, maatte han drukne i Søen.

Da de hvide Mænd havde ført Manden ud til Linen, var der en af dem, der entrede over for at vise ham, hvorledes han skulde bære sig ad.

„Det var svært godt gjort! Men kan en hvid Mand gøre det, kan vel ogsaa jeg!“ tænkte Manden.

Ved Linens ene Ende saa han en Økse, og den kastede han først ud i Søen, da han var bange for, at man skulde hugge Tovet over, naar han var kommen ud.

Saa entrede han ud i Armene, og det gik let for ham, da han var meget stærk; men der var langt mellem de to Fjældtinder …

Da han var kommen midtvejs ud, giver de hvide Mænd sig pludselig til at svinge Tovet; Manden, der nær havde mistet Taget, slyngede nu ogsaa Benene om Linen og holdt sig saaledes fast, skønt han efterhaanden blev ganske ør i Hovedet.

De hvide Mænd, der saa, at han holdt sig godt fast, gav sig nu til at svinge Tovet med stor Voldsomhed. Og derude, midtvejs mellem de to Fjældtinder, hang Manden; først da Linen skar sig dybt ind i hans Armhuler og slappede alle Muskler, mistede han Taget og styrtede ud i Søen.

Saaledes dræbte de hvide Mænd den Mand, som holdt saa meget af sin Kone, at han ikke engang taalte, at hun forlod hans Hus; og siden giftede de sig med hans Kone.

Fra denne Kvindes Efterkommere stammer alle Blandinger paa Østkysten; og de hvide Mænds Ophold skyldes det, at Folk ved Anoritôq taler en saa mærkelig Dialekt.

EN HISTORIE OM HUNGERSNØD

Rosine, en gammel Kone ved Igdlukasik, Nordvest for Kap-Farvel, gav mig efterfølgende Beretning, som hun havde hørt af sin Moder, da hun levede paa Østkysten.

„En Gang for mange Aar siden hændte det paa Østkysten, at to Vintre fulgte lige efter hinanden uden at blive afbrudte af Foraar, Sommer og Efteraar. Menneskene fik ikke Lejlighed til at samle Forraad, en frygtelig Hungersnød brød ud, og mange Bopladser døde ud.

Allerede ud paa Efteraaret, før Islæget endnu normalt skulde komme, kunde man mærke, at noget usædvanligt maatte ske, da store Isstykker begyndte at skyde op af Havet; og det syntes, som om Havets Bund var bleven beklædt med Is.

I Begyndelsen var der dog en Del Sæler, og disse holdt sig meget i Overfladen, maaske fordi det var for koldt for dem at dukke ned.

Men snart lagde Is sig over hele Havet, og den blev hurtigt saa tyk, at det blev umuligt at slaa Hul for at fange. Hertil kom meget stærke Snefald; Sneen faldt saa tæt, at dybe Kløfter dækkedes, og Fjælde lagdes lige med Sletter. Alt levende døde, og ingen kunde færdes paa Land eller Is.

Man tærede paa de Forraad, man havde, og de strakte længe til. Paa de Tider kendte man ellers sjældent til Nød. Naar Vinteren var omme, var der i Stensætningerne ofte Forraad, som aldrig blev spiste. Men dengang samlede man ogsaa store Mængder af Bær og Stenurter, som syltedes i Spæk; og det var Skik, at man aldrig rørte Sylteposerne før ud paa Vinteren.

Saaledes kunde det gaa til, at den første Vinter forløb taaleligt; men da den Tid var inde, da ellers Foraar og Sommer skulde falde ind, kom Varmen ikke. Sneen smeltede ikke, og Isen blev liggende paa Havet. Og paa denne Vintersommer fulgte en endnu drøjere Vinter.

Da slog Nød og Skræk alle Østboerne, thi Forraadene var opbrugte, og man havde intet Haab for Vinteren. Det varede heller ikke længe, før Hungersnød og Sultedød begyndte at hærge Menneskene.

Først spiste man alt det, man sædvanlig tyr til som Sultekost: hvad der kunde være spiseligt: Skindklæder, Kajakskind og Konebaadsskind. De mere forsigtige, som endnu havde Haab om, at det dog eengang maatte falde ind med Varme og Foraar, nøjedes med at skære det øverste af Konebaadsskindene af, saaledes at Bunden og et lille Stykke af Siden blev tilbage. Og det fortælles, at da der endelig engang kom frit Vand, lagde Konebaade ud uden Sideskind, saa at man kunde se Roerskernes Ben tvers igennem Baaden.

— — — Men de fleste troede, at det aldrig mere vilde blive Sommer igen, og at alle Mennesker skulde dø.

Da man ikke havde mere at spise og dog ikke vilde dø, begyndte man at

spise Lig. Naar nogen døde, blev de flænsede og fortærede; og de overlevende aad saaledes deres Husfæller, Forældre spiste deres Børns Lig, og Børn deres Forældre.

Men det hændte, at mange blev grebne af Vanvid, naar de havde spist den, de holdt af. Dog saa stærkt klamrede de faa sig til Livet, nu da det syntes, at Døden skulde blive fælles for alle den Vinter, at de hellere spiste deres kære fremfor selv at blive Føde …

Værst af alt var Menneskelever. De, som spiste den, mistede Forstanden; og selv om de kom sig igen, mistede de Haaret.

Og som Vinteren skred frem, voksede ogsaa Nøden; man kunde til sidst ikke længere nøjes med de selvdøde; de stærkere myrdede dem, som savnede Kræfter til Forsvar.

Men da Menneskene havde lidt, og de fleste var døde, standsede Kulden, og Sommeren kom og frelste dem, der var tilbage.

Det er nu mange Aar siden, det hændte, at to Vintre fulgte paa hinanden uden Sommer; men alle vi, som fulgte efter, kom saaledes til at stamme fra Menneskeædere …“

EN FRISTELSE

I Fangerlejren ved Kangigdlinguaq, Nordøst for Kap-Farvel, boede den gamle Jomfru, Majuvartariaq („Opgangsstedet"), som i Daaben havde faaet Navnet Nikoline; hun var c. 40 Aar, skeløjet, med begyndende Stær paa begge Øjnene, stumpnæset og skævmundet af for megen Skraa.

Naar hun lo, aabnede hun for de gule Tænder, og de Viskelæders Kinder samlede sig i en Klump ud for Kindbenet, saa Skraasavlet drev ned ad hendes Hage.

Hun var saa grim, at man paa Forhaand fik Medfølelse med hende.

En Aften efter Mørkets Frembrud gik jeg op over den lille Fjældkam bag vort Telt for at aflægge den gamle Jomfru et Besøg. Jeg medtog et Lys — jeg vidste, at der vilde være mørkt i hendes Telt — Tændstikker, en Rulle Skraa og en Beskøjt. Disse Gaver vilde gøre hende lykkelig.

Det varede noget, før jeg fandt hendes beskedne Telt: et gammelt Konebaadsbetræk, der var rejst over et Par Aarer; i Mørket løb det ganske sammen med Jorden, saa jeg opdagede det ikke, før jeg var lige ved at træde op i det.

„Aa, at du dog kommer med alt dette! Nej, se dog! Taknemlighed fortærer mig arme Udskudsmenneske!" stammede Nikoline.

Jeg satte mig ind hos hende, hun tog sig øjeblikkelig en frisk Skraa og tændte Lyset. Da vi havde siddet lidt sammen og talt om ligegyldige Ting, bad jeg hende fortælle lidt om den Tid, hun var Hedning paa Østkysten.

„Blot nogle uskyldige Sagn!" foreslog jeg.

Nikoline satte et forfærdet Ansigt op og slog afværgende ud med Haanden.

„Næh, ved du nu hvad! Nu er jeg bleven døbt, og jeg har, lige siden jeg blev et kristent Menneske, anstrengt mig for at glemme alt det, der hørte mit Hedenskab til — og saa skulde jeg give mig til at fortælle Sagn nu! Nej, dem er det virkelig lykkedes mig at glemme. Det hjælper mig aldrig til noget godt, naar jeg kommer ind paa det, jeg nu eengang har vendt Ryggen. Jeg holdt engang meget af at synge Trommesange, og saa en Dag, efter at jeg var bleven døbt, gav jeg efter for en pludselig Lyst til at synge en af mine gamle Sange. Jeg gjorde det, og tænk dig! bagefter var det nær aldrig lykkedes mig at faa den ud af Hovedet igen. Selv om min Mund stod lukket, og min Stemme tav, svirrede Melodien dog rundt i Hovedet paa mig og vilde slet ikke forlade mig …

En Dag, længe efter at jeg var bleven døbt, kom en Konebaad fra Østkysten paa Handelsrejse til Qernertoq; det var Christians. Dengang var han jo udøbt og Aandemaner.

De laa i Teltlejr et Stykke fra Husene, og mange Mennesker havde samlet sig om dem. Da gav Christian sig pludselig til at synge Aandeviser, og de Kvinder, som fulgte ham, stemte i med.

Jeg hørte det og løb min Vej, for jeg kunde mærke, hvorledes den gamle Melodi fik Magt over mig igen.

Men saa kom Folk hen til mig og sagde, at det jo bare var Trommesange, saa det kunde jeg da nok høre paa; og saa lod jeg mig overtale og gik hen til det Telt, hvor de sang.

Jeg stillede mig hen ved Indgangen og blev ved med at lytte og lytte. Jeg troede til sidst, jeg drømte, og at jeg var paa Østkysten; jeg troede, jeg var hjemme igen, at jeg endnu var Hedning og aldrig havde været døbt …

Og det var blot, fordi jeg hørte de gamle Trommesange! Men saa vanskeligt kan det onde være at faa Bugt med, naar man først engang har ejet det.

Ja, nu har man faaet andre Vaner og nye Tanker, og det giver Livet større Glæder, end jeg før kunde vente, synes jeg. Nu ved jeg bestemt, jeg skal gense min afdøde Slægt, og den Tanke fylder mig med saa megen Trøst, at jeg gerne glemmer alt det gamle.

Af alle de døde savner jeg mest en Søster; hun er nu død som døbt og begravet ved Qernertoq. Aa, jeg havde vist endnu haft gode Klæder, hvis hun havde været i Live. Somme Tider gaar jeg op til hendes Grav, og da maa jeg synke min Graad …

— — — Hvad siger du? Fortælle, fortælle om de gamle Tider, da vi endnu var „uvidende", da det onde endnu var i os? — Ja, men du vil jo stadig have mig til at tale om det, jeg ikke længere vil huske; jeg har virkelig glemt det alt sammen!

Dengang jeg skulde oplæres til Daaben, var det mig i Begyndelsen umuligt at begribe det, man vilde forklare mig. Jeg kunde heller slet ikke lære „dem, man skal kunne faa til at tale" (Bogstaverne).

„Har du nogen Sinde befattet dig med noget ondt?" spurgte min Lærer, en tysk Ny-Hernhuter Præst. „Maaske der er noget, som hindrer dig i at optage det hellige; du maa skrifte, tal bare ud!"

Jeg tænkte mig om, men der var ikke andet end Trommeviserne, og saa angav jeg dem. Jeg troede, at det var det værste, jeg havde givet mig af med. Men det hjalp ikke, at jeg fortalte om Trommeviserne og om min Glæde over dem, dengang jeg var uvidende og ikke kendte det gode.

Der maatte være noget andet, som hindrede mig i at annamme Læren om det gode. Og saa kom jeg pludselig til at tænke paa, at en gammel Aandemaner, Qanguatse, engang havde forsøgt paa at oplære mig i Trolddom; det havde jeg helt glemt, for det var saa længe siden, jeg Dumrian! — Og saa fortalte jeg det hele, hvorledes det var gaaet til, og min Lærer blev glad, fordi jeg udleverede det onde.

Fra den Dag forstod jeg med Lethed alt, hvad der blev mig forklaret, og selv Bogstaverne fik jeg nogenlunde lært.

Nu skal du faa mit Skriftemaal!

Det var ved Igdluluarssuit paa Østkysten; Maja og jeg legede sammen i et stort, tomt Hus. Det var om Efteraaret, Folk laa endnu i Telt. Det var

mørkt derinde, og vi legede Skyggeleg (tarqajaq).

„Tarqajauvutit“, („du er en Skygge“) raabte vi til hinanden, „ata — ata — ata!“ Og saa løb vi skræmte om i det mørke Hus, skrigende og skubbende til hinanden.

„Du er Skyggen! Atata — ata — ata!“ skreg vi og snublede om i Mørket.

Der var ingen, der tænkte paa os, og vi havde det morsomt med vor Leg. Vi var halvvoksne Tøse, og ingen savnede os. —

„Hvad er det, I bestiller?“ sagde pludselig en inde i Huset, og vi kendte ham paa Stemmen; det var den store Aandemaner Qanguatse.

„Vi leger Skygge,“ svarede vi.

„Narrestreger!“ sagde han, „Legeværk! Der er ingen virkelig Morskab ved blot og bar Leg. Nej, lidt Trolddomskunst er der noget ved; det er det eneste, som virkelig er Morskab.“

Det gøs i mig. „Hvad mon han nu har for med os?“ tænkte jeg, og jeg blev bange, for jeg havde allerede dengang i Tankerne bestemt, at jeg skulde ned til de døbte.

„Kom, saa skal jeg lære jer noget morsomt,“ sagde han og førte os ind i en Krog af Huset, hvor der var mørkt. Han satte sig ned og gav sig til at gnide imod en Sten, mod venstre naturligvis, ad det ondes Retning.

Straks hørte vi en underlig Snurren, og flere Stemmer talte i Munden paa hinanden. Det var hans Hjælpeaander, der kom til. Bier surrede rundt omkring ham, og vi hørte nede fra Gulvet, langt nedefra under Jorden, et Kor, der sang Aandeviser. Det lød dejligt, ja som Salmesangen i Kirken hernede …

Jeg rystede af Angst. Hans Hjælpeaander gav sig surrende og brummende til Kende fra Loftet, fra Husmuren og helt nede fra Gulvet. Ja, det hele var ubegribeligt!

„Saa, nu kom Amarsiniôq,“ sagde han endelig, og vi hørte en stærk Larm inde fra Huset. Ingen af os sagde et Ord; jeg skælvede af Angst og jeg havde en Fornemmelse af, at man flaaede Huden af mig, ganske langsomt trak Skindet af mig oppe fra Hovedet og nedefter.

„Er min Amarsiniôq ikke her i Huset?“ sagde Qanguatse. Vi kunde ikke faa et Ord frem af Skræk og turde heller ikke flygte gennem det lange, mørke Hus.

„Amarsiniôq“ er et stort Uhyre med aaben Ryg, klædt i Netsideskind; ja, han har et helt Hul i Ryggen! Og naar han ser Børn alene, røver han dem og stikker dem ned i sin hule Ryg.

Vi hørte Uhyret rumstere inde i Huset, men kunde ikke se det, da det var mørkt. Saa holdt Qanguatse pludselig op med at gnide paa Stenen, og der blev igen stille i Huset.

„Ser I, det er nok Umagen værd at lære den Slags Kunster; det er noget andet end at tosse om og lege. Jeg er forældreløs ligesom I og har aldrig haft rigtig hjemme mellem Mennesker. Man brød sig ikke om mig, og saa gik jeg lange Ture alene for at blive Aandemaner.

Der lever mange sære Væsner oppe mellem Fjældene og nede ved Havet under Fjæren; de blev mine Hjælpeaander. Til Fjælds mellem disse er jeg mere hjemme end blandt Menneskene. Kom med op i Fjældene, saa skal jeg lære dig mange Ting!“ sagde han til mig.

„Vi gaar hen til en udtømt Sø, og jeg skal gnide min Sten mod venstre, saa vil Vandet pludselig strømme op fra Jorden og fylde Bassinet. Først vil det ferske Vand ligge stille uden Bevægelse; saa vil det siden kruses, naar mørke Skygger farer hen over det; saa rejser det sig i høje Bølger, og et Uhyre, der ligner en Hund af Ydre, vil dukke op i Midten. Det vil kaste sig over mig og æde mig, trykke mig, knuse mig Led for Led. Saadan vil det ogsaa gøre ved dig. Men det vil kaste os op igen, ganske som vi var, før det aad os, og vi er da blevne større Aandemanere, end vi var før. Saaledes har dette Uhyre ofte ædt mig, for at jeg kunde vokse i min Aandemanermagt. Det kommer frem af en Stendysse midt i en Sø; det ser fælt ud, men man skal ikke være bange.“

Jeg kunde nu mærke, at han vilde have mig til Medhjælp og at han vilde oplære mig i sin Kunst.

„Du er et forældreløst Barn ligesom jeg, og jeg tænkte at jeg kunde hjælpe dig,“ sagde han venligt.

Men jeg var saa angest for ham, at jeg løb min Vej og skjulte mig.“ — — —

FANDEN PLAGER DEM

En Aften sad jeg i mit Telt, træt af Sagn og led ved Overtro, og skulde have lidt Hvile, da der kom Indbydelse fra gamle Susanne. Jeg kom ....

Man gav mig kogt Havtorsk, der havde været hengemt til Forraadnelse, og gammel selvløben Tran til Dyppelse. Raaddent Kød smager mig, men raadden Fisk har jeg aldrig kunnet vænne mig til. Maaltidet var mig modbydeligt. Og saa var der desuden saa utilladelig skiddent i Huset.

Gamle Susanne rendte rundt i sin bare Særk, der var laset og sort af Smuds. Hvor man ikke havde Særken, havde man det skidne Legeme. Da jeg sad og spiste den raadne Fisk, der var lagt ned paa et uappetitligt Gulv, hvor der blandt andet henstod Urinspande, blev et lille Barn holdt frem over Gulvet; jeg maatte tage min Mad til mig, for at det ikke skulde stænke derpaa; samtidig skulde jeg underholde mig med min livlige Værtinde, og det forekom mig et Øjeblik, maaske fordi jeg var træt, at ens Arbejde mellem primitive Folk ikke altid er idel Behagelighed. Man maa leve sammen med dem, man vil skildre. Er de nogle Svin, maa man leve med dem i Svineriet. Under et Rejseophold faar man ikke Tid til at reformere. Vilde man begynde at bebrejde dem deres Levemaade, vilde de øjeblikkelig blive fornærmede og trække sig tilbage; og saa faar man ikke Lejlighed til at gøre dem gode igen.

Susanne var imidlertid en fortræffelig Fortællerske, saa man gik alligevel en god Del igennem for at være gode Venner med hende. Hun skulde fortælle mig noget om en Djævlebesættelse ved Igdlukasik. Og da jeg havde faaet sat min raadne Torsk til Livs, slog hun mig paa Skulderen og udtalte sin Glæde over, at jeg havde taget til Takke med hendes simple Retter. Og saa kastede hun sig ind i sin Fortælling.

„Intet er mærkeligt af alt det, jeg har oplevet paa Østkysten; jeg har rejst alle Pladser igennem, lige fra de sydlige helt op til Pikiutdleq, i Angmagssaliks Nærhed mod Nord. Jeg har været sammen med de sydligere Østboere, dengang de var mange, og jeg har levet sammen med Angmassalikere; men intet mærkeligt har jeg oplevet sammen med disse, naar jeg kommer til at tænke paa de Tider, da Fanden plagede Beboerne her ved Igdlukasik.

De Nætter i Træk havde jeg Drømme, som varslede om, at mærkelige Ting vilde ske!

Første Nat drømte jeg, at en hvid Mand kom ind i vort Hus; han havde en stor Pels paa af lutter spraglede Skind, og saa spurgte han efter Nukerujuk: „Den senede“.

Hvad skulde det sige? „Den senede“ var en forlængst afdød Angakok fra Østkysten.

„Han er gaaet ind i Silas' Hus,“ skyndte jeg mig at svare. Det var den bare Løgn, men jeg var bange; — ja, og saa forsvandt Manden.

Næste Dag fortalte jeg mine Husfæller Drømmen, men ingen kunde tyde den …

Natten derpaa havde jeg igen en Drøm: En Mand traadte ind i vort Hus og blev staaende midt paa Gulvet.

„Det er dog uhyggeligt,“ tænkte jeg, „hvad mon han vil?“ — Og jeg syntes, at jeg maatte gemme mig. Men nu gik den fremmede lige hen til Sofie, en ung Pige, som laa ved Siden af mig, og saa gav han hende et Kys og forsvandt.

Om Morgenen fortalte jeg mine Husfæller, hvad jeg havde drømt.

„Aj, aj!“ sagde Sofie, „det var dog uhyggeligt! Tænk, jeg vaagnede selv ved Kysset!“ — Ja, det sagde Sofie selv.

Ser du, disse Drømme var nu blot Indledningen; men der kom siden til at foregaa mærkelige Ting ved Igdlukasik.

En Konebaad var tagen paa Bærtogt ind til „store Rude“-Fjord (Ingalârssuaq) her lige Øster for, — og Sofie var med.

Allerede Dagen efter, at de var tagne bort, kom de tilbage igen. Det havde været galt fat med Sofie; hele Natten igennem havde hun gebærdet sig paa en saadan Maade, at Mændene — flere ad Gangen — maatte skiftes til at holde hende fastklemt ned mod Jorden. Siden, da det lod til, at Træthed endelig var falden over hende, havde de skyndt sig tilbage til Bopladsen.

Det var en mærkelig Nat, vi nu kom til at opleve sammen med Sofie. Hun var ganske vild. Folk begyndte nu at tale om, at det længe havde været galt fat med hende; hun befattede sig med det onde. En Onkel af hende havde forsøgt at lære hende Angakokkunster, skønt hun i Daaben havde lovet at forsage Djævlen og alt hans Væsen. Sofie var kommen herned som lille fra Østkysten.

Ud paa Aftenen begyndte den onde igen at faa Tag i hende. Jeg var ganske ung dengang, nylig kommen fra Østkysten, og havde ikke Begreb om, hvad det egentlig var, som foregik. Jeg troede bare, at hun var syg, og var slet ikke bange. Først da mine Husfæller begyndte at bebrejde mig min Ligegyldighed, kom jeg til at tænke over, at der maaske kunde være noget usædvanligt paa Færde. De andre var jo gamle kristne og vidste bedre Besked end jeg.

„Bah, tror du, du endnu er paa Østkysten?“ sa' de, „ser du ikke, at det er den onde, som har besat Pigen?“

Jeg vidste ikke, hvad det skulde sige, men forstod jo nok, at det var noget uhyggeligt noget. Det blev værre og værre med Sofie. De holdt hende fast nedstemt imod Briksen, og hun vaandede sig voldsomt.

„Ser du ikke, hvor Djævlen plager hende?“ sagde de andre. „Ja, du er nu ogsaa en ren Hedning endnu, saa lidet troende og saa uvidende.“

Jeg blev helt skamfuld derved.

….. Nu kunde den Mand, som holdt hendes ene Arm, ikke mere, og man bad mig afløse ham. Jeg greb fast om hendes Haandled, der var saa smaa og

smalle, at jeg kunde fatte helt om dem. Jeg var ung og stærk dengang og tænkte, at det skulde dog gaa haardt til, om jeg ikke skulde kunne holde den Arm nede.

….. Men saa var det, at Pigen pludselig begyndte at vokse. Brystet svulmede op, og hendes Lemmer bulnede ud; Haandledene blev saa svære, at jeg ikke længer kunde fatte om dem.

„Der kan du se! Se, se!" sa' de andre til mig.

Og saa begyndte det jo alligevel at gaa op for mig, at der maatte være noget galt paa Færde …..

Man bad mig løbe hen efter Kateketen. Da jeg kom ud, var der Opløb mellem Husene.

„Djævlen har besat Sofie! Sofie er falden fra!" skreg man til dem, der endnu ikke vidste noget.

Saa kom Kateketen ind; ja, hvor det var besynderligt, for det var netop ham, jeg havde drømt om, — Silas!

Han stillede sig hen foran Pigen og gav sig til at tale med Skriftens Ord. Hans Ord var mange, og jeg forstod dem ikke alle. Han bebrejdede Pigen, at hun havde givet sig den onde i Vold, og han søgte at drive ham ud ved Kristi Navn.

Kateketens Tale hjalp; Pigen blev tavs og mere medgørlig, men hun var endnu langtfra kommen sig og laa længe derefter sløv og halvtosset hen.

Se, det var nu bare Begyndelsen, dette med Pigen, — det, som kom bagefter, var meget forunderligere …..

To Kajaker havde været ved Iluiteq for at sælge Spæk. Da de kom hjem, var de ganske fra Forstanden. Til en Begyndelse paastod de, at de havde mistet Forstanden, fordi de havde drukket Brændevin hos den danske Assistent; men senere hen blev det ganske anderledes.

Om Aftenen samledes en Mængde Mennesker i det Hus, hvor de boede; og da det rygtedes, at deres Tale var forunderlig, løb ogsaa jeg derhen sammen med min Mand.

Der var fuldt af Mennesker, som alle var stærkt grebne af, hvad der foregik. Jeg syntes, det var ganske morsomt, det hele; det mindede mig om vore Aandebesværgelser, dengang vi var Hedninger, hjemme paa Østkysten.

De to Mænd var lille David og Ananias.

Begge gav sig til at bekende tidligere Frafald og skrifte, at de havde givet sig af med Trolddom.

De var egentlig ikke helt fra Forstanden; men deres Fornuft var ligesom lammet, og Ordene boblede ud af Munden paa dem, nej, de skød op af Hjernen paa dem, uden Sammenhæng, ustandseligt, som Isstumper skyder op af Havet, naar et Isfjæld kalver.

Deres Ord greb om sig; flere og flere bekendte tidligere Frafald, og mange Mennesker, som vi alle havde anset for gode Kristne, bekendte mærkelige Synder.

Jeg husker ganske tydeligt en gammel Kone, der stod og skænkede Kaffe, pludselig sige til Ananias:

„Ak, kære Ananias, jeg har forgæves stræbt dig efter Livet som forgjort Sæl; men hver Gang jeg skulde dræbe dig, kom min Søn mig altid i Vejen i en Hajs Skikkelse; og saa turde jeg ikke nærme mig.

Ikke sandt, forholder det sig ikke saa?“ sagde hun saa, henvendt til Sønnen, og han nikkede til Svar.

„Synes du saa ikke,“ vedblev den gamle, henvendt til Ananias, „at du skylder min Søn en Belønning, fordi han har reddet dit Liv?“

„Skulde man ikke give noget for sit Liv, hvad skulde man saa overhovedet give noget for?“ svarede Ananias.

„Og hvad vil du saa give?“ spurgte den gamle.

„Min Kajak!“ svarede Ananias.

„Og ikke mere?“ spurgte den gamle.

„Jo, min nye Riffel kan følge med,“ sa' Ananias.

Og dermed var baade den gamle og Sønnen tilfredse.

Der var en Talen, Bekenden og Spørgen derinde, saa man næsten ikke kunde høre, hvad der blev sagt. Jeg, som ikke var vant til noget saadant fra Østkysten, spilede ordentlig baade Øjne og Øren op.

David var nu færdig med at bekende og raabte pludselig: „Ja, nu er jeg ren og uden Synd; min Synd har jeg tvættet af mig.“

Og han kastede sig paa Gulvet, strakte Armene op mod Himlen og raabte:

„Herre Jesus, endelig ser jeg den Stige, som fører til Himlen!“

Det, som nu hændte, skal jeg aldrig glemme.

Sofie, som var løben til for at overvære Bekendelserne, havde sat sig paa et Par Brædder, der var lagte over en Urinbalje, saa stor som en overskaaren Tønde, fyldt til Randen med Urin.

Da David falder paa Knæ og raaber til Himlen, bliver hun saa ivrig, at hun vipper de Brædder, hun sidder paa, i Vejret.

Plask! Der ligger hun i Urinbaljen, der gaar fra hinanden, saa at Urinen skyller ud over Gulvet og hen over David, som laa paa Knæ .....

Da Sofie og den knælende David rejste sig, drev Urinen af dem, og en ulidelig Stank bredte sig over Huset.

Men ikke een i hele Forsamlingen fortrak en Mine eller sagde et Ord derom.

Ud paa Natten blev Mødet vildere og vildere. Det var som en Sygdom, der smitter. Flere og flere vilde bekende, og David prædikede som Præst.

Men nu blev Kateketen bange. Han havde søgt at gendrive Djævelens Handlinger, men havde ikke længere Magt over Folkene, der beskyldte ham for at være lunken i Tro. Og Kateketen, der frygtede, at alle skulde falde fra, gav Ordre til at sætte Konebaaden ud i Vandet, for at David kunde blive ført til Missionæren i Frederiksdal. — Jeg meldte mig som Roer.

Men da man bragte David ned til Baaden, flygtede alle andre op af den.

„Bort med ham! Bort med ham!“ skreg de. „Han smitter os alle sammen!“

Og saa stor en Magt havde den onde nu over David, at han var bleven ganske sort i Ansigtet, under Øjnene og under Munden. Han saa fæl ud.

Saaledes var ogsaa alle de andre besatte.

Jeg, som var ganske uvidende om den Slags Ting dengang, syntes, at de saa forfærdelig grinagtige ud; det var, som om de havde sværtet sig med Sod for at se morsomme ud. Og da jeg mødte gamle Rosine, lo jeg hende lige op i hendes sorte Ansigt.

Naa, da man ikke vilde sidde i Konebaad sammen med David, saa maatte han jo puttes i en Kajak; men da han først var kommen ned i den, nægtede han at ro.

Saa maatte da min Mand Josva og Davids yngre Broder Zakarias bugsere ham helt ned til Frederiksdal.

Undervejs gjorde han megen Kvalm; ja, han vilde ikke ro samme Vej som Konebaaden.

„Jeg besmittes af deres syndige Aand,“ sagde han; og saa maatte de bugsere ham langt til Søs for at føje ham.

I Frederiksdal nægtede han at gaa op til Missionæren. Han sled sig løs og løb op mod Elven. Der stod han og pegede op mod Stenurts-Fjældet og fortalte, at han kunde se et stort, hvidt Slot med lysende Vinduer. Mange smukke Fugle kredsede om Slottet, og Englene vinkede ad ham.

….. Men saa kom Missionæren og tog David med sig hjem …..

Ja, ser du, det var, dengang Fanden plagede vore Bopladsfæller; og som jeg sagde dig før, Mage til besynderlige Ting har jeg aldrig oplevet paa Østkysten.

Men det havde jo ogsaa sin Rimelighed, for vi var jo dengang kun uvidende Hedninger, som ikke forstod os paa Djævlebesættelser …..“

Det her skildrede foregik ved Igdlukasik for en Snes Aar tilbage.